

รังสิตสารสนทต

วารสารวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2539

ISSN 0859-1814

รังสิตสารสนเทศ

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2539 ISSN 0859-1814

วารสารวิชาการของสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

วัตถุประสงค์ : 1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบรรณารักษ์และสารนิเทศศาสตร์
2. ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านวิชาชีพและวิชาการ
บรรณารักษศาสตร์

กำหนดออก : ปีละ 2 เล่ม (มกราคม - มิถุนายน และกรกฎาคม - ธันวาคม)

ที่ปรึกษา : ดร.อุทัย หุติยะโพธิ์

บรรณาธิการประจำฉบับ : พัทธรา หาญเจริญกิจ

กองบรรณาธิการ : กนกวรรณ ชื่นเกษร
สุรียัตยา บุญแสนแผน
กันยา ไทยฉาย

อัตราค่าสมาชิก : จำหน่ายปลีกฉบับละ 40 บาท
สมาชิกรายปี ปีละ 80 บาท
ติดต่อได้ที่ นางสาวชะอ้อน พันธุ์

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

เมืองเอก ถ.พหลโยธิน อ.เมือง ปทุมธานี 12000

โทร. 533-9020-4, 533-9050-7, 997-2222 ต่อ 3261

รูปเล่มและจัดพิมพ์ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

วารสารรังสิตสารสนเทศยินดีเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน
โดยท่านผู้อ่านทุกท่านสามารถส่งบทความได้ที่ สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

- ☐ อาศิรวาท ราชสดุดี
- ☐ บทพรรณนาธิการ
- ☐ พระราชประวัติ..... 12
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล-
อดุลยเดช มหาราช
- ☐ พระราชพิธีเฉลิมพระเกียรติ..... 16
- พระราชพิธีรัชดาภิเษก
- พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์
200 ปี
- พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ-
ชนมพรรษา 5 รอบ
- พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก
- พระราชพิธีกาญจนาภิเษก
- ☐ ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติ..... 19
ครบ 50 ปี
- ☐ ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และ..... 23
รางวัลที่สถาบันต่างๆ ทูลเกล้า-
ทูลกระหม่อมถวาย
- พระราชพิธีทูลเกล้าถวายเหรียญ
"อะกริตอลา"
- ☐ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน..... 38
ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของสถาบัน
อุดมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2493-2537
(บางส่วน)
- ☐ สิ่งอนุสรณ์และถาวรวัตถุที่มีผู้จัดทำถวาย.... 62
- "ดิเรกคุณาภรณ์"
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใหม่
- เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ
รัชกาลที่ 9
- พระพุทธรูปท้าวสุริยวงศาโมกษาศาสตรา
- ประภาคารกาญจนาภิเษก
- ☐ บรรณานุกรม..... 81
บรรณานุกรมหนังสือเกี่ยวกับพระราช-
ประวัติและพระราชกรณียกิจใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดช ที่มีในสำนักหอสมุดและ
ศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต
- ☐ แนะนำหนังสือ..... 92
- นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ
- ตีโต
- พระมหาชนก
- ☐ ท้ายเล่ม..... 95
การใช้คำราชาศัพท์ที่มีผู้ใช้ผิดอยู่เสมอ
- ลงนามถวายพระพร-ลงนามถวาย
ชัยมงคล
- ราชอาคันตุกะ-พระราชอาคันตุกะ

อาศิรวาทราชสดุดี

"กาญจนาภิเษก" ช้อง	สดุดี
เฉลิมกฤษฎาจักรี	ที่เกล้า
"ภูมิพลมหาราช" ทวี	बारमेศ
ห้าสิบปีผ่านเฝ้า	ปกเกล้าโดยธรรม
บำบวงปวงเทพทั้ง	พระไตร-รัตน์เฮย
สรรค์เสกพระพรชัย	อะคร้าว
ทรงเจริญพระพลานามัย	หทัยขึ้น
เพ็ญพระยศเด่นด้าว	กิริกก้องโลกา

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำรังสิตสารสนเทศ

(อาจารย์อนงค์ นาคสวัสดิ์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ประพันธ์)

ที่ รล ๐๐๐๑/๒๕๖๒

สำนักพระราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง อนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

เรียน ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

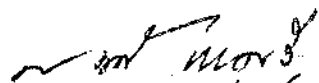
อ้างถึง หนังสือที่ มรส./สทส.๑๑๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

ตามที่ท่านได้มีหนังสือ ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พิมพ์ที่ปกวารสารรังสิตสารสนเทศ ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔ ซึ่ง จะจัดทำขึ้นเป็นฉบับพิเศษ เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี นั้น

สำนักพระราชเลขาธิการพิจารณาแล้ว เห็นสมควรอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตราสัญลักษณ์ จะต้องมีความเหมาะสมและถูกต้องตามต้นแบบที่ทางราชการ กำหนด

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงพีระพงศ์ เกษมศรี)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๕๑๔๕๗ - ๖๒ ต่อ ๑๕๒, ๒๒๒๒๑๐๔

โทรสาร ๒๒๕๑๒๕๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เมืองเอก ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี 12000

โทร. (662) 533-9020-4, 533-9050-7 โทรสาร (662) 533-9470

ที่ มรส./สทส.119/2539

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

21 พฤษภาคม 2539

เรื่อง ขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี

เรียน ราชเลขาธิการ

ด้วยคณะผู้จัดทำวารสารราชภัฏสารสนเทศ มีความประสงค์จะขออนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่ออัญเชิญลงบนปกหน้าของวารสารราชภัฏสารสนเทศประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน 2539 ซึ่งเป็นวารสารราย 6 เดือน ของสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สำหรับฉบับนี้จะเป็นฉบับพิเศษที่จัดทำขึ้นเพื่อร่วมเฉลิมฉลองในพระราชพิธีกฐนาภิเษก

การอัญเชิญตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี บนปกหน้าของวารสารราชภัฏสารสนเทศในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะทำให้อาจารย์ราชภัฏ ได้มีส่วนร่วมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวาระอันเป็นมหามงคลยิ่งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอุทัย ทุติยะโรหิต)

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดฯ

โทร. 9972222 กอ 3260

ที่ รล 0003/8347

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. 10200

23 พฤษภาคม 2539

เรื่อง อนุญาตให้นำข้อมูลรายชื่อปริญญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์ลงพิมพ์เผยแพร่

เรียน ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

อ้างถึง หนังสือที่ มรส./สทส.095/2539 ลงวันที่ 30 เมษายน 2539

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมูลรายชื่อปริญญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อปริญญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์และรางวัล ที่สถาบันต่าง ๆ หุบลเกล้า ฯ ถวายแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมทั้งขออนุญาตนำข้อมูลดังกล่าวลงพิมพ์เผยแพร่ในรังสิตสารสนเทศ ประจำปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2539 เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักราชเลขาธิการอนุญาตให้นำข้อมูลรายชื่อปริญญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์ ที่แนบมานี้ลงพิมพ์เผยแพร่ได้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ จิตร์ภักดิ์)

ผู้อำนวยการกองการในพระองค์

กองการในพระองค์ โทร.2253457-62 ต่อ 354

โทรสาร 2243259

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เมืองเอก ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี 12000
โทร. (662) 533-9020-4, 533-9050-7 โทรสาร (662) 533-9470

ที่ มรส./สทส.095/2539

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

30 เมษายน 2539

เรื่อง ขอกวามอนุเคราะห์ให้ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการกองกลางสำนักพระราชเลขาธิการ

ด้วยสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้จัดทำวารสารวิชาการ ชื่อ "ราชภัฏสารสนเทศ" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ รวมทั้งวิชาการด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยมีกำหนดออกเป็นประจำปีละ 2 เล่ม

เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบรอบ 50 ปี คณะผู้จัดทำราชภัฏสารสนเทศ จึงมีดำริจะร่วมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสนี้ด้วย โดยจะรวบรวมบทความที่เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาจัดพิมพ์ นอกจากนี้คณะผู้จัดทำจะรวบรวมรายชื่อปริญญาคูณบัณฑิตกิตติมศักดิ์และรางวัลที่สถานต่างๆ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ซึ่งขณะนี้รวบรวมได้บางส่วนดังรายการที่แนบมา และคณะผู้จัดทำได้ทราบว่า สำนักพระราชเลขาธิการได้รวบรวมไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งข้อมูลคงถูกต้องและสมบูรณ์มากกว่า

ดังนั้น สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ จึงขอขอกวามอนุเคราะห์ขอข้อมูลเรื่อง รายชื่อปริญญาคูณและรางวัลที่สมบูรณจากท่าน พร้อมทั้งขออนุญาตนำข้อมูลดังกล่าวมาตีพิมพ์เผยแพร่ในราชภัฏสารสนเทศ ประจำปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2539 ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ให้ข้อมูลดังกล่าวมาเพื่อดำเนินการก็จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอุทัย ทูตยะโพธิ์)

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดฯ

โทร. 5339020-4 ต่อ 3260

บทบรรณาธิการ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 นับเป็นมหามงคลสมัยอันพิเศษยิ่ง ซึ่งยังไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ของชาติไทยมาก่อน

พระราชกรณียกิจต่างๆของพระองค์ท่านได้แสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นต่อปวงชนชาวไทย พระองค์ได้ทรงนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศเป็นผลทำให้พสกนิกร มีความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วหน้ากันมาตลอดระยะเวลา 50 ปี

ด้วยความสำนึกในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอุทิศพระองค์ประกอบพระราชกรณียกิจต่างๆ ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ และเพื่อให้พระปรีชาสามารถได้ปรากฏ คณะผู้จัดทำวารสารรังสิตสารสนเทศ ได้ร่วมใจกันจัดทำ ‘รังสิตสารสนเทศฉบับพิเศษ’ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงออกถึงความจงรักภักดี ด้วยบทความที่เกี่ยวกับพระองค์ท่าน เริ่มด้วยบท ‘อาศิรวาทราชสดุดี’ ประพันธ์โดยอาจารย์อนงค์ นาคสวัสดิ์ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ตามด้วย พระราชประวัติ พระราชพิธีเฉลิมพระเกียรติที่จัดขึ้นในวาระและวโรกาสสำคัญๆ ในรัชสมัยของพระองค์ท่าน อาทิ พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก มาจนถึงพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 9 มิถุนายน 2539

บรรณาธิการประจำวารสารฉบับนี้ ได้เป็นผู้รวบรวมตลอดจนรายชื่อปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ และรางวัลที่สถาบันต่างๆทูลเกล้าฯถวาย รายชื่อที่รวบรวมอาจจะขาดความสมบูรณ์บ้างแต่ก็ได้รับความกรุณาจากสำนักราชเลขาธิการให้รายละเอียดเพิ่มเติมพร้อมกับอนุญาตให้นำพิมพ์เผยแพร่ได้ บรรณาธิการก็ต้องกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย และเพื่อให้สอดคล้องกับรางวัลที่มีผู้ทูลเกล้าฯถวาย จึงได้นำเรื่องพระราชพิธีทูลเกล้าฯถวายเหรียญ ‘อะกริตคอลล่า’ มารวมจัดพิมพ์ไว้ด้วย

อนึ่ง เพื่อให้ได้ทราบถึง ‘ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี’ นางสาวกนกวรรณ ชื่นเกษร บรรณารักษ์ฝ่ายวารสารก็ได้รวบรวมเรื่องนี้ไว้เพื่อประโยชน์สำหรับการค้นคว้าต่อไปในภายหน้า นอกจากบทความดังกล่าวแล้ว คณะผู้จัดทำวารสารได้พิจารณาเห็นว่า ‘พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานไว้ในวาระต่างๆเป็นจำนวนพันๆ ครั้งนั้นล้วนเป็นคติอันมีคุณค่าเสริมสร้างปัญญา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และประเทศชาติได้อย่างแท้จริง อาจารย์อุทัย พุติยะโพธิ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดฯ มหาวิทยาลัยรังสิต จึงได้รวบรวมพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ.2493-2537 (บางส่วน) อัญเชิญมาไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เพื่อเป็นการบันทึกให้ได้ทราบว่า ในอภิสิทธิ์สมัยอันสำคัญนี้ ได้มีทั้งภาครัฐ และเอกชนได้
บ้างได้ร่วมกันสร้างอนุสรณ์ และถาวรวัตถุ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย คณะผู้จัดทำวารสารจึงได้รวบรวม
รวมเท่าที่เห็นสมควรจะนำมาบันทึกไว้คือ :-

**‘ดิเรกคุณาภรณ์’ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใหม่ เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาล
ที่ ๑ พระพุทธมหายาวีรอุตตโมภาสศาสดา และประกาศการกาญจนาภิเษก**

ในอันสุดท้ายจะเป็นการแนะนำทรัพยากรสารสนเทศโดย นางสาวสุรียา บุญแสนแผน
รักษาการหัวหน้าฝ่ายพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ได้รวบรวม บรรณานุกรมหนังสือที่เกี่ยวกับพระราช-
ประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่มีในสำนักหอสมุดฯ
มหาวิทยาลัยรังสิต มาพิมพ์ไว้เพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูล พร้อมกับแนะนำพระราชนิพนธ์ของ
พระองค์ท่านรวม 3 เรื่องคือ :- ‘นายอินทร์ ผู้ปิดทองหลังพระ’ ‘ติโต’ และ ‘พระมหาชนก’ ซึ่งเป็น
พระราชนิพนธ์เรื่องล่าสุด

ของแถมท้ายฉบับก็จะเป็นบทความเกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์ที่มีผู้ใช้ผิดอยู่เสมอ เช่น คำว่า
‘ลงนามถวายพระพร - ลงนามถวายชัยมงคล’ ‘ราชอาคันตุกะ - พระราชอาคันตุกะ’ เขียนโดยอาจารย์
จำนงค์ ทองประเสริฐ มาเสนอเพื่อเพิ่มพูนความรู้

ในฐานะบรรณาธิการประจำฉบับ ต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามมาแล้ว และบาง
ท่านที่ไม่ได้กล่าวนามแต่ก็ได้ช่วยเหลือจนวารสารฉบับนี้ สำเร็จออกมาเป็นรูปเล่มในมหามงคลสมัยอัน
สำคัญนี้ได้ คณะผู้จัดทำวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความต่างๆ ที่นำมาพิมพ์เผยแพร่ใน ‘รังสิต
สารสนเทศฉบับพิเศษ’ นี้คงจะให้ความรู้เกี่ยวกับองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้ทรงคุณอัน
ประเสริฐ พระองค์นี้ ที่มีต่ออาณาประชาราษฎร์ ตลอดจนพระราชปณิธาน ในอันที่จะให้ปวงชนชาวไทย
มีความ ร่วมเย็นเป็นสุขโดยทั่วหน้ากัน

ขอจงทรงพระเจริญ

พระราชปณิธาน

ของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหाराช

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม

เพื่อ

ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

พระราชสมภพ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร-สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันจันทร์ที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2470 ณ โรงพยาบาลเมานท์ออบีวัน นครบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นพระราชโอรสพระองค์ที่ 3 ในสมเด็จพระมหิตลธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระเชษฐภคินีและพระบรมเชษฐาธิราช 2 พระองค์ คือ

1. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
2. พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล อดุลยเดชวิกรมามาธิบดี จักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช

เหตุที่เสด็จพระราชสมภพในต่างประเทศ เนื่องจากขณะนั้น สมเด็จพระมหิตลธิเบศร-อดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก กำลังทรงศึกษาวิชาแพทย์ ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาแล้วได้เสด็จกลับประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2471 และได้เสด็จทวงคต เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 สิริรวมพระชนมายุได้ 37 พรรษา ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษา 2 พรรษา

การศึกษา

เมื่อทรงเจริญพระชนมพรรษา 5 พรรษา ในพ.ศ.2475 ได้ทรงศึกษาวิชาสามัญชั้นต้นที่ โรงเรียนนาเตรเดอี ถนนเพลินจิต ในปีนั้นเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย เหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ราบรื่นนัก ประกอบกับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงปรารถนาจะให้พระราชโอรสและพระธิดาได้รับการศึกษาตามแผนใหม่ จึงได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพาพระราชโอรสและพระธิดาทั้ง 3 พระองค์เสด็จไปประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในต้นปี พ.ศ.2476

ณ เมืองโลซานน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มศึกษาในชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเมียร์มองด์ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2476 ทรงได้รับการเอาใจใส่เรื่องการเรียนอย่างใกล้ชิด เมื่อกลับจากโรงเรียนถึงพระตำหนักจะมีครูมาถวายการสอนภาษาต่างๆ ที่จำเป็นหลายภาษา อาทิ ฝรั่งเศส เยอรมัน และอังกฤษ ทรงได้รับความชื่นชมจากครูว่าทรงพระปรีชาสามารถเข้าพระทัยบทเรียนได้อย่างรวดเร็วทั้งๆ ที่ยังทรงพระเยาว์ นอกจากการเรียนรู้อ่านภาษาแล้ว เมื่อทรงเจริญพระชนมพรรษาขึ้น ยังทรงสนพระราชหฤทัยงานวิชาการแขนงอื่นๆ อีก อาทิ งานช่างฝีมือ งานจักรกล งานเกษตร และด้านศิลปการ

ดนตรี ทรงพระปรีชาสามารถทางด้านศิลปการดนตรี ทั้งในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรี และทางด้านพระราชนิพนธ์บทเพลงต่างๆ ได้รับการยอมรับว่าทรงมีพระอัจฉริยภาพอย่างสูง นอกจากนั้นยังทรงสนพระราชหฤทัยในงานวิทยาศาสตร์และศิลปะทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อันนำมาเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาต่อในระดับมัธยมที่โรงเรียนลูเวล เดอ ลา สวิส-โรมานด์ ทรงสอบได้ประกาศนียบัตรบาเซอ-เลียร์เอสเลตรส์ ในพ.ศ. 2488 จากนั้นทรงเข้าศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยโลซานน์ และระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ได้เสด็จนิวัติประเทศไทยครั้งแรกใน พ.ศ. 2488 ขณะทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระอนุชาธิราชในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ

วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน คณะรัฐบาลด้วยความเห็นชอบจากรัฐสภา พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ ได้เข้าเฝ้าทูลละอองพระบาทสมเด็จพระบรมราชาชนนี ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง กราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขณะนั้นมีพระชนมพรรษา 19 พรรษา เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงเป็น พระมหากษัตริย์ลำดับที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ และได้ทรงสืบราชสันตติวงศ์โดยมีสายพระโลหิตโดยตรงจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมอัยกาธิราชเจ้า

ในฐานะที่ทรงเป็นองค์พระประมุข ซึ่งจะต้องมีพระราชภาระหน้าที่ในการบริหารและปกครองประเทศ จึงได้เสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์เพื่อทรงศึกษาวิชาที่เป็นหลักในการบริหาร และการปกครองประเทศเพิ่มเติม คือ วิชากฎหมาย และวิชารัฐศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยโลซานน์ และได้เสด็จนิวัติประเทศไทยใน พ.ศ. 2493

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส

วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2493 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับเฝ้าพระมหาสังข์จากสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวีพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส กับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร พระธิดาพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (หม่อมเจ้านักขัตมงคล กิตติยากร) และหม่อมหลวงบัว กิตติยากร และในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ เป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินี มีพระราชโอรส และพระราชธิดา 4 พระองค์ คือ

1. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2494 ณ นครโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

2. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรสิริกิติ์-สมบูรณสวางควัฒน์ วรขัตติยราชสันตติวงศ์ มหิตลพงศอดุลยเดชจักรีนเรศยุพราชวิสุทธิ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชสมภพ วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

๓. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหจักรวชิรสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชสมภพ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเฉลิมพระปรมาภิไธยในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช महितलाविबेस्रामाविबिज्जकिरिण्ण-बदिनत्र स्यामिनत्राविराज बरमणावपितर

ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” แล้วทรงหลังทักษิโณทกตั้งพระราชสัตยาธิษฐาน จะทรงปกครองพระราชอาณาจักร โดยทศพิธราชธรรมจรรยา

พระราชพิธีทรงผนวช

โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก กอปรกับมีพระราชศรัทธาแรงกล้าในพระพุทธศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมแห่งชาติ ทั้งพระคุณธรรมเปี่ยมด้วย

กตัญญูกตเวทิตา มีพระราชประสงค์จะสนองพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระบรมราชชนก และสมเด็จพระบรมราชชนนี จึงได้เสด็จออกทรงผนวช เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเสด็จประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่าและพระตำหนักทรงพรต วัดบวรนิเวศวิหาร เสด็จลาผนวชเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๙

ในระหว่างที่ทรงผนวชอยู่นั้น พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงบำเพ็ญพระราชจริยวัตรคุณพระนวกะทั่วไป ทรงศึกษาพระธรรมปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

เมื่อทรงลาผนวชแล้ว ทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินี ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในระหว่างที่ทรงผนวช ได้เป็นที่เรียบร้อย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ”

เสด็จเยือนต่างประเทศ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่างๆ ในฐานะที่ทรงเป็นพระประมุขของประเทศ นับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมและกระชับสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐเวียดนามใต้

ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหภาพมาเลเซีย

อเมริกา อังกฤษ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
โปรตุเกส สวิตเซอร์แลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์
สวีเดน อิตาลี รัฐวาติกัน เบลเยียม ฝรั่งเศส
ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ และสเปน

ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน สหพันธรัฐ
มลายา(มาเลเซีย) นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย

ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนญี่ปุ่น สาธารณรัฐจีน และสาธารณรัฐ
ฟิลิปปินส์

ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ และกรีซ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๙ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ออสเตรีย
และอังกฤษ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนอิหร่าน สหรัฐอเมริกา และแคนาดา

ใน พ.ศ. ๒๕๓๗ เสด็จพระราชดำเนิน
เยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
ภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, ๒๕๓๐.

พระราชพิธีเฉลิมพระเกียรติ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ได้พระราชทานแก่พสกนิกรเมื่อเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ในวันที่ 9 มิถุนายน 2489

นับแต่นั้นมาเกือบ 50 ปีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระวิริยะอุตสาหะบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขอาณาประชาราษฎร์ทั่วทุกภูมิภาคโดย มิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยากหรือภัยอันตรายใดๆ มีพระราชจริยวัตรราชสังคหวัตถุเจริญตามพระราชจริยวัตรของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า พระเกียรติคุณแม่ไพศาล แม้ในนานาประเทศทั่วโลก

รัฐบาลและข้าราชการ สำนักในพระมหากษัตริย์คุณ จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดพระราชพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสต่างๆ อาทิ

พระราชพิธีรัชดาภิเษก

ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 25 ปีบริบูรณ์ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2514 ยิ่งความปิติชื่นชมโสมนัสแก่พสกนิกรไทยเป็นอย่างยิ่ง ได้มีการจัดงานพระราชพิธีรัชดาภิเษกเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ

พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี

เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี ทรงทำนุบำรุงประเทศชาติให้มีเอกราชเจริญรุ่งเรืองสืบมา และแสดงถึงความมั่นคงและเสถียรภาพของพระราชอาณาจักรไทยเสริมสร้างพลังสามัคคีและสมานฉันท์ในหมู่ปวงชนชาวไทย ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 5 เมษายน พุทธศักราช 2525

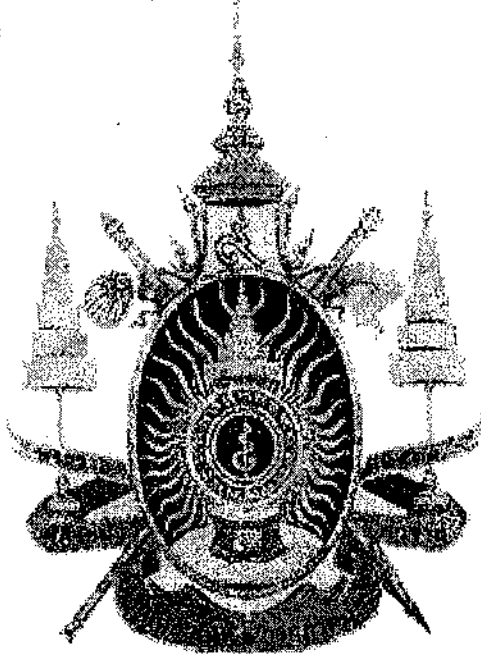
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ

ในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2530 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จออกมหาสมาคมรับการถวาย

ชัยมงคลวิเชียร ณ ท้องสนามหลวงโดยนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และประธานศาลฎีกา จะกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายชัยมงคล และถวายน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ที่พลีกรรมจากแหล่งน้ำสำคัญทุกจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร

พระราชพิธีรัชมังกลาภิเษก

ในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 42 ปี 22 วัน เสด็จด้วยสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันที่ 1 กรกฎาคม พุทธศักราช 2531 และในวันรุ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงรัชชียนามกว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์ใดๆ ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ไทย

อนึ่ง ในวันฉัตรมงคลที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2530 ในท่ามกลางสโมสรสันนิบาต ณ ทำเนียบรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศความสมานฉันท์ของรัฐบาลและปวงชนชาวไทย ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถวายพระราชสมัญญา "มหाराชา" แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแล่นเกล้าลั่นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

พระราชพิธีกาญจนาภิเษก

วันที่ 9 มิถุนายน พุทธศักราช 2539 จะเป็นมหามงคลวาระที่ประชาชนชาวไทยได้ปลาบปลื้มอีกวาระหนึ่ง เนื่องด้วยเป็นมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จดำรงสิริราชสมบัติครบ 50 ปี รัฐบาลได้จัดงานเฉลิมฉลองเพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในมหามงคลวโรกาสนี้และได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับชื่อของงานเฉลิมฉลองยิ่งใหญ่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ชื่อ "การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี" และใช้ชื่องานพระราช

พื้ว่า “พระราชพิธีกาญจนาภิเษก” และพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ใช้ชื่องานเป็นภาษาอังกฤษว่า “The Fiftieth Anniversary (Golden Jubilee) Celebrations of His Majesty's Accession to the Throne”

โดยที่การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีนี้ เป็นครั้งแรกยังไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ของชาติไทย คณะกรรมการจึงดำริที่จะนำแนวทางในการจัดงานพระราชพิธีรัชดาภิเษกและพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกเป็นแบบ

อย่าง โดยแบ่งงานเป็น 4 ส่วน คือ 1.งานพิธี 2. งานเฉลิมฉลองกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ 3. การสร้างสิ่งอนุสรณ์ 4. การสร้างถาวรวัตถุ

ระยะการจัดงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชกระแสรับสั่งให้จัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 2538 อันเป็นวันขึ้นต้นปีที่ 50 ในรัชกาลปัจจุบัน (ตามปฏิทินหลวง) และจะให้สิ้นสุดในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 หรือให้เลยไปจนสิ้นปี 2539 ก็ได้

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, คุณหญิง “ปวงประชาเปรมปรีดิ์...ฉลอง สิริราชสมบัติครบ 50 ปี” สกุลไทย รายสัปดาห์ 41, 2121(13 มี.ย. 38) 5 - 6

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกับการศึกษาไทย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2530

ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ในปี 2539 เป็นปีมหาสิริมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ถือเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์นานที่สุดในโลก รัฐบาลได้กำหนดให้มีงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2539 เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะและถวายชัยมงคล รวมทั้งเพื่อให้พสกนิกรชาวไทยได้แสดงความจงรักภักดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ และพสกนิกรอย่างอเนกอนันต์ คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เห็นชอบให้มีการจัดทำตราสัญลักษณ์ประจำงาน

ฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีขึ้น โดยมุ่งหมายให้ตราสัญลักษณ์ สื่อความหมายดังนี้

1. เป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชวงศ์จักรี
2. จะต้องแสดงให้เห็นประจักษ์ในศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย ตลอดทั้งเอกลักษณ์ของชาติอย่างถูกต้อง
3. แสดงให้ประจักษ์ในความภาคภูมิใจที่ชาวไทยได้มีพระมหากษัตริยาธิราช ผู้ทรงพระปรีชาญาณยิ่ง และทรงปกครองประชาชนชาวไทยในระบอบประชาธิปไตยอย่างร่มเย็นเป็นสุขมาถึง 50 ปี
4. แสดงให้ประจักษ์ในความเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน

การประกวดแบบตราสัญลักษณ์

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานอำนวยการ ได้แต่งตั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการตัดสิน

แบบตราสัญลักษณ์ที่ส่งเข้าประกวดเป็นภาพขาว-ดำและภาพสีขนาด 30 x 40 เซนติเมตร คณะกรรมการฯ ประกาศรับแบบตราสัญลักษณ์ดังกล่าว ในเดือนพฤษภาคม 2537 มีผู้ส่งผลงานเข้าประกวดทั้งสิ้น 143 แบบ คณะกรรมการตัดสินได้พิจารณาและคัดเลือกแบบสัญลักษณ์ไว้ 5 แบบ นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระบรมราชวินิจฉัย พระองค์ทรงทอดพระเนตร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลือกแบบตราสัญลักษณ์ของนางสาววิยะดา เจริญสุข ผู้ออกแบบเป็นอันดับ 1 และแบบของนายปรีชา จันทรเปล่ง ผู้ออกแบบเป็นอันดับ 2 และทรงมีพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ออกแบบอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 แกะไขแบบบางส่วนให้เหมาะสมและงดงามยิ่งขึ้น เมื่อการปรับปรุงแก้ไขทั้งหมดลงแล้วสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่นางสาววิยะดา เจริญสุข เป็นผู้ออกแบบได้รับรางวัลชนะเลิศรัฐบาลจึงได้ประกาศใช้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีในครั้งนี้

ความหมายของตราสัญลักษณ์

แบบตราสัญลักษณ์ที่ชนะการประกวดและได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็น

สัญลักษณ์ประจำพระราชพิธีกาญจนาภิเษก มีส่วนประกอบที่สื่อความหมายและแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการ กล่าวคือ

ตราพระราชลัญจกร อันเป็นตราประจำพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นหลักสำคัญ มีตราพระบรมราชวงศ์จักรี และพระมหามงกุฎอยู่ด้านบน เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี มีพานเครื่องสูง 2 ชั้น ที่มักอยู่ในมโนภาพของผู้คนทั่วไป เมื่อนึกถึงสัญลักษณ์ของรัฐธรรมนุญที่เป็นเครื่องหมายแสดงถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีช้าง 2 เชือก เยืนตราอยู่ภายใต้เศวตฉัตร ซึ่งสามารถตีความหมายได้หลายประการ ดังนี้

ความหมายที่ 1 ช้างเป็นพาหนะของพระเจ้าแผ่นดิน เป็นเหมือนข้าช่วงให้ของพระมหากษัตริย์ จึงเปรียบได้กับประชาชน ซึ่งเป็นเหมือนข้ารับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท ในสัญลักษณ์จึงเสมือนพสกนิกรเทิดทูน และเชิดชูองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์จักรี ขณะเดียวกันก็ได้อยู่เย็นเป็นสุขภายใต้ร่มฉัตร

ความหมายที่ 2 ช้างเผือกเป็นสัตว์คู่บารมีขององค์พระมหากษัตริย์ อีกทั้งตามความเชื่อทางพราหมณ์ ช้างเผือกที่มีลักษณะตรงตามตำราจะมีส่วนช่วยหนุนให้เกิดทั้งทางแสนยานุภาพ และพระปรีชาสามารถ ความรอบรู้แก่องค์พระมหากษัตริย์ จึงแสดงถึงความเป็นผู้มีบุญญาธิการ และทรงพระปรีชาญาณ

ความหมายที่ 3 ช้างมีความเป็นมาคู่กับประวัติศาสตร์ของชาติมาโดยตลอด อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์ที่เคยใช้ในธงชาติไทยในอดีต และเป็น

สัตว์ที่มีอายุยืนยาว จึงเปรียบกับประเทศไทย ซึ่งมีอายุและประวัติศาสตร์ยาวนานเช่นกัน

เหตุผลประกอบอื่นๆข้างเป็นหนึ่งในสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ที่สมควรช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์ไว้ การนำมาใช้ในสัญลักษณ์ ก็หวังผลต่อเนื่องที่อาจช่วยกระตุ้นให้คนมองเห็นถึงความสำคัญของช้าง และหากมั่นใจว่าวันข้างหน้าช้างสูญพันธุ์ไปอย่างน้อยก็มีรูปพรรณและความเป็นมาของช้างเหลือไว้ในสัญลักษณ์ให้คนรุ่นหลังระลึกถึงกันบ้าง

ส่วนล่างสุดของตราสัญลักษณ์ มีแถบรีบบนที่ปรากฏตัวอักษรบอกว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในส่วนนี้คณะกรรมการฯ มิได้ระบุว่าต้องมี แต่ผู้ออกแบบตราสัญลักษณ์ เห็นว่าหากมีจะช่วยสื่อความเข้าใจให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น

การประดับและการขออนุมัติใช้ตราสัญลักษณ์

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม-

ราชานุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ เนื่องในมหามงคลวโรกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

รัฐบาลได้ประกาศเชิญชวนหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป ได้ประดับตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ตามสถานที่อาคารของหน่วยงานในบริเวณที่เหมาะสม เพื่อเป็นการถวายราชสักการะและแสดงความจงรักภักดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทั้งนี้ให้เริ่มประดับได้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ จนถึงสิ้นปี ๒๕๓๙

สำหรับหน่วยงานใดที่มีความประสงค์จะนำตราสัญลักษณ์ฯ ไปประดับในโครงการหรือกิจกรรมอื่นใดเป็นการพิเศษ ซึ่งนอกเหนือจากการประดับตามที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้แจ้งความประสงค์เพื่อขออนุมัติใช้ตราสัญลักษณ์ฯ ไปยังสำนักราชเลขาธิการในการในพระบรมมหาราชวัง หมายเลขโทรศัพท์ ๒๒๕๓๔๕๗-๖๒ ต่อ ๓๕๖ โดยมีราชเลขาธิการ เป็นประธานคณะกรรมการอนุมัติให้ใช้สัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

เอกสารอ้างอิง

“ตราฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี.” บ้านเมือง (๗ มี.ค. ๒๕๓๘) ๑๑.

“วิยะดา เจริญสุข ผู้ออกแบบตราสัญลักษณ์ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี.” ขวัญเรือน ๒๗, ๕๖๕ (มี.ย. ๒๕๓๘) ๓๑๗ - ๓๑๘.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. รายละเอียดของการประดับตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี.

ศ.พ.วิศิษฐ์ ลิตปริธา ประธานราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย นำ ศกภ.บริหารของราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทยแห่งประเทศออสเตรเลีย เฟี้ยว พูลกล้าย ถวายวชิราภรณ์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน .

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์และรางวัลที่สถาบันต่าง ๆ

ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

21 พฤษภาคม 2493

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

29 พฤษภาคม 2493

วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ปัจจุบัน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทูลเกล้าฯถวายปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

26 มกราคม 2495

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ-
บัณฑิตยสภา ทูลเกล้าฯถวายปริญญานิติบัณฑิตกิตติมศักดิ์

9 กรกฎาคม 2496

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญากษัตริศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

27 ตุลาคม 2502

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปัจจุบัน มหา-
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทูลเกล้าฯถวายปริญญาศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

19 ธันวาคม 2502

มหาวิทยาลัยไซ่ง่อน สาธารณรัฐ
เวียดนาม ทูลเกล้าฯถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

12 กุมภาพันธ์ 2503

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาตา นครจารย์-
กาดตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ทูลเกล้าฯถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

6 เมษายน 2503

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปัจจุบัน
มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯถวายปริญญาด้านสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

15 มีนาคม 2505

มหาวิทยาลัยเปซาว่าร์ สาธารณรัฐ
ปาเกีสถาน ทูลเกล้าฯถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

13 กรกฎาคม 2506

มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ออสบาโนส
ประเทศฟิลิปปินส์ ทูลเกล้าฯถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

5 ตุลาคม 2507

สถาบันดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนา
สาธารณรัฐออสเตรีย ทูลเกล้าฯถวายกิตติบัตรสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสถาบันฯ

21 ตุลาคม 2508

มหาวิทยาลัยศิลปากร ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาศิลปดุษฎีบัณฑิต (จิตรกรรม)กิตติมศักดิ์

6 มิถุนายน 2510

มหาวิทยาลัยวิลเลียมส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา
ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

3 กันยายน 2510

มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย
ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

16 ธันวาคม 2511

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทูลเกล้าฯ ถวาย
ปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

16 มกราคม 2512

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯ ถวาย
ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

19 พฤศจิกายน 2513

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทูล
เกล้าฯ ถวายปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์

31 สิงหาคม 2515

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์

18 ตุลาคม 2515

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ทูล-
เกล้าฯ ถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์

7 พฤษภาคม 2518

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ประเทศไทย
ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตร-
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

26 พฤศจิกายน 2518

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

27 กรกฎาคม 2521

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติ-
มศักดิ์ สาขาวิศวกรรมชลประทาน

10 สิงหาคม 2522

มหาวิทยาลัยเปปเปอร์ไอนด์ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ทูลเกล้าฯ ถวายเกียรติบัตรสดุดี
พระเกียรติคุณ

5 กุมภาพันธ์ 2524

สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ทูล
เกล้าฯ ถวายปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรดุษฎี-
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

4 สิงหาคม 2526

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาเศรษฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

16 ธันวาคม 2526

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

26 มีนาคม 2527

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทูล
เกล้าฯ ถวายปริญญาส่งเสริมการเกษตรและสห-
กรณ์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

11 เมษายน 2527

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขา
วิชารัฐศาสตร์

2 กรกฎาคม 2527

ประธานสมาคมมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยแห่งรัฐของอเมริกา ทูลเกล้าฯ ถวายโล่กิตติมศักดิ์ของสมาคม

2 กรกฎาคม 2527

มหาวิทยาลัยทัฟส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

11 กรกฎาคม 2527

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวินยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

16 ตุลาคม 2527

ประธานราชวิทยาลัยสัตวแพทย์แห่งประเทศไทย อังกฤษ ทูลเกล้าฯ ถวายเกียรติบัตรสมาชิกกิตติมศักดิ์ของวิทยาลัย

31 ตุลาคม 2528

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวินยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

7 มกราคม 2529

มหาวิทยาลัยฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญามนุษยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

25 กุมภาพันธ์ 2529

กระทรวงศึกษาธิการ ทูลเกล้าฯ ถวายโล่อัจฉริยภาพ

21 เมษายน 2529

ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ทูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์ครุยวิทยฐานะของราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย

10 กรกฎาคม 2529

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาทัศนศิลป์, สาขาเหมิตศิลป์, สาขาดุริยางคศิลป์ และสาขานาฏศิลป์

11 ธันวาคม 2529

มหาวิทยาลัยศิลปากร ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขามนุษยวิทยา

2 กรกฎาคม 2530

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

16 กรกฎาคม 2530

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

21 กรกฎาคม 2530

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณแห่งสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ผู้ทรงปรีชาสามารถเลิศล้ำในการนำชนบทให้วัฒนาในโอกาสปีสากลแห่งการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้ไร้บ้าน ขององค์การสหประชาชาติ ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

23 กรกฎาคม 2530

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทุ่งเกล้าฯ
ถวายศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ดนตรี)

28 กันยายน 2530

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขต
สงขลา ทุ่งเกล้าฯถวายปริญญาแพทยศาสตร-
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

18 ตุลาคม 2530

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ทุ่ง
เกล้าฯถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยีชีวภาพ

23 ตุลาคม 2530

นายวิลเลียม เอ. บราวน์ เอกอัครราชทูต
สหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย นำอดีตสมาชิก
องค์การ โอเอสเอส ทุ่งเกล้าฯถวายเหรียญทอง
จำลอง “ไดโนแกน” ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งมิตร
ภาพของอดีตสมาชิกองค์การโอเอสเอสและ
มูลนิธิอนุสรณ์ วิลเลียม เจ. ไดโนแกนในโอกาส
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ

24 ธันวาคม 2530

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุ่งเกล้าฯถวาย
ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาการพัฒนาชุมชน

21 มกราคม 2531

นายชาดาโอะ ฟุนาโมโตะ รองประธาน
คณะกรรมการภูมิภาคเอเชียของซีแซด และคณะ
ทุ่งเกล้าฯ ถวายเกียรติบัตรสดุดีพระเกียรติคุณ
ในฐานะที่ทรงเป็นนักประพันธ์เพลง ระดับนานาชาติ
และทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ดนตรีในประเทศไทย

23 มกราคม 2531

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุ่งเกล้าฯถวาย
ปริญญาวศกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

22 มีนาคม 2531

นายสุธี สิงห์เสนห์ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลัง ทุ่งเกล้าฯถวายเหรียญที่ระลึก
ประดับแพรแถบและเหรียญกระษาปณ์ที่ระลึก
เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนม-
พรรษา 5 รอบ

ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายก
สภาลูกเสือแห่งชาติ ทุ่งเกล้าฯถวายเครื่องราช-
อิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามกีรติลูกเสือสดุดีชั้น
พิเศษ

30 มิถุนายน 2531

มหาวิทยาลัยมหิดล ทุ่งเกล้าฯถวาย
ปริญญาวศศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

14 กรกฎาคม 2531

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุ่งเกล้าฯ
ถวายปริญญารวบรวมแผนภาคและเมืองดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

20 กรกฎาคม 2531

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทุ่งเกล้าฯ
ถวายปริญญาวารสารศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติ-
มศักดิ์ และปริญญาวศศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

4 สิงหาคม 2531

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ประธานมูลนิธิส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญสดุดีความเป็นเลิศในการพัฒนาอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

29 กันยายน 2531

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตสงขลา ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาภูมิศาสตร์

18 ตุลาคม 2531

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิศวกรรมโทรคมนาคม และปริญญาการวางแผนภาคและเมืองดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

22 ธันวาคม 2531

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาทันตแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

24 มกราคม 2532

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเกษตรศาสตร์

13 กรกฎาคม 2532

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

3 ตุลาคม 2532

ประธานราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย และกรรมการบริหารราชวิทยาลัยศัลยแพทย์ ประเทศอังกฤษเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองที่ระลึกในโอกาสการจัดการประชุมทางวิชาการร่วมกัน ในโอกาสที่คณะกรรมการบริหารราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย เดินทางมาร่วมประชุมทางวิชาการด้านศัลยแพทย์และวิสัญญีวิทยากับคณะกรรมการราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทยและเลขาธิการราชวิทยาลัยศัลยแพทย์แห่งประเทศไทย ทูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์ครุยในฐานะที่ทรงดำรงตำแหน่งองค์อุปถัมภ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐศาสตร์และสาขาเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางพัฒนาการเศรษฐกิจ

12 กรกฎาคม 2533

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์ครุยพระบรมราชูปถัมภ์

24 กรกฎาคม 2533

สมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยอังกฤษ
ทูลเกล้าฯถวายเกียรติบัตรสมาชิกกิตติมศักดิ์ของ
สมาคมฯ

26 กรกฎาคม 2533

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากร (ธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อม)

2 สิงหาคม 2533

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายครุฑวิทยฐานะและธรรมจักรทองคำ

1 สิงหาคม 2534

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญานันทแพทย์ศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

8 สิงหาคม 2534

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวินยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา

17 สิงหาคม 2534

Mr.Rakendra K. Saboo ประธาน
โรตารีสากล และคณะ ทูลเกล้าฯถวายเหรียญสดุดี
ขององค์กรโรตารีสากล (Rotary International
Award of Honour)

24 ตุลาคม 2534

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ทูลเกล้าฯถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎี-
บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

12 พฤศจิกายน 2534

Mr.Albert Andrews ประธานคณะ-
กรรมการอำนวยการของสหพันธ์ศิลปะการ
ถ่ายภาพนานาชาติ คณะกรรมการบริหารสมาคม
ถ่ายภาพแห่งประเทศไทย, กรรมการที่ปรึกษา
และคณะที่ปรึกษาสูงสุดศิลปะภาพถ่ายกิตติมศักดิ์
ทูลเกล้าฯถวายเกียรติบัตรสูงสุดศิลปะภาพถ่าย
กิตติมศักดิ์ เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณว่าทรงเป็น
สมาชิกกิตติมศักดิ์ที่มีพระปรีชาสามารถเป็นเลิศ
ในศิลปะการถ่ายภาพ

2 ธันวาคม 2534

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯถวาย
เหรียญ "ฟิลเล" (Philae)

24 ธันวาคม 2534

มหาวิทยาลัยบูรพา ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวินยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

2 มิถุนายน 2535

คณะผู้แทนองค์การเพื่อการทำนุบำรุง
รักษาเรือประวัติศาสตร์ของโลก (World Ship
Trust) ทูลเกล้าฯถวายเหรียญรางวัล รางวัลของ
องค์การฯที่มอบเป็นเกียรติแก่เรือที่มีความสำคัญ
ทางประวัติศาสตร์ของโลก และเป็นการสดุดี
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำนุบำรุงดูแลเรือลำนั้น
ให้คงสภาพที่ดีให้เป็นสมบัติของชาติ ให้อนุชน
รุ่นหลังได้ชื่นชม (The World Ship Trust Maritime
Heritage Award)

2 กรกฎาคม 2535

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวินยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์

4 พฤศจิกายน 2535

Dr. Mostafa Kamal Jolba ผู้อำนวยการใหญ่ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ
ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเกียรติคุณเฉลิมพระเกียรติ (UNEP Gold Medal of Distinction)
ในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจดีเด่นใน
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

24 พฤศจิกายน 2535

Mr. Hiroshi Nakajima ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การอนามัยโลก ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญ
ทองสาธารณสุขเพื่อมวลชน เนื่องจากทรงบำเพ็ญ
พระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อประโยชน์ทางด้าน
การสาธารณสุขของประเทศ

26 มกราคม 2536

นาย Kenji Mori ประธานสมาคมนิเวศวิทยาเคมีระหว่างประเทศ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญ
รางวัลเฉลิมพระเกียรติ ในด้านการสงวนรักษา
ความหลากหลายทางชีวภาพ (The Matura Pro-Futura)

29 มกราคม 2536

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

27 เมษายน 2536

มหาวิทยาลัยศิลปากร ทูลเกล้าฯ ถวาย
ปริญญาวชิราวุฒศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

1 กรกฎาคม 2536

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯ ถวาย
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา
วัฒนธรรมศึกษาแขนงวิชาวัฒนธรรมการดนตรี

8 กรกฎาคม 2536

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

29 กรกฎาคม 2536

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาลังคมวิทยาและมานุษยวิทยาดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์

14 กันยายน 2536

คณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ
ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลผลงานคิดค้น หรือสิ่ง
ประดิษฐ์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ประจำปี
2536 รางวัลที่ 1 ในการที่ทรงประดิษฐ์คิดค้น
“เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย”
หรือ “กังหันชัยพัฒนา”

3 ตุลาคม 2536

นาย Richard G. Grimshaw หัวหน้า
สาขาเกษตร ฝ่ายวิชาการภูมิภาคเอเชียของ
ธนาคารโลก ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเรื่องหญ้าแฝก
เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ทูลเกล้าฯ ถวายราก
หญ้าแฝกชูปสำริด ซึ่งเป็นรางวัลสดุดีพระเกียรติ
คุณ (Award of Recognition) ในฐานะที่ทรงเป็น
นักอนุรักษ์ดินและน้ำ

7 กรกฎาคม 2537

มหาวิทยาลัยมหิดล ทูลเกล้าฯ ถวาย
ปริญญาวชิราวุฒศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

12 กรกฎาคม 2537

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

27 กรกฎาคม 2537

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาเทคโนโลยีชนบท

12 ธันวาคม 2537

นาย Giorgio Giaacomelli ผู้อำนวยการ
การบริหารขององค์การยูเอ็นดีซีพี ทูลเกล้าฯถวาย
เหรียญทองคำ เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณในพระ
ราชกรณียกิจเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายา
เสพติด

8 กุมภาพันธ์ 2538

นาย Katsunosuke Maeda ประธาน
คณะกรรมการมูลนิธิโทเรหรือการส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ ประเทศญี่ปุ่น และประธาน
กิตติมศักดิ์มูลนิธิโทเร เพื่อส่งเสริมวิทยาศาสตร์
ประเทศไทย ทูลเกล้าฯถวาย “รางวัลวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีมูลนิธิโทเรประเทศไทย” เป็น
จำนวนเงิน 2 ล้านบาท เพื่อเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงสนพระราช-
หฤทัย และทรงทำนุบำรุงการศึกษาทางด้าน
วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของประเทศไทยทั้ง
ในด้านเกษตร การพลังงาน การสิ่งแวดล้อม
การสาธารณสุข และการศึกษาวิทยาศาสตร์

19 กุมภาพันธ์ 2538

สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ทูล
เกล้าฯถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวางแผนและพัฒนาชนบท

31 กรกฎาคม 2538

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์

6 ธันวาคม 2538

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประ-
ชาชาติ ทูลเกล้าฯถวายเหรียญ “อะกริคอลา”

25 ธันวาคม 2538

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทูลเกล้าฯถวาย
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชา
ภาษาไทย

24 มกราคม 2539

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวិชากรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม

25 กุมภาพันธ์ 2539

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ทูล
เกล้าฯถวายปริญญาด้านบริหารศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสถิติประยุกต์

25 เมษายน 2539

มหาวิทยาลัยนเรศวร ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวิทยาสาตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาชีววิทยา

มหาวิทยาลัยบูรพา ทูลเกล้าฯถวาย
ปริญญาวิทยาสาตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และปริญญาศิลปศาสตรดุษฎี
บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการพัฒนชุมชน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทูลเกล้าฯ
ถวายปริญญาวิทยาสาตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศิลปกรรมศาสตร์ และ
ปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

25 เมษายน 2539

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ และปริญญาสาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเกษตรศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปฐพีวิทยา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเครื่องกล และปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

29 เมษายน 2539

คณะกรรมการบริหารราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งประเทศไทย ทูลเกล้าฯ ถวายวุฒิปัตริสมาชิกกิตติมศักดิ์

September 8, 1986

The International Association of University Presidents : The International Association of University Presidents Peace Award

February 25, 1993

The International Erosion Control Association (IECA), The United States of America : The International Erosion Control Association's International Merit Award

เอกสารอ้างอิง

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ :

กำเนิดและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537

ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. ขอนแก่น 18 ปี. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ ฉบับปฐมฤกษ์ 1, 1

(ม.ค. - มิ.ย. 30) 10

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 2, 1 (ม.ค. - เม.ย. 31) 12, 15

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 2, 2 (พ.ค. - ส.ค. 31) 23, 24

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 2, 3 (ก.ย. - ธ.ค. 31)

20, 21, 22

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 3, 1 (ม.ค. - เม.ย. 32) 6, 7, 12

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 3, 2 - 3 (พ.ค. - ก.ย. 32) 9

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 4, 1 (ต.ค. 32 - ม.ค. 33) 44

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 4, 2 (ก.พ. - พ.ค. 32) 8, 9, 10

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 5, 1 (ต.ค. 33 - ม.ค. 34) 17

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 6, 1 (ต.ค. 34 - ม.ค. 35) 17, 19

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 6, 2 (ก.พ. - พ.ค. 35) 10, 12, 16

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 6, 3 (มิ.ย. - ก.ย. 35) 9, 11

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 7, 1 (ต.ค. - ม.ค. 36) 17, 20

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 7, 2 (ก.พ. - พ.ค. 36) 10

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 7, 3 (มิ.ย. - ก.ย. 36) 18

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 8, 1 (ต.ค. 36 - ม.ค. 37) 8, 14

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 8, 3 (มิ.ย. - ก.ย. 37) 11, 13

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 9, 1 (ต.ค. 37 - ม.ค. 38) 19

จดหมายข่าวห้องสมุดเฉพาะสำนักราชเลขาธิการ 9, 2 (ก.พ. - พ.ค. 38) 10

เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย ครบรอบ 25 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์กรุงเทพ, (25--).

บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. ครบรอบ 20 ปี สถาบันบัณฑิตพัฒน-
บริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2529

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คณะกรรมการรวบรวมและเรียบเรียงพระราชกรณียกิจ.
พระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร-
มหาภูมิพลอดุลยเดชฯมหาราช เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และ
การวัฒนธรรม 9 มิถุนายน 2489 - 5 ธันวาคม 2530. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ, 2531

คำประกาศสดุดีพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในวโรกาสที่ผู้อำนวยการใหญ่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ
เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญอะกริคอลา
ในวันพุธที่ 6 ธันวาคม 2538

ด้วยความสำนึกในการอุทิศพระองค์เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของพสกนิกรทั้งมวลในประเทศไทย โดยเฉพาะผู้ที่หว่านไถไรรานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและดูแลรักษาป่าของชาติ

ด้วยความสำนึกในพระราชปณิธานที่ทรงมุ่งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่ออนาคตอันมั่นคงของประชากรไทยทั้งมวล โดยการพระราชทานพระราชดำริอันบันดาลใจ การสารัตถ์ตัวอย่าง วิธีการและความสำเร็จอันยั่งยืนที่เกิดจากโครงการตามพระราชดำริต่างๆ และจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ทรงให้จัดตั้งขึ้นในเขตเกษตรกรรมตามสภาพนิเวศต่างๆ ทั้งพระราชอาณาจักร

ด้วยความสำนึกในพระราชประสงค์ที่สร้างความเป็นธรรมในสังคม อันปรากฏเด่นชัดจากพระบรมราโชบายอันล้ำลึกที่จะให้เกษตรกรมีที่ดินเป็นที่ทำกิน และสงวนรักษาแหล่งที่อยู่ในป่าให้แก่ชุมชน

ด้วยความสำนึกในพระราชดำริริเริ่มและพระวิริยะอุตสาหะในการให้สงวนรักษาน้ำไว้เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การสงวนรักษาพื้นที่ต้นน้ำ และการป้องกันการชะกร่อนของชั้นดิน

ด้วยความสำนึกในพระราชประสงค์ให้เผยแพร่การพัฒนาเกษตรกรรมแบบครบวงจร โดยมีแหล่งน้ำผสมผสานเข้ากับการเพาะปลูก การนำวัสดุเหลือใช้จากการเพาะปลูกมาเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีผลช่วยเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ด้วยความสำนึกในพระราชดำริอันยาวไกลและพระราชกรณียกิจเพื่อสงวนรักษาความหลากหลายของพันธุ์พืชอันจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแสวงหาอาหารของมนุษยชาติ

ด้วยความสำนึกในพระญาณทัศน์ถึงโลกอันปราศจากความหิวโหยและพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรทั่วไทยมีอาหารพร้อมพรั่ง และโภชนาการที่ดี

ด้วยเหตุข้างต้นนี้ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ จึงใคร่ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญอะกริคอลาแห่งปรีดีศักติราชที่ 1995 ณ วันที่ 6 ธันวาคม พุทธศักราช 2538

พระราชพิธีทูลเกล้าถวายเหรียญ "อะกริกอลา"

เมื่อปี ค.ศ. 1995 ณ วันที่ 6 ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘ องค์การอาหารและเกษตร แห่งสหประชาชาติ (เอฟเอโอ) ได้ทำพระราชพิธี ทูลเกล้าถวายเหรียญ "อะกริกอลา" เสด็จพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

"อะกริกอลา" เป็นคำ ภาษาละติน หมายถึงเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่องค์การอาหารและ เกษตรแห่งสหประชาชาติ มุ่งส่งเสริมภาวะความ เป็นอยู่ให้ดีขึ้น เอฟเอโอผลิตเหรียญประเภทนี้ขึ้น เพื่อเป็นเกียรติแก่บุรุษที่ประสบความสำเร็จในด้าน การเกษตรและการพัฒนาชนบทรวมทั้งเป็นผู้ที่มี ส่วนสนับสนุนให้มี "อาหารเพื่อชนทั่วหน้า" อันเป็น วัตถุประสงค์ของเอฟเอโอ โดยการนำภาพของ บุคคลที่องค์การฯ ยกย่องมาปรากฏบนเหรียญ และจำหน่ายเหรียญนั้นไปทั่วโลกเป็นการประกาศ เกียรติคุณของบุคคลนั้นให้แพร่หลายทั่วไป

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประ- ชาติ (เอฟเอโอ) ซึ่งตระหนักดีถึงพระวิริยะ อุตสาหะขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์

เพื่อบรรเทาทุกข์ของผู้อากจนในชนบทว่าพระองค์ ทรงเป็นผู้นำในการพัฒนาเกษตรกรรมและการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่บุคคลอื่นๆ ควร ปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นโครงการตามพระราชดำริ นับพันโครงการ หรือการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการ พัฒนาที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริ ล้วนแล้วแต่ มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงการทำมาหาเลี้ยงชีพ และคุณภาพชีวิตของชาวชนบท เอฟเอโอเคยได้ รับเกียรติเข้าร่วมกิจกรรมในพระราชดำริหลาย โอกาส เริ่มจากการที่ได้ทรงพระกรุณาโปรด- เกล้าฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านชีววิทยาการประมง เข้าเฝ้าราว 40 ปีมาแล้ว จากนั้นองค์การฯ ได้ ร่วมมือโดยตรงกับโครงการตามพระราชดำริ หลายโครงการในหลายแห่งในประเทศ และใน โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

จากการที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดัง กล่าว เอฟเอโอ จึงมีความเลื่อมใสและศรัทธาใน องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ดังนั้น จึงจัดทำเหรียญอะกริกอลาขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติ ในวโรกาสที่ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี โดย

องค์การอาหารและเกษตร มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ทั่วโลกได้รับทราบถึงการที่เอฟเอโอ ตระหนักถึงคุณค่าของพระราชกรณียกิจอันสูงส่งของกษัตริย์พระองค์นี้ ผู้ทรงมีอุดมคติเดียวกับเอฟเอโอ อันเห็นได้จากความห่วงใยที่ทรงมีต่อความเป็นอยู่ของชาวนานานัปการที่ด้อยโอกาสและพระวิริยะอุตสาหะอันต่อเนื่องในการพัฒนาการเกษตร

บุคคลที่ เอฟเอโอ เคยนำรูปมาจารึกบนเหรียญอะกริคอลาในอดีต มีอาทิ ประธานาธิบดีบวณญี ซึ่งนำประเทศโคตดิวัรไปสู่อิสระภาพและสนับสนุนให้ชาวนารายย่อยเพิ่มผลผลิตพืชเศรษฐกิจและพืชอาหารจนทำให้ประเทศโคตดิวัรเป็นประเทศหนึ่งที่มีรายที่สุดในประเทศแอฟริกา ประธานาธิบดีชูฮาร์โต เพื่อสถิติการที่ประเทศอินโดนีเซียบรรลุผลสำเร็จในการพึ่งตนเองในเรื่องข้าว และ นายมิกกี เลแลนด์ อดีตประธานคณะกรรมการของสภาสูงสหรัฐว่าด้วยความหิวโหย ซึ่งบุคคลผู้นี้ได้ต่อสู้เพื่อให้ผู้หิวโหยได้รับอาหาร เขาเสียชีวิตลงจากอุบัติเหตุเครื่องบินตกในขณะที่ไปเยี่ยมผู้ลี้ภัยภักขภัยในเอธิโอเปีย ฯลฯ

สำหรับเหรียญ อะกริคอลา ที่เอฟเอโอ จัดทำขึ้นเพื่อเกิดพระเกียรตินี้ มีพระบรมฉายาลักษณ์ปรากฏบนด้านหนึ่ง ทรงถือกล้องถ่ายรูปและแผนที่ ซึ่งเป็นภาพที่เจนนตาของพลกนิกรชาวนานานัปการของพระองค์และมีคำจารึกเป็นภาษาอังกฤษว่า "KING BHUMIBOLADUL YADEJ THAILAND-GOLDEN JUBILEE OF HIS MAJESTY'S REIGN" (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชแห่งประเทศไทยกับกาญจนาภิเษกของพระองค์) อีกด้านหนึ่งจะมีพระบรมฉายาลักษณ์ประทับอยู่ในนาข้าวกลางชาวนา ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของพระองค์ในจิตใจ

ชาวไทยที่ตระหนักดีว่า ทรงเป็นผู้นำที่ใกล้ชิดกับประชาชน พร้อมคำจารึกว่า "SUSTAINABLE DEVELOPMENT FOR A SECURE FUTURE" ด้านล่างเป็นคำว่า FAO ROME 1945-1995 แปลว่า "การพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่ออนาคตอันมั่นคง" ซึ่งสะท้อนถึงพระราชดำริว่าเกษตรกรควรได้รับความช่วยเหลือให้พัฒนาตนเองแบบยั่งยืน เพื่อพึ่งตนเองได้ในที่สุด นอกจากนี้คำจารึกว่า "เอฟเอโอ ค.ศ. 1945-1995" ก็เพื่อเป็นที่ระลึกการครบรอบ 50 ปีแห่งการก่อตั้งองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

จิตรกรผู้ออกแบบเหรียญอะกริคอลาในครั้งนี้ทางเอฟเอโอ ก็เลือกจิตรกรไทย คือ อาจารย์นนทิวรรณ จันทนะผลิน คณะบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์นนทิวรรณใช้เวลาในการออกแบบอยู่ประมาณ 2 เดือน แต่ก็ไม่ใช่ว่าออกแบบเสร็จแล้วจะทำได้เลยต้องนำกราบบังคมทูลขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่งเมื่อแบบที่ร่างเป็นที่พอพระราชหฤทัยแล้ว ทาง เอฟเอโอ จึงจะนำไปจัดสร้างขึ้นได้ในเรื่องของแนวความคิดที่นำมาร่างเป็นแบบที่เห็นบนเหรียญอะกริคอลานี้ อาจารย์นนทิวรรณเปิดเผยว่า เมื่อจัดทำเหรียญวางคอนเซ็ปต์ไว้ 2 ด้าน ด้านแรกที่เป็นพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ท่าน การออกแบบอยู่ในคอนเซ็ปต์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ท่านส่วนใหญ่ทรงงานเพื่อประชาชน ทรงทุ่มเทชีวิตให้กับความอยู่ดีกินดีของชาวไทย เสด็จพระราชดำเนินไปทุกหนทุกแห่งเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ประชาชนชาวไทย สิ่งที่พระองค์นำติดตัวไปก็มีกล้องกับแผนที่เป็นอุปกรณ์ทรงงานซึ่งรวมเอาเรื่องราวทุกอย่างของพระองค์ท่านไว้ พระบรม-

ฉายาสาทิสลักษณ์บนเหรียญ จึงเป็นพระบรม-
ฉายาสาทิสลักษณ์ที่ทรงถือคล้องกับแผนที่ ถ้า
เอาเฉพาะพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์ที่เป็นรูป
เหมือนธรรมดา อาจจะไม่สามารถสื่อความหมาย
อะไรได้เพราะพระมหากษัตริย์ของไทยไม่ได้อยู่
หนึ่งเดียว

ด้านที่ ๒ เป็นพระราชกรณียกิจที่พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าไปแก้ปัญหากับ
ชาวชนบทจึงใช้คอนเซ็ปต์ที่มีกลุ่มชาวนาไทย
ห้อมล้อมพระองค์ท่านอยู่ พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวที่ห้อมล้อมด้วยชาวนา มีทั้งกล้องและ
แผนที่พระหัตถ์ก็ทรงชี้แนะบางสิ่งบางอย่างอยู่กับ
กลุ่มชาวนาไทยที่นั่งไหว้น้อมรับพระราชดำริที่
ทรงพระราชทานการให้ไว้เป็นวัฒนธรรมหนึ่งของ
สังคมไทย ซึ่งเราก็ต้องการสื่อแสดงถึงวัฒนธรรม
และรูปแบบของชาวนาไทยด้วย สังเกตให้ดีจะ
เห็นว่าชาวนาไทยไม่พอมเพราะอยู่ดีมีสุข

“เมื่อผมร่างแบบเสร็จแล้วก็นำขึ้นทูล
เกล้าฯ ถวาย ให้พระองค์ทรงทอดพระเนตรแบบ
เมื่อทอดพระเนตรแล้วไม่มีปัญหา ทางเอฟเอโอ
จึงได้นำแบบดังกล่าวนี้ไปจัดทำขึ้น งานออกแบบ
ชิ้นนี้ รู้สึกเป็นมงคลสุดยอดแห่งชีวิตของผมเลย
ที่ได้มีโอกาสรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในกิจการที่เราสามารถทำได้ ผมรู้สึกภูมิใจมาก
กว่างานศิลปะทุกชิ้นที่ทำมาเพราะงานเหล่านั้น
เราก็กทำเพื่อความต้องการของเราที่เราอยากจะทำ
แต่สำหรับการออกแบบครั้งนี้ เราทำเพื่อเทิดทูน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ยอดเยี่ยมที่สุดในโลก
และเป็นพระมหากษัตริย์ของเราชาวไทย
อีกด้วย ตัวผมเองก็ได้สั่งจองเพื่อเก็บไว้เป็นที่
ระลึกด้วยเช่นกัน”

เหรียญอะกริตอลา ที่จัดทำขึ้นครั้งนี้ มี
ทั้ง ทอง เงิน และสำริด(บรอนซ์) เหรียญเงิน
และเหรียญสำริด มีขนาดเดียวคือเส้นผ่าศูนย์กลาง
50 ม.ม. แต่เหรียญทองมี 3 ขนาด คือ 50 ม.ม.
28 ม.ม. และ 19 ม.ม. หลังจากได้ทูลเกล้า
ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว วันที่
2 มกราคม ๒๕๖๑ จึงจะเปิดให้บุคคลทั่วไปสั่งจอง
ได้ เอฟเอโอ จะนำผลกำไรจากการจำหน่าย
เหรียญอะกริตอลาไปใช้ในการพัฒนาด้านสังคม
และเศรษฐกิจของผู้ยากจน ในประเทศกำลัง-
พัฒนาทั้งหลาย การที่ได้พระราชทานพระบรม
ราชานุญาตให้นำพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์มา
ปรากฏบนเหรียญนี้เท่ากับทรงช่วยเหลือให้ชาว
ชนบทที่ยากจนได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม่ใช่เพียง
ในประเทศไทยแต่ทั่วโลก

“เทิดพระเกียรติในหลวงไทยถวายเหรียญ “อะกริตอลา” สยามโพสต์ (6 ธ.ค 38) 12

พระบรมราโชวาท

ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา*

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีความชัดเจนและมีความหมายที่จะนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงพระราชดำริ และพระราชปณิธานในด้านต่างๆ ของพระองค์ท่าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเยี่ยงต่อบัณฑิตไทย โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นปีแรกที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จนถือเป็นประเพณี มีระเบียบแบบแผน มีคุณค่าทางจิตใจ ทั้งยังทรงพระกรุณาพระราชทานพระบรมราโชวาทอันทรงคุณค่า เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้สำเร็จการศึกษาด้วยทุกครั้งที่ได้เสด็จพระราชดำเนิน จนเป็นประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทาน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บัณฑิตไทยทุกครั้งนั้น ล้วนเป็นคติอันมีคุณค่าสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานต่อไปได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่บัณฑิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำหลักการปฏิบัติงานอันจะต้องประกอบด้วย การเรียนรู้ ฝึกฝนตนให้มีความรู้อย่างถูกต้องอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่องานที่มีหลักการประสานงานร่วมมือกัน หลักการสร้างสรรค้อย่างมีเหตุผล หลักการพัฒนาประเทศ ตลอดจนหลักการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ด้วยความสุจริตและเป็นธรรม และข้อสำคัญที่สุดทุกครั้งที่จะพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิต ทรงดัดเตือนบัณฑิตให้ตระหนักถึงหน้าที่เพื่อประโยชน์และความเจริญมั่นคงของส่วนรวม และประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพิจารณาว่าบัณฑิตเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

พระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา แสดงถึงพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และความสนพระราชหฤทัยในวิถีความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละอาชีพ แต่ละสาขาอย่างเห็นได้ชัด พระบรมราโชวาททุกบททุกตอนจึงล้วนทรงคุณค่า ทำให้เกิดความคิดกว้างไกล สามารถนำไปอ้างอิงในงานค้นคว้าและเขียนบทความได้ นอกจากนั้นยังจะ

* ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2537 (บางส่วน)

สามารถช่วยชี้ทางในการดำรงชีวิตของบัณฑิตและ
ของปวงชนชาวไทยได้ด้วย

พระบรมราชาบาทที่อัญเชิญมาบันทึกไว้
ณ ที่นี้ ได้คัดเลือกมาจากที่พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้แก่บัณฑิตสถาบันอุดม
ศึกษา ในวาระต่างๆกัน จัดเรียงลำดับไว้ตาม พ.ศ.
กำกับด้วยชื่อของสถาบัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

21 พฤษภาคม 2493

“...สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา
และอนุปริญญาในวันนี้ ข้าพเจ้าขอแสดงความ
ยินดีด้วย เพราะการที่จะบรรลุถึงผลขั้นสุดท้าย
ของการศึกษา เช่นที่ได้ปฏิบัติมานั้นเป็นสิ่งที่ทำ
ได้ยากและน่าสรรเสริญ แต่ขอให้เฝ้าอยู่เสมอว่า
เมื่อท่านสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ยังมีคน
เป็นจำนวนมากที่เอาใจใส่เฝ้าดูการกระทำของท่าน
อยู่ต่อไป ใครทำดีก็ได้รับคำชมเชยและสรรเสริญ
ใครทำไม่ดีเขาก็จะพากันติ และพลอยติชมถึง
สถานศึกษาของท่านด้วย...”

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

29 พฤษภาคม 2493

“...ข้าพเจ้ามีความพอใจที่ได้รับทราบว่
สถานศึกษาแห่งนี้ได้พยายามปรับปรุงกิจการ
เพื่อประสาคุณธรรมและความรู้ตามสาขาต่างๆ
แก่นักศึกษาเป็นลำดับจนได้ผลิตบัณฑิต มหา-
บัณฑิต และผู้สำเร็จการศึกษามาแล้วเป็นจำนวน
มาก ชาตินบ้านเมืองจะดำเนินไปด้วยดีได้ ก็ย่อม
ต้องอาศัยผู้รอบรู้ในสรรพวิทยาการและศีลธรรม
เป็นกำลังสำคัญฉะนั้นที่ทางการของมหาวิทยาลัย

พยายามปรับปรุงระดับการศึกษาให้เท่าเทียมกับ
ที่เป็นอยู่ในต่างประเทศนั้นก็เป็นการสมควร

ในส่วนบรรดาท่านที่สำเร็จการศึกษาและ
มารับปริญญา และประกาศนียบัตรในคราวนี้
ข้าพเจ้าก็ขอแสดงความยินดีด้วย ในเกียรติที่ท่าน
ได้รับในวันนี้และขอได้ช่วยกันบำเพ็ญให้บังเกิด
คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ สมดังคำปฏิญาณที่
ท่านได้ให้ไว้เพื่อนำเกียรติและชื่อเสียงให้แก่มหา-
วิทยาลัยที่ท่านได้ศึกษามาแล้วนี้ต่อไปด้วย...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

26 มิถุนายน 2494

“...ข้าพเจ้าขอมีส่วนร่วมยินดีกับท่านที่
สำเร็จการศึกษามารับปริญญาในวันนี้ แต่ก็ใคร่
ขอเตือนให้สังวรในข้อที่ควรเป็นผู้มีจิตใจสูง
ประพฤติและปฏิบัติให้สมกับที่ได้นามว่า ‘บัณฑิต’
การที่ท่านได้รับปริญญาบัตร เพียงแต่เป็นเครื่อง
ชี้แสดงว่า ได้ผ่านการศึกษารับความรู้ขั้นหนึ่ง
ที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่คำว่า ‘บัณฑิต’ นั้น ย่อมมี
ความหมายลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ผู้ที่ควรแก่นามว่า
‘บัณฑิต’ นั้น นอกจากความรู้ความสามารถแล้ว
ยังต้องเป็นผู้มีจิตใจสูงมีศีลมีธรรมมีสติสัมปชัญญะ
อดทน อดกลั้น ประพฤติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร
วางตนให้สมเกียรติ เป็นผู้ที่ควรแก่การนับถือ
เป็นแบบอย่าง ฉะนั้น ขอท่านจงพยายามแสวง
หาความรู้เพิ่มเติมในเมื่อมีโอกาส พยายาม
รักษาตัวบำรุงอนามัยไว้แล้ว และหมั่นอบรมจิตใจ
และความประพฤติให้ดี จะได้สามารถประกอบกิจ
เป็นกำลังและคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง
เป็นทางธำรงรักษาเกียรติของท่านเองและส่งเสริม
ชื่อเสียงของสถานศึกษาของท่านสืบไปด้วย...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 มิถุนายน 2496

“...ในการประกอบการทำงานนั้น ถ้าท่านจะถือว่า บัดนี้ท่านเป็นบัณฑิตปริญญาบัตรแล้ว จะต้องได้รับความไว้วางใจและเชื่อถือโดยทันที นี่ก็เป็นความคิดที่ผิด ที่ถูกนั้นท่านจะต้องลงมือทำงานใช้ความรู้ที่ได้มาให้เป็นประโยชน์แก่การทำงาน แสดงความสามารถเสียก่อน ในการนี้ท่านจงพิจารณาหยังถึงสิ่งที่ควรและไม่ควร และมีใจหนักแน่นสุจริตและอดทน มีความอดุสาหะหมั่นเพียรในการงาน และรักษาระเบียบวินัยเป็นบรรทัดฐาน เพื่อได้มาซึ่งความเชื่อถือและไว้วางใจและเมื่ออันเหล่านั้นค่าปริญญาบัตรจึงจะบังเกิดขึ้น

ในการดำรงตนภายหน้านั้น ท่านจะต้องประพฤติให้ดี ให้เหมาะแก่ฐานะรู้จักผิดและชอบ ประกอบอาชีพโดยสม่ำเสมอ ซื่อสัตย์ และไม่ปล่อยตนให้เป็นทาสแห่งอบายมุขต่างๆ ดังนี้แล้วท่านก็จะสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนเองและครอบครัวของท่าน และเป็นที่นับถือของบุคคลอื่น

ในวงสังคมนั้นแล้ว ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงามสำหรับสุภาพชน รู้จักล้มลุกคลุกคลาน ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พร้อมจะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม วางตนให้ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้สมเกียรติที่เป็นบัณฑิตและพยายามบำเพ็ญกรณียกิจเพื่อเป็นกำลังแก่ชาติบ้านเมือง เป็นทางส่งเสริมเกียรติคุณของตนเองและของสถานศึกษาอันมีเกียรติของท่าน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12 มิถุนายน 2497

“...ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษา และจะได้ออกไปประกอบการทำงาน เริ่มต้นชีวิตใหม่ของท่าน ข้าพเจ้าขอฝากคติไว้เป็นเครื่องกำกับใจ มีคุณธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญซึ่งท่านต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ คือความสัตย์สุจริต ประเทศบ้านเมืองจะวัฒนาถาวรอยู่ได้ก็ย่อมอาศัยความสุจริตเป็นพื้นฐาน ท่านทั้งหลายจะออกไปรับราชการก็ดี หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี ขอให้มั่นอยู่ในคุณธรรมทั้ง 3 ประการ คือ สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริตต่อหน้าที่ ท่านจึงจะเป็นผู้ที่ควรแก่การสรรเสริญของมวลชนทั่วไป ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีต่อท่านทั้งหลายในเกียรติที่ท่านได้รับ ณ ท่ามกลางสันนิบาตนี้ และขอให้ท่านจงรำลึกถึงเกียรตินี้ และรักษาไว้ด้วยความสัตย์สุจริต ให้สมกับพุทธภาษิตว่า “คนยอมได้เกียรติคือชื่อเสียง เพราะความสัตย์...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7 กรกฎาคม 2498

“...ท่านจะใช้แต่ความรู้ที่ท่านได้ไปนี้อย่างเดียวเป็นเครื่องมือสำหรับประกอบการทำงานเท่านั้นหาพอไม่...ท่านควรมีหรือตั้งจุดหมายให้แน่วแน่ในการงานที่จะกระทำนั้น แล้วใช้ความคิดไตร่ตรองว่าจะทำอะไรบ้างกิจการที่กระทำหรือดำเนินอยู่นั้นจึงจะเจริญก้าวหน้า เกิดประโยชน์งอกงามยิ่งขึ้น การหัดใช้ความคิดให้เป็นระเบียบตรงตามแนวทาง หรือจุดหมายที่ได้ตั้งไว้ นั้น เป็นความต้องการอยู่ในปัจจุบันนี้ ถ้าไม่ใช้ความคิด

ผลงานเคยได้อย่างไรก็ได้เพียงแค่นั้นเอง เป็นงานที่ล่าช้า ตัวท่านเองก็จะเป็นคนล่าช้า ประเทศชาติของท่านก็จะไม่ก้าวหน้าให้ทันสมัย และการใช้ความคิดดังนี้นี้จำเป็นจะต้องใช้สติควบคุม มิฉะนั้นก็จะเป็นความคิดที่ฟุ้งซ่าน ซึ่งประเทศชาติไม่พึงปรารถนา...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12 กรกฎาคม 2499

“...การที่จะประกอบกิจการใดๆ ให้เจริญเป็นผลดีนั้น ย่อมต้องอาศัยความอดสาหะ พากเพียรและความซื่อสัตย์สุจริตเป็นรากฐานสำคัญ ประกอบกับจะต้องเป็นผู้มีจิตใจเมตตา กรุณาไม่เบียดเบียนผู้อื่น และพร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดแก่ส่วนรวมตามโอกาสอีกด้วย ถ้าปฏิบัติได้ดังนี้การงานของท่านก็จะสำเร็จลุล่วงความปรารถนาทุกประการ...”

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

21 พฤศจิกายน 2500

“...สิ่งที่เรียกกันว่า ‘อุดมคติ’ นั้น ก็คือ มโนภาพ หรือความนึกคิดถึงความดีความงามอัน เลอเลิศในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งถ้าเป็นไปตามมโนภาพ นั้นแล้วก็จะจัดว่าเป็นของที่ดีที่งามเลิศด้วยประการ ทั้งปวง กล่าวโดยทั่วไป มนุษย์เราย่อมปรารถนา จะประสบแต่สิ่งที่ดีงามเจริญตาเจริญใจ จึงควร จะได้มีอุดมคติด้วยกันทั้งนั้น แต่หากควรเป็นไปในทางไม่ก่อความเบียดเบียนแก่ผู้อื่น โดยพึงเล็ง ถึงประโยชน์สุขของผู้อื่น หรือส่วนรวม ด้วยการ เล็งผลดีหรืองามเลิศดังว่านี้ ถ้าหากเป็นไปเพียง แต่เพื่อประโยชน์สุขของตนเองเท่านั้น และเป็น

การเบียดเบียนประโยชน์สุขของผู้อื่นแล้ว ก็ะกลายเป็นความเห็นแก่ตัว ทาควรได้ชื่อว่า ‘อุดมคติ’ ไม่...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3 กรกฎาคม 2501

“...คนเรานั้นจะว่าไปก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย แต่มีการแตกต่างกันหลาย ประการ ประการที่สำคัญที่สุดก็คือความรู้ สัตว์อื่นทั้งหลายที่เกิดมาได้รับการฝึกฝนจากพ่อแม่ ก็เพียงแต่ให้รู้ถึงวิธีการดำรงความเป็นอยู่อย่าง ธรรมชาติของสัตว์ หรืออาศัยสัญชาตญาณที่มีอยู่ในตัวนั้น ส่วนคนนั้นนอกจากความรู้ที่ได้รับมา ตามธรรมชาติแล้ว ยังมีสติปัญญาที่จะค้นคว้าหา ความรู้สืบต่อกันมาแต่บรรพบุรุษมีตำรับตำราเป็น อันมาก ซึ่งได้เขียนไว้ให้คนชั้นหลังได้เรียนรู้ถึง วิชาการและขนบธรรมเนียมประเพณีอันชอบ ด้วยศีลธรรม ปัญญา นี้แหละเป็นสิ่งที่สำคัญที่คน จะต้องนำไปใช้ในทางที่ดีที่ชอบ ประกอบกับตำรา และขนบธรรมเนียมประเพณีอันมีมาแต่โบราณ-กาลนั้น แต่ถ้าเอาปัญญาไม่ใช้ในทางที่มีชอบ ปราศจากศีลธรรม คนก็จะเลวกว่าสัตว์...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9 กรกฎาคม 2502

“...วิธีจะนำเอาวิชาความรู้ไปใช้ประโยชน์ จะต้องอาศัยสิ่งใดบ้างแล้วก็เห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุด อย่างหนึ่งคือภาษา การได้มาซึ่งวิชาความรู้ ต้อง อาศัยภาษา การนำวิชาความรู้ไปใช้ก็ย่อมต้อง อาศัยภาษาอีกเช่นเมื่อจะให้ปฏิบัติการใดก็ต้อง ออกคำสั่งเป็นต้น

ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่าได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเราก็มีแต่ทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้ ฉะนั้นจึงขอให้บรรดานักคิดและนักปฏิบัติ ตลอดจนครูบาอาจารย์ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษา ซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกันเพื่อความเจริญวัฒนาของประเทศชาติ....."

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

18 เมษายน 2503

"...ข้าพเจ้าขอแสดงความหวังว่า นิสิตที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งนับวันจะทวีจำนวนมากขึ้น เมื่อออกจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว ควรจะได้เตรียมตัวให้พร้อมในอันที่จะไปดำเนินงานอาชีพของตนรูปใด เพราะมหาวิทยาลัยก็ได้ประสาทวิชาทุกสาขาให้แล้ว ประการหนึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยเราขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นท่านจะต้องระลึกถึงภาระอันสำคัญยิ่งนี้อยู่เสมอ และช่วยกันฟื้นฟูเกษตรกรรมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปโดยรวดเร็ว..."

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

23 กุมภาพันธ์ 2504

"...การศึกษาเล่าเรียนเป็นเรื่องที่ไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ปรารถนาความเจริญในการประกอบกิจการงานจะต้องหมั่นเอาใจใส่แสวงหาความรู้ให้

เพิ่มพูนอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ที่ล้าสมัย หลงอนสมรรถภาพไป..."

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

14 ธันวาคม 2504

"...ทุกคนจะต้องบำเพ็ญตนเป็นผู้ที่สนใจในวิชาการโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อรักษาเกียรติแห่งความเป็นบัณฑิตตลอดไป และในฐานะที่เป็นครู อาจารย์จะต้องมีอยู่ในหลักแห่งศีลธรรม รวมทั้งความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ให้สมกับเป็นผู้ที่ได้รับการไว้วางใจจากผู้ปกครองของนักเรียน..."

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหิดล

6 เมษายน 2505

"...ขอให้ทุกคนที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพของตนพึงระลึกไว้เป็นนิรันดร์ถึงอุดมคติอันสูง คือการมุ่งหน้าจะบำบัดทุกข์ของผู้ป่วย ไข้ด้วยเมตตาจิต อาริอารอบเหนือสิ่งอื่นใด และพยายามชวนชวนหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมไว้เสมอ ความเจริญรุ่งเรืองก็จะบังเกิดแก่ตน เป็นเกียรติแก่มหาวิทยาลัยนี้ตลอดไป..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 กรกฎาคม 2505

"...ความรอบคอบเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วจะทำการสิ่งใด ให้พิจารณาให้รอบคอบเสียก่อน อย่าทะนงตัวว่าเราเป็นบัณฑิตแล้ว เราต้องเก่งกว่า ฉลาดกว่าผู้

อื่น อย่าลืมนะว่า ฉลาดแต่อย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องเฉลียวด้วย ต้องทั้งเฉลียวและฉลาด... อย่าทะนงตัวว่าวิเศษกว่าผู้อื่น...อย่าอวดเก่งเกินไป จะทำการสิ่งใดจงไตร่ตรองให้รอบคอบ..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 กรกฎาคม 2506

"...การทำงานนั้นมีความสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง คือจะต้องมีน้ำใจรักงาน จึงจะดำเนินไปโดยสะดวกเรียบร้อยได้ ขอเตือนว่าผู้ที่เข้าทำงาน เมื่อทำใหม่ๆ มักจะประสบอุปสรรคอยู่เสมอ อุปสรรคเหล่านี้อาจเกิดขึ้น เพราะติดขัดในเรื่องระเบียบวิธีการก็ได้ บางทีเห็นงานบางอย่างบกพร่องไม่อยู่กับร่องกับรอย ไม่เห็นตรงกับวิชาที่ได้เรียนมา หรือมีความเห็นขัดแย้งกับผู้ที่ร่วมงาน ทำให้คิดอยากจะทำอะไรปรับปรุงแต่ก็ยากที่จะทำได้ อุปสรรคเหล่านี้ทำให้หมดความกระตือรือร้นที่จะทำ ทั้งๆ ที่อยากทำ เป็นเหตุให้เกิดความท้อแท้ หมดกำลังใจที่จะทำต่อไป ความจริงงานทุกอย่างถ้าทำด้วยน้ำใจรัก ย่อมมีทางสำเร็จและได้ผลดี เมื่อพบอุปสรรคใดๆ อย่าเพิ่งท้อแท้จะหมดกำลังใจง่าย ๆ จงตั้งใจให้ดี คิดหาทางที่จะแก้ไขผ่อนคลายอุปสรรคต่างๆ ด้วยเหตุผลและหลักวิชา ไตร่ตรองด้วยความสุขุมรอบคอบและเยือกเย็น งานก็จะลุล่วงไปได้ด้วยดี การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ แม้จะไม่มีใครรู้ ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง ที่พูดเช่นนี้เหมือนกับสอนให้ปิดทองหลังพระ การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก เพราะนึกว่า

ไม่มีใครเห็น แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2 กรกฎาคม 2507

"...การที่ท่านสามารถเล่าเรียนวิชาชั้นสูงจนบรรลุ ความมุ่งหมายได้นี้ถือได้ว่าเป็นนอกเหนือสติปัญญาดีแล้ว ท่านยังมีความตั้งใจจริงและมีความเพียร รู้จักเหตุผลด้วยคุณสมบัติเหล่านั้น เป็นปัจจัยช่วยให้ท่านผ่านก้น้ำสำคัญของชีวิตไปได้แล้วก้าวหนึ่ง ในวันนี้ ขอให้รักษาไว้ให้ดี

ในปัจจุบันนี้พลเมืองของชาติเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมากมาย ก็ต้องมีผู้มีความรู้มาช่วยเร่งรัดปรับปรุงและขยายงานทุกด้านให้ทันกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอยู่ทุกขณะ นอกจากนี้ทุกคนก็ต้องการความเจริญก้าวหน้า อยากจะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น ก็ยังต้องการผู้มีความสามารถในด้านต่างๆ มาเป็นกำลังช่วยเหลือเป็นทวีคูณ..."

"...ผู้เข้าทำงานใหม่มักประสบอุปสรรคต่างๆ เสมอ แต่ถ้าทำด้วยน้ำใจรักและหวังผลงานเป็นสำคัญแล้ว ก็ย่อมมีทางคลี่คลายความติดขัดได้ทุกอย่าง รวมทั้งปัญหาในการประสานงานด้วย ขอให้บัณฑิตใหม่ระลึกไว้ว่า วิชาความรู้ที่มีอยู่กับตัวนั้นจะเกิดประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อรู้จักประสานงาน คือ รู้จักติดต่อกับผู้อื่นกับบัณฑิตด้วยกัน กับผู้ที่ทำงานอยู่ก่อนและช่วยเหลือผู้ที่มาภายหลังด้วย ก็จะช่วยให้สามารถทำงานด้วยกันได้โดยราบรื่น บังเกิดผลดีแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม..."

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9 กรกฎาคม 2507

“...เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับเกษตรกรรมมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้างความสำเร็จด้านต่าง ๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จของประเทศต้องอาศัยความสำเร็จของการเกษตรเป็นสำคัญ และงานทุกอย่าง ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็เพราะการเกษตรของเราเจริญ...”

มหาวิทยาลัยศิลปากร

12 ตุลาคม 2507

“...ศิลปะเป็นเครื่องแสดงเรื่องราวของมนุษยชาติอย่างสำคัญอย่างหนึ่ง ประเทศที่เจริญแล้วย่อมยกย่องและอุดหนุนกิจการศึกษาค้นคว้าวิชาด้านนี้เสมอด้วยวิชาอื่นๆ และย่อมมีสถานศึกษาชั้นสูงเพื่อการนี้อยู่ทั่วกัน การที่ทางมหาวิทยาลัยศิลปากร พยายามปรับปรุงขยายกิจการของมหาวิทยาลัยให้เจริญขึ้นเป็นลำดับจนเป็นปีกแผ่นมั่นคงได้เช่นนี้ จึงเป็นที่น่าอนุโมทนาและน่าจะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

“...ในบัดนี้ ท่านทั้งหลายก็ได้รับปริญญาทางศิลปะแล้ว จึงควรจะคำนึงถึงความเป็นศิลปินซึ่งหมายถึงความสามารถตามธรรมชาติ ที่จะเห็นความงามและคิดถึงความงาม เมื่อเกิดความคิดแล้วก็ต้องอาศัยวิชาความรู้หรือเทคนิค เช่น วิชาช่าง เป็นต้น จึงจะแสดงออกมาเป็นจิตรกรรม ปรัชญากรรม หรือศิลปกรรมในลักษณะอื่นๆ ได้ ท่านทั้งหลายจะออกไปมีหน้าที่การงานเกี่ยวข้องกับศิลปะโดยตรง ควรจะได้ตระหนักว่าต้องฝึกฝนทั้งความเป็นศิลปิน ทั้งวิชาช่างของท่านพร้อม

กันไปท่านจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และสามารถรักษามาตรฐานศิลปะของชาติไว้สืบไปได้...”

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

27 ตุลาคม 2508

“...ทุกวันนี้ เรากำลังมีภาระที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งกระทำอย่างหนึ่ง คือการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าขึ้นทุกๆ ด้าน ภาระนี้เป็นภาระหนัก ต้องอาศัยปัจจัยประกอบกันหลายอย่าง เช่น ความสงบสุขของบ้านเมือง กำลังทรัพย์ กำลังคน โดยเฉพาะผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และผู้บัญชางานที่ดีด้วย บัดนี้คิดทั้งหลายเป็นผู้มีความรู้สูง ย่อมเหมาะที่จะเป็นหัวหน้าผู้บัญชางานต่อไป ขอให้ท่านตั้งใจใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาบ้านเมือง และทำตัวเป็นผู้นำและเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

30 มิถุนายน 2509

“...ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้ที่เรียนสำเร็จแล้วนี้ล้วนเป็นผู้มีความรู้ดี มีความคิดก้าวหน้า รักความเจริญและรู้จักรับผิดชอบเป็นอย่างดีด้วยกันทั้งสิ้น ท่านทั้งหลายได้ตั้งปณิธานเป็นอุดมคติไว้แล้วที่จะใช้ความรู้ทำงานให้บังเกิดผลสำเร็จและประโยชน์อย่างแท้จริง เพื่อให้ประเทศชาติก้าวหน้ามั่นคง ท่านต้องรักษาอุดมคติของท่านนี้ไว้อย่างหนักแน่น หมั่นระลึกถึงอย่าให้ขาดและต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่หรือ ในกรณีใดๆ เมื่อท่านทั้งหลายมีความรู้ความสามารถดำเนินชีวิตและ

ปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วย อุดมคติเช่นนี้ ท่านจะต้องมีความสำเร็จในชีวิตโดยไม่ต้องสงสัย...”

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คณะแพทยศาสตร์)
7 มีนาคม 2510

“...ท่านทุกคนได้สำเร็จวิชาชั้นสูงแล้ว นับว่าเป็นผู้ที่ชาติบ้านเมืองต้องการขอได้ตระหนักในข้อนี้และจงตั้งใจทำงานในหน้าที่โดยเต็มความสามารถ เพื่อนำความเจริญให้แก่การแพทย์และการพยาบาลของประเทศเรา เพราะงานด้านนี้ยังจะต้องปรับปรุงส่งเสริม และขยายออกอีกมาก จงยึดตรงต่อวิชาชีพของท่าน ต่อผู้ป่วยและต่อผู้ร่วมงานหมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความชำนาญให้เกิดความก้าวหน้าอยู่เสมอเป็นนิสัย ก็สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งจะต้องนับเป็นหน้าที่ของแพทย์ด้วยในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ คือการเข้าถึงประชาชน ท่านจะต้องช่วยบำบัดบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นไปในท้องถิ่นใด และกาลเวลาใด ขอให้เตรียมจิตใจให้พร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่นี้ และจงเชื่อมั่นว่า การทำประโยชน์และความเจริญแก่ส่วนรวมนั้นย่อมเป็นประโยชน์และความเจริญของตนด้วยเสมอ”

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหิดล
6 เมษายน 2510

“การเข้าถึงประชาชน ท่านจะต้องช่วยบำบัดบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นใด และกาลเวลาใด ขอให้เตรียมจิตใจให้พร้อมเพื่อปฏิบัติหน้าที่นี้และจงเชื่อมั่นว่า การทำประโยชน์และความเจริญแก่ส่วนรวมนั้น

ย่อมเป็นประโยชน์และความเจริญของตนด้วยเสมอ...”

วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
12 ธันวาคม 2510

“...งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกันดีแล้วขณะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นด้วยว่าพลเมืองของเราบางส่วน เสื่อมลงไปในความประพฤติก่อและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไปเราอาจจะเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้ นอกจากเหตุอื่นแล้ว ต้องมีเหตุมาจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอนเราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
16 ธันวาคม 2511

“...ความสำเร็จทั้งนี้ เป็นผลของความตั้งใจจริงและความอุตสาหะพยายามของท่านทุกๆคนจะภูมิใจ ข้าพเจ้าพอใจมากที่สุดที่ทุกคนให้คำมั่นสัญญาจะตั้งตนเป็นคนดี จะรักษาเกียรติและหน้าที่ และจะถือประโยชน์ของชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนอื่น คำสัญญานี้มีความหมายอันลึกซึ้ง หนักแน่น และสำคัญมาก จึงขอให้ท่านทำความเข้าใจในถ้อยคำของท่านให้ถ่องแท้ว่าเป็นข้อผูกมัดที่ท่านจะต้องปฏิบัติให้มั่นคงโดยตลอด การที่บัณฑิตรุ่นนี้ จำนวนมากออกมารับ

ราชการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงให้เห็นแล้วว่า ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของชาติด้านเมืองและประโยชน์ส่วนรวม ขอให้พยายามใช้วิชาการให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานทุกอย่างให้สำเร็จ ด้วยความสุจริตใจต่อตนเอง ต่อส่วนรวม และต่อประเทศชาติ ทุกคนจะได้มีความสำเร็จในชีวิต และทั้งจะได้ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาโดยครบถ้วน...”

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

18 ธันวาคม 2512

“...การพึ่งตนเองนั้นขึ้นอยู่กับสมบัติประจำตัวบุคคลสองอย่างคือ ความสามารถนำวิชาการที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างหนึ่ง ความฉลาดที่จะวินิจฉัยให้เห็นทางเสื่อมทางเจริญพร้อมทั้งทางที่จะให้พ้นความเสื่อมดำเนินไปให้ถึงความเจริญอีกประการหนึ่ง...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10 กรกฎาคม 2513

“...ความเจริญของประเทศชาติเป็นความเจริญของส่วนรวม ซึ่งเกิดจากผลงานหรือผลของการกระทำของคนทั้งชาติถือได้ว่า ทุกคนแบ่งหน้าที่กันทำประโยชน์ให้แก่ชาติ ตามความถนัดและความสามารถและต่างคนต่างก็ได้เกื้อกูลกันและกัน ไม่มีผู้ใดจะอยู่ได้ และทำงานให้แก่ประเทศชาติได้โดยลำพังตนเอง...”

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

16 กรกฎาคม 2513

“...งานพัฒนาบ้านเมืองนั้น ต้องอาศัยบุคคลสองประเภท คือนักวิชาการกับผู้ปฏิบัติ นักวิชาการเป็นผู้วางโครงการเป็นผู้นำเป็นผู้ชี้ทางเป็นที่ปรึกษาของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัติเป็นผู้ลงมือลงแรงกระทำงาน งานจะได้ผลหรือไม่เพียงไร ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายนี้ ถ้ามีความเข้าใจและร่วมงานกันก็ไม่มียุทธศาสตร์ได้ผลงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ถ้าหากไม่เข้าใจกันก็เกิดอุปสรรคล่าช้า ซึ่งมักปรากฏอยู่เสมอและจำเป็นจะต้องแก้ไข...”

มหาวิทยาลัยศิลปากร

12 ตุลาคม 2513

“...งานด้านการศึกษาศิลปและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป...”

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

19 พฤศจิกายน 2513

“...การตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์นี้ขึ้นได้สำเร็จเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพื่ออบรมวิชาเศรษฐกิจ ตลอดจนวิชาการบริหารสำหรับผู้ที่จะมีหน้าที่พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นับเป็นความสำเร็จที่น่ายินดีอย่างยิ่ง

ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้ที่เชื่อได้ว่ามีความรู้ ความสามารถสูง จึงเป็นที่หวังของคนไทยทั้งชาติรวมทั้งของข้าพเจ้าด้วย ที่จะได้อาศัยความรู้ ความคิด สติปัญญา และความสามารถ ในอันที่จะนำพาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความมั่นคง และความสมบูรณ์พูนสุข ขอให้ท่านรับหน้าที่อันมีเกียรตินี้ด้วยความมั่นใจ ตั้งใจ และบริสุทธิ์ใจ แล้วร่วมกันปฏิบัติหน้าที่น้อยใหญ่ให้ลุล่วงไปด้วยความขยันหมั่นเพียร และด้วยความสุจริตเที่ยงตรงต่อตนเอง และต่อประชาชน..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

16 กรกฎาคม 2514

"...การกระทำใดๆ ควรจะได้ทำด้วยเหตุผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของงาน เพราะจะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้โดยถูกต้อง เที่ยงตรงและรวดเร็ว นอกจากนั้น จะต้องทำด้วยความสุจริต ไม่เบียดเบียนเบียดบัง หรือละเมิดผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ปลอดภัยจากความลำบากยากแค้น และความวิบัติทั้งปวง..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

13 กรกฎาคม 2515

"...ในยามที่ประเทศชาติของเรากำลังพัฒนาในกิจการทุกด้านเช่นนี้ โอกาสย่อมมีสำหรับท่านเสมอ จึงไม่เป็นปัญหาอย่างใด ในข้อที่ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ ข้อที่จะเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้นั้นอยู่ที่ว่า เมื่อได้เข้าปฏิบัติงานแล้ว ท่านอาจมีความรู้สึกที่ไม่สามารถจะใช้วิชาความรู้ได้เต็มที่ แล้วเกิดรู้สึก

ท้อถอย เข้าใจผิดแตกแยกกับผู้อื่น ซึ่งที่สุดจะกลายเป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้การพัฒนาประเทศดำเนินไปโดยราบรื่นได้ แต่ทุกคนจึงควรจะได้เตรียมตัวป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ไว้..."

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

18 ตุลาคม 2515

"...เท่าที่ได้ทราบความมุ่งหมายและกิจการสถาบันตามรายงานของอธิการบดีแล้วรู้สึกว่าการทรงศึกษาธิการได้ตกลงดำเนินการในเรื่องปรับปรุงขยายการศึกษาด้านวิชาช่างไปได้โดยถูกต้องและเหมาะสม เพราะการตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จะทำให้ได้ครูช่างระดับปริญญาสำหรับสอนในโรงเรียน และวิทยาลัยการช่างเพิ่มขึ้น และทำให้มาตรฐานของช่างที่สำเร็จออกมาจากโรงเรียนการช่างสูงขึ้นตามความต้องการสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไป

"...สถาบันนี้มาจากวิทยาลัยการช่างชั้นสูงหลายแห่ง ซึ่งมีฐานะเป็นปึกแผ่นมั่นคงอยู่ก่อนแล้วเมื่อมารวมกันก็น่าที่จะมั่นคงยิ่งขึ้น และมีกำลังในการปฏิบัติงานมากขึ้น ทุกๆ หน่วยงานควรจะได้รักษาประสิทธิภาพของตนไว้ และหันหน้าเข้าประสานงานกันโดยใกล้ชิดทุกฝ่ายให้กิจการส่วนรวมของสถาบันดำเนินก้าวหน้าไปอย่างพร้อมเพรียงและบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้อย่างครบถ้วน

ส่วนผู้ที่เรียนสำเร็จแล้วนั้นแต่ละคนย่อมมีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี เชื่อว่าจะทำประโยชน์ในทางของตนๆ ต่อไปได้มาก เพราะมีช่องทางมีโอกาสเปิดรออยู่อย่างกว้างขวาง ขอให้ตั้งใจทำงานกันจริงๆ ด้วยความกระตือรือร้น ด้วย

ความอุตสาหะพยายาม และด้วยความมุ่งมั่นหมายที่สูง แล้วทุกคนจะได้รับความสำเร็จความก้าวหน้าตามที่ปรารถนาทุกประการ...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12 กรกฎาคม 2516

“...ทุกคนมีความมุ่งหวังอันสูงในชีวิต จึงได้ชวนชวายและอุตสาหะพากเพียรศึกษาวิชาการชั้นสูงจนสำเร็จได้ชื่อว่าเป็นผู้มีเกียรติที่มีการศึกษาดี คือได้รับความยกย่องว่ามีความรู้ ความคิดอันเจริญเต็มที่ การที่มีการศึกษาสมบูรณ์แล้วนี้ ทำให้แต่ละคนหลีกเลี่ยงไม่ได้จากความรับผิดชอบที่จะต้องใช้ความรู้สติปัญญาของตนให้เป็นประโยชน์ และเป็นความเจริญวัฒนาแก่บ้านเมืองและส่วนรวม ดังนั้นเมื่อท่านได้ออกไปร่วมงานของชาติในสาขาใดวงใดก็ตามควรจักได้ตั้งความประสงค์และความเพียรพยายามอันแน่วแน่มั่นคงไว้ ที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ท่านได้พิจารณาเห็นชัดแจ้งชัดว่า จะเป็นประโยชน์ และความเจริญอันไพศาลยั่งยืน เพื่อเป็นความสำเร็จ เป็นความภาคภูมิใจที่แท้จริงในชีวิต อย่างน้อยที่สุด เมื่อได้กระทำงานด้วยวิชาการ ด้วยความรอบคอบ ด้วยความคิดสติปัญญาโดยครบถ้วนแล้ว ก็จะได้รับอันสูงส่ง คือความมั่นใจ ที่การลงทุนลงแรงประกอบกรณียกิจของท่านจะบังเกิดผลที่พึงประสงค์ไม่เป็นหมัน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

11 กรกฎาคม 2517

“...การศึกษาชั้นอุดม กล่าวโดยย่อ คือ การฝึกฝนสร้างเสริมความสามารถและความเจริญงอกงามในวิทยาการส่วนหนึ่ง ในวิธีใช้ความคิดส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าแล้ว จะยังผลให้บุคคลมีความสามารถเต็มที่อาจนำเอาวิทยาการทั้งปวงไปใช้ได้อย่างถูกต้องและบังเกิดประโยชน์อันสมบูรณ์ วิทยาการกับความคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญคู่กัน จำเป็นต้องใช้ประกอบกัน และหากจะพิจารณาให้ลึกลงไปก็จะได้เห็นว่าความคิดเป็นตัวนำวิชาการเพราะต้องมีความคิดก่อนจึงจะใช้วิชาการได้ ดังนั้นจะต้องใช้ความคิดโดยอิสระอย่างกว้างขวางจึงจะทำงานได้สุดฝีมือ

อันการคิดโดยอิสระนั้น ทุกวันนี้คนบางส่วนมักเข้าใจว่า คือการคิดให้ผิดแปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ ความเข้าใจเช่นนั้นยังไม่ถูกแท้ จุดประสงค์สำคัญโดยตรงของการคิด คือคิดให้ออกคิดให้เห็นชัดแจ้งว่าอะไรเป็นอะไร สมมุติว่าจะคิดหาทางปฏิบัติสำหรับการหนึ่งการใดก็ต้องคิดให้แยบคายอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผล จนเห็นแจ้งถึงจุดหมายอันถูกต้องเที่ยงตรงของการที่จะทำนั้น รวมทั้งวิถีทางปฏิบัติครบทุกชั้น ทุกตอนด้วย เป็นความจริงที่การคิดดังนี้อาจเป็นการซ้ำกับของผู้อื่นบ้าง แต่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุประโยชน์อันพึงหวังได้แน่นอน ส่วนวิธีคิดที่มีจุดมุ่งหมายจะให้แปลกแตกต่างจากผู้อื่นเป็นที่ตั้งแต่อย่างเดียวนั้นก็ทำได้เหมือนกัน แต่เกรงว่าจะไม่ทำให้เกิดประโยชน์อันใดขึ้นมา นอกจากความแปลกประหลาด ที่มุ่งหมายไว้แต่ต้นนั้นประการเดียว...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

20 ธันวาคม 2517

“...การที่คนทุกคนจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้ามีความสุขความสำเร็จแท้จริงได้นั้น ชาติบ้านเมืองและส่วนรวม อันเป็นที่กำเนิดที่อาศัย จะต้องมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นปราศจากภัยอันตรายคุกคามเป็นเบื้องต้นก่อน หากไม่ระงับอยู่ในสภาพที่ต้องถูกอิทธิพลของผู้อื่นครอบงำ จะไร้ความเป็นไท ไร้อิสรภาพทุกอย่าง ทุกคนจึงต้องพิจารณาให้เข้าใจแน่ชัดว่า ในเหตุที่จะต้องร่วมกันทำงานเพื่อชาติบ้านเมือง แล้วถือเหตุนี้ เป็นจุดมุ่งหมายในการทำงานและในชีวิต

บัณฑิตทั้งหลายเป็นผู้มีขีดความสามารถสูงในการปฏิบัติงาน ในการสร้างเสริมความรู้ ความคิด และศรัทธา สมควรอย่างยิ่งที่จะรับเป็นภาระในอันที่จะใช้สติปัญญาความรู้ความสามารถ ประสมประสานกันโดยพร้อมเพรียง ทั้งในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของชาติ และในการปลูกฝังความคิดความเชื่อที่ถูกต้อง ให้เกิดในประชาชาติไทยอย่างกว้างขวางหนักแน่น จักได้สามารถจรรโลงประเทศชาติของเราให้ดำรงวัฒนาตลอดไป...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10 กรกฎาคม 2518

“...ในการที่ผู้สำเร็จการศึกษา จะออกไปเริ่มต้นการทำงาน ซึ่งเป็นภาระสำคัญอีกขั้นหนึ่งต่อไปนั้น จำเป็นจะต้องมีจุดหมายในชีวิตที่ถูกต้อง และสมควร สำหรับยึดถือเป็นเบื้องต้นจึงจะช่วยให้ได้ผลสำเร็จ อันควรพึงพอใจ จุดหมายสำคัญนั้น ได้แก่ความเจริญก้าวหน้าและความ

ผาสุกอันแท้จริงของแต่ละคน ซึ่งเมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้ว จะสามารถอำนวยผลดีและก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมอย่างไพศาล

ความสุข ความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น ความเจริญที่แท้มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะอำนวยความสะดวกนี้ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ตรงกันข้ามกับความเจริญอย่างเท็จเทียมที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤติไม่เป็นธรรมของบุคคล ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม การบ่อนเบียนทำลายนั้น ที่สุดก็จะกลับมาทำลายตน ด้วยเหตุที่เมื่อส่วนรวมถูกทำลายเสียแล้ว ตนเองก็จะยืนตัวอยู่ไม่ได้จะต้องล้มจมลงไป ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้นำเรื่องนี้มาปรารภในโอกาสนี้ เพื่อให้ทุกคนเล็งเห็นถ่องแท้ว่าความเจริญผาสุกที่แท้กับไม่แท้ของบุคคลอยู่ที่ไหนและนำมาพิจารณาดำเนินชีวิตและการงานได้โดยถูกต้อง...”

มหาวิทยาลัยศิลปากร

25 พฤศจิกายน 2518

“...จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นสิ่งใดที่จะยิ่งไปกว่าชาติบ้านเมือง และการที่จะธำรงรักษาเสริมสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น มีความผาสุกร่มเย็น เพราะบ้านเมืองที่มั่นคงนั้นเป็นรากฐานที่แข็งแรงและประเสริฐสุดสำหรับรองรับบุคคลให้บุคคลสามารถคิดอ่านนำเอาศิลปวิทยาการทั้งปวงมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ทั้งแก่ส่วนรวมได้ ด้วยความมั่นใจ

และปลอดภัย แม้ปรารถนาจะแผ่ขยายวงกว้าง ไกลออกไปให้เป็นประโยชน์ถึงชาวโลกด้วยก็ย่อมทำได้เต็มภาคภูมิ แต่ถ้าไม่ยึดมั่นในประเทศชาติ ปลดปล่อยให้ประเทศชาติหมดความมั่นคง บุคคลก็ จะไม่มีโอกาส ไม่มีหนทางที่จะใช้ความรู้ความคิด วิทยาการให้เป็นประโยชน์อย่างใดแก่ผู้ใดตามความ มุ่งหมายได้เลย...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

19 กุมภาพันธ์ 2519

“...ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งทั้งของ ชีวิตและส่วนรวม คือ การศึกษาซึ่งเป็นรากฐาน ส่งเสริมความเจริญมั่นคงเกือบทุกอย่างในบุคคล และประเทศชาติ

“...การพัฒนาให้ประชาชนทั่วไปมีความ อยู่ดีกินดี มีความมั่นคงด้วยการให้การศึกษ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา บุคคลให้มีคุณภาพให้เป็นทรัพยากรทางปัญญาที่ มีค่าของชาติ...”

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

8 กรกฎาคม 2520

“...การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึง ปรารถนา คือที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วย นั้นจะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และ ความถูกต้องเป็นธรรม ประกอบด้วย เพราะเหตุ ว่าความรู้เป็นเหมือนเครื่องยนต์ ที่ทำให้ ยวดยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรม ดังกล่าวแล้วเป็นเหมือนพวงมาลัยและหางเสือ

ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ยวดยานดำเนินไปถูกทาง ด้วยความสวัสดิ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมาย ที่พึงประสงค์ ดังนั้น ในการที่จะประกอบกิจการงาน เพื่อตนเพื่อส่วนรวมต่อไป ขอให้ทุกคนสำนึกไว้ เป็นนิตย์โดยตระหนักว่า การงาน สังคม และ บ้านเมืองนั้น ถ้าขาดผู้มีความรู้เป็นผู้บริหาร ดำเนินการ ย่อมเจริญก้าวหน้าไปได้โดยยาก แต่ ถ้างานใด สังคมใด และบ้านเมืองใดก็ตามขาด บุคคลผู้มีความรู้และคุณธรรมแล้วจะดำรงอยู่ มิได้เลย...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

14 กรกฎาคม 2520

“...งานที่ทำนั้นปรกติมิใช่งานที่จะทำ คนเดียว หากเป็นงานส่วนรวมซึ่งจะต้องจัดสรร กันทำตามความถนัด และความรู้ความสามารถ คนละส่วนละตอน เมื่อนำเอาส่วนงานที่แต่ละคน มารวมกันเข้าแล้วจึงจะสำเร็จเป็นงานที่สมบูรณ์ได้ เหตุการณ์ดังนี้จะช่วยให้เกิดทัศนคติใหม่ว่า ท่าน จะทำงานโดยลำพังตนเองไม่สำเร็จ ทุกคนที่ร่วม งานกันจำเป็นต้องพึ่งกันอาศัยกันและกันทั้งผู้มีความรู้ความสามารถสูง ทั้งผู้มีความรู้ ความสามารถด้อยกว่า ถ้าบัณฑิตมีความคิดเห็นต่อ การงานของตนดังนี้ ก็จะสามารถดำเนินชีวิตและ กิจการทุกอย่างให้ราบรื่นและมั่นคง จนบรรลุ ความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญก้าวหน้าได้ทุก อย่าง...”

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขต เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

18 ตุลาคม 2520

“...การใช้หลักวิชาและความริเริ่มสร้างงานที่อาจดูไม่ใหญ่โตนัก แต่มีประสิทธิภาพสูงและอำนวยความสะดวกโดยตรงได้มาก โดยนำเอาทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนแรงงานของคนส่วนใหญ่ให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย และให้เกิดการเสียหาย หรือความสูญเปล่าน้อยที่สุดการสร้างความสำเร็จในลักษณะนี้จะช่วยสร้างเสริมความสำเร็จของกิจการส่วนรวมได้แน่นอน...”

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

21 มิถุนายน 2521

“...ปัญญาของผู้อื่น ที่เขาคิดมาดีแล้วได้ใช้มาดีแล้วในการทำงานนั้น ย่อมเป็นพื้นฐานอย่างดีสำหรับเรา ที่จะก่อตั้งสร้างเสริมความสำเร็จให้กองกามมั่นคงต่อไป การประมาทปัญญาผู้อื่นจึงเท่ากับไม่ได้ใช้พื้นฐานที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

21 ธันวาคม 2521

“...งานสำคัญของมหาวิทยาลัย กล่าวอย่างสั้นที่สุดมีอยู่สองส่วน ส่วนหนึ่งคือการศึกษา คือถ่ายทอดวิชาการแก่นักศึกษาและฝึกหัดอบรมให้นักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถดี พร้อมทั้งจะนำเอาวิชาการออกไปปฏิบัติงานตามสายวิชาที่เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ อีก

ส่วนหนึ่งคือค้นคว้าวิจัยในวิชาการทุกๆสาขาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งเพื่อความเจริญขององคมนตรีของวิชาการนั้นๆ เอง และเพื่อที่จะนำไปใช้การให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือแม้แก่ชาวโลก...”

“...สำหรับบัณฑิตทั้งปวงนั้นควรจะสำนึกให้ได้เสมอว่าท่านเองก็มีส่วนรับผิดชอบร่วมกับมหาวิทยาลัยอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง เมื่อได้มีโอกาสได้ฝึกฝน อบรมวิชาขั้นสูงมาแล้ว ดังนั้นก็ต้องนำออกไปใช้เป็นประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะไปประกอบกิจการงานใดๆ ณ ที่ใด ขอให้ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้สมกับภูมิปัญญาจงทำตัว ทำงานให้มีเหตุผลสมกับที่เป็นผู้มีหลักวิชา มีปัญญา และมีเกียรติ จงรักษาความบริสุทธิ์ใจและคุณค่าของตนไว้ให้มั่นคงเป็นนิตย์ พร้อมทั้งเพียรพยายามทำหน้าที่ที่มีอยู่ทุกอย่างทุกด้านด้วยความเข้มแข็งอดทน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้จงได้...”

มหาวิทยาลัยมหิดล

22 ตุลาคม 2522

“...การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย เป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดี และสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงนั้น โดยปกติจะอำนวยผลให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ด้วย และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ดีพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์ สร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้เต็มที่ ทั้งไม่เป็นภาระแก่สังคมด้วย คือเป็นแต่ผู้สร้าง มิใช่ผู้ถ่วงความเจริญ...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

20 ธันวาคม 2522

“...ระเบียบในการทำงานนี้จำเป็นต้องมีคือมีวินัยนั่นเอง ถ้าไม่มีวินัยทำอะไรก็จะเบะปะไปหมด แม้ในห้องเรียนจะไม่ได้สอนว่า วิชานี้จะต้องมีวินัย แต่ทุกวิชาต้องมีวินัย แม้จะไปสังสรรค์กัน ไปเล่นกีฬากัน ไปพัฒนาชนบทก็ตามต้องมีวินัยทั้งนั้นถ้าไม่มีวินัยงานนั้นมีหวังล้มเหลวหรือยิ่งกว่านั้นงานนั้นอาจจะมีหวังทำลายส่วนรวมก็ได้ถ้าไม่มีวินัย ขาดความรู้หน่อยอาจจะยังดี ดีกว่าขาดวินัย แต่ถ้ามีทั้งความรู้ทั้งวินัยก็ยิ่งดี...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

18 ธันวาคม 2523

“...การศึกษาในมหาวิทยาลัย มุ่งหมายที่จะปลูกฝังความเจริญพร้อมทุกด้าน ให้งอกงามทุกด้าน ให้งอกงามในตัวบุคคล แม้อย่างน้อยก็ให้มีคุณสมบัติสำคัญประกอบพร้อมกันสองประการคือมีความรู้แน่นหนาทั่วถึงในวิทยาการชั้นสูงสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาตามที่ถนัด กับมีสติปัญญาความเฉลียวฉลาด สามารถคิดอ่านด้วยวิจารณญาณอันละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุด้วยผลและความสุจริตยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บุคคล มีรากฐานอันมั่นคง และมีปัจจัยอันทรงประสิทธิภาพเป็นเครื่องอุดหนุนในอันที่จะดำรงตนดำรงฐานะให้เจริญเป็นปึกแผ่นต่อไป ทั้งสามารถประกอบภาระงาน สร้างสรรค์ความก้าวหน้ามาสู่ให้แก่ส่วนรวมได้อย่างแท้จริงอีกส่วนหนึ่งด้วย...”

“...ในการเบื้องต้น ไม่ว่าท่านจะศึกษาค้นคว้าวิชาการให้สูงขึ้นไปถึงดี จะประกอบอาชีพการทำงานใดอยู่ ณ ที่ใดก็ดี ขออย่าได้ละทิ้งหลักปฏิบัติของผู้มีการศึกษาที่ดีที่จะต้องคิดอ่านและทำการใดๆ ด้วยสติปัญญา วิจารณญาณ และด้วยหลักวิชาอันถูกต้องแม่นยำอยู่เสมอ การบำเพ็ญตนให้เที่ยงตรง ครบถ้วนตามหน้าที่และอุดมคติ จะช่วยหนุนนำส่งเสริมให้แต่ละคนประสบความสำเร็จและความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตได้เป็นแน่นอน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

11 กรกฎาคม 2524

“...การศึกษาค้นคว้าวิชาชั้นสูงนั้นเท่ากับการสร้างสมกำลังอันแรงกล้าไว้ในตัว กำลังนั้นคือกำลังแห่งความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจได้ดีขึ้น มากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในทางดีที่สร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งในทางชั่วที่ก่อโทษเสียหาย ผู้มีกำลังดังกล่าวจึงต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงที่จะต้องควบคุมการใช้กำลังปฏิบัติงานของตนให้เป็นไปแต่ในทางที่ดี ที่สร้างสรรค์ประโยชน์ ทั้งในทางชั่วที่ก่อโทษเสียหาย ผู้มีกำลังดังกล่าวจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสูงที่จะต้องควบคุมการใช้กำลังปฏิบัติงานของตนให้เป็นไปแต่ในทางที่ดีที่สร้างสรรค์แต่ฝ่ายเดียว นอกจากนั้นยังได้แนะนำด้วยว่า ทางที่ดีบุคคลควรพยายามเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมให้มาก เพราะการปฏิบัติบำเพ็ญประโยชน์อยู่เสมอเช่นนั้นสามารถ สร้างเสริมความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญให้มั่นคงและเพิ่มพูนยิ่งขึ้นทุกขณะ...”

“...การเสียสละทำงานทำดีเพื่อการสร้างสรรค์ ด้วยความรับผิดชอบเต็มทีนั้น ช่วยให้ปฏิบัติได้รับผลดีอย่างหนึ่ง คือมีศรัทธาเชื่อถือและนิยมยกย่องอย่างกว้างขวาง บุคคลเหล่านั้นเมื่อศรัทธาเชื่อถือในตัวผู้ปฏิบัติดีแล้ว ย่อมจะรับเอาความคิดจิตใจของผู้ปฏิบัติดี ที่นิยมยึดมั่นในความดีเข้าไปด้วย แล้วนำมาปฏิบัติชอบปฏิบัติดีด้วยตนเองดังนั้นก็จะมีผู้ที่ศรัทธาในความดีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เมื่อคนส่วนใหญ่มีศรัทธาความเชื่อมั่นในคุณความดีร่วมกันและเสมอกันแล้ว ก็เกิดเป็นความสามัคคีปรองดองเป็นปึกแผ่นขึ้น ความสามัคคีเป็นปึกแผ่นนี้ คือกำลังอันแข็งแกร่งที่สุดในแผ่นดิน ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะบันดาลให้คนในชาติมีสมานฉันท์ มุ่งมั่นที่จะร่วมกำลังกันสร้างสรรค์ ความเจริญมั่นคงของบ้านเมือง ให้สมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นทุกสถาน...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

16 กรกฎาคม ๒๕๒๕

“...บัณฑิตควรจะใช้ความรู้ความสามารถเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งจะต้องอาศัยความอดทน ความอดสาหัสเพียร การรู้จักปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และการฝึกฝนอบรมตนเองให้ก้าวหน้าต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง

“...ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ ทุกคนจะต้องยึดมั่นในหลักวิชา มีความจริงใจ เป็นคนตรง ทั้งในความประพฤติปฏิบัติ ในวาจาและในความนึกคิดพยายามใช้วิชาการก่อประโยชน์และความสุขเพื่อผู้อื่น ไม่ใช่ใช้วิชาการด้วยความเห็นแก่ประโยชน์ของตนแต่ฝ่ายเดียว หรือเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น นอกจากนั้น ควรเป็นผู้มีระเบียบ

วินัย รู้จักข่มใจมิให้สุมหลงในความสะดักสบาย ซึ่งจะทำให้เกิดความอ่อนแอ ท้อแท้ ย่อหย่อน ละเลยหน้าที่การงาน อันเป็นพื้นฐานของความเจริญก้าวหน้า...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

16 ธันวาคม ๒๕๒๕

“...ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตได้อย่างแท้จริง จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญประกอบกันพร้อมอย่างน้อย 3 ประการ ประการแรก มีความรู้แน่นหนาทั่วไปถึงในวิทยาการ สาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาตามที่ถนัด ประการที่สอง มีความสุจริตและความจงรักภักดีต่อแผ่นดินอย่างแน่วแน่แท้จริง ประการที่สาม มีสติปัญญาความเฉลียวฉลาดอย่างสมบูรณ์ คือสามารถที่จะตั้งใจให้มั่นคงเข้มแข็งและรอบคอบไม่เอนเอียง หวั่นไหวไปตามอำนาจของอคติ สามารถคิดอ่านด้วยวิจรรณญาณอันแจ่มใส ละเอียดสุขุม ประกอบด้วยความสุจริตยุดิธรรม คุณสมบัติสามประการนี้จะเป็นรากฐานสำคัญ และเป็นปัจจัยอันทรงประสิทธิภาพ ที่จะอุดหนุนเกื้อกูลให้แต่ละคน สามารถดำรงตนดำรงฐานะให้เจริญมั่นคง และให้สามารถประกอบการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าผาสุกให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมได้...”

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4 สิงหาคม 2526

“...ความเจริญมั่นคงของส่วนรวมนั้นต้องอาศัยความเจริญมั่นคงของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้นถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่มีความเจริญและมั่นคงแล้ว ส่วนรวมจะเจริญมั่นคงไม่ได้ แต่ละคนจึงควรจะต้องมุ่งสร้างความมั่นคงให้แก่ฐานะ และสร้างความก้าวหน้าให้แก่งานของตัวเองเป็นข้อแรก และข้อใหญ่ แต่ในการนั้น จำเป็นจะต้องถือหลักปฏิบัติสำคัญสองข้ออย่างเคร่งครัด คือข้อแรกจะต้องมุ่งหมายกระทำแต่เฉพาะกิจการงานที่สุจริตที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยเท่านั้น จะต้องไม่ประพฤติปฏิบัติ การสิ่งใดที่ทวนกระแสความถูกต้องเป็นธรรม และบ่อนทำลายผู้อื่นเป็นเด็ดขาด ครั้นเมื่อทำดีมีผลแล้ว ข้อต่อไปจะต้องมุ่งหมายที่จะประสานประโยชน์ และความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนเข้าด้วยกัน ด้วยความมุ่งตีมุ่งเจริญไม่เพ่งเล็งประโยชน์เฉพาะตัวมากเกินไป จนปิดบังมิให้เห็นความสำคัญของคนอื่น เมื่อตั้งตัวตั้งใจให้มั่นคงเหนียวแน่นอยู่ในหลักการดังนี้ได้ ก็เป็นอันหวังได้แน่นอนว่าจะสามารถสร้างหลักฐานความเจริญให้แก่ตัว พร้อมทั้งเสริมสร้างส่วนรวมให้มีความผาสุกมั่นคง เพิ่มพูนขึ้นด้วยได้ จึงขอให้บัณฑิตใหม่ได้นำไปคิดวินิจฉัยให้ได้ประโยชน์สำหรับตัวสำหรับชาติบ้านเมืองต่อไป...”

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

15 กันยายน 2526

“...การสร้างสรรค์นั้นมักเข้าใจกันโดยมากว่า คือการสร้างชิ้นใหม่ ทำขึ้นใหม่ นักวิชาการก็ดี นักปฏิบัติการก็ดี จึงมักจะไม่คำนึงถึงความดีความเจริญที่มีอยู่แล้วมากนัก มุ่งแต่จะสร้างทำสิ่งใหม่ของใหม่กัน แทนที่จะหยุดคิดพิจารณาดูพื้นฐานความเจริญต่างๆ ของเราที่มีอยู่แล้วให้แน่ชัดก่อนแล้วพยายามร่วมกันเสริมสร้างให้สมบูรณ์ขึ้นพร้อมๆ กันทุกๆ ด้าน เมื่อต่างคนต่างมุ่งจะทำใหม่ ให้เป็นผลงานของตัวเองสำคัญความเจริญที่ควรจะต้องต่อเนื่องกันอย่างมั่นคงตามลำดับก็หยุดซึก กลับปรากฏเป็นความล่าช้า และเป็นปัญหามากประการ เพราะงานที่ทำใหม่ประสานกับของเดิมไม่ได้สนิท ต้องเริ่มต้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ที่ถูกควรจะเข้าใจว่าการสร้างสรรค์ความก้าวหน้านั้น ต้องเริ่มที่การศึกษาของเดิมก่อน เมื่อทราบชัดถึงส่วนดีส่วนเสียแล้วจึงรักษาส่วนที่ดีที่เจริญที่มีอยู่ให้คงไว้ แล้วพยายามสร้างและเสริมให้มั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป ด้วยหลักวิชาและความคิด พิจารณาอันประกอบด้วยเหตุผล ความรอบคอบตามความเหมาะสม ตามกำลังความสามารถและกำลังเศรษฐกิจของเรา การงานทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านเมืองจึงจะเจริญก้าวหน้าได้ไม่สะดุดติดขัด หากไม่จะทำให้สิ้นเปลืองทั้งกำลังงาน กำลังสมอง และเงินทองไปอย่างน่าเสียดาย โดยไม่มีโอกาสจะกู้กลับคืนได้...”

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

26 มีนาคม 2527

“...มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีจุดประสงค์สำคัญอย่างหนึ่งว่าจะส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงโดยยึดหลักการศึกษาดลชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้แต่ละบุคคลสามารถสร้างความเจริญมั่นคงแก่ตนเองสังคมและบ้านเมืองให้ยิ่งขึ้น ดังนั้นบัณฑิตของสถาบันนี้ย่อมจะต้องเข้าใจแน่ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาความรู้ หรือศิลปวิทยาการทั้งปวง ว่าคือปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างความเจริญ แต่นอกจากวิชาความรู้แล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทุกคนจำเป็นต้องมีคือวินัย เพราะวินัยนั้นเป็นพื้นฐานรองรับวิชาความรู้ ช่วยให้ผู้บุคคลทรงคุณค่าความรู้ได้ และส่งเสริมให้สามารถนำความรู้มาปฏิบัติการให้เกิดประโยชน์ได้ หากขาดวินัยแล้วถึงวิชาอยู่ก็อาจไม่นำมาใช้หรือหาไม่ก็อาจนำไปใช้อย่างไม่ได้ประโยชน์ วินัยที่กล่าวนี้มุ่งหมายถึงวินัยในตนเองหรือวินัยประจำใจตนเอง ซึ่งตนเองจะต้องกำหนดขึ้นเป็นแบบฉบับสำหรับประพฤติปฏิบัติ ด้วยการใช้สติปัญญาขบคิดพิจารณาถุการณ์รอบอย่างรอบคอบทั่วถึงจนประจักษ์ในเหตุในผลแน่แท้แล้วว่า ความประพฤติปฏิบัติอย่างนั้นๆ เป็นแบบปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้องเป็นสุจริตธรรมและจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อประดับประดาครองรักษาตัวและน้อมนำตัวไปสู่ความสวัสดิและความสุขความเจริญอันแท้จริงมั่นคง...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

20 ธันวาคม 2527

“...การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับรวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยประกอบกันอย่างน้อยถึงสามส่วน ส่วนที่หนึ่งคือ ความรู้และความชำนาญทางวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องใช้สำหรับการปฏิบัติงานแท้จริง ส่วนที่สองคือ ความตั้งใจจริง ความเพ่งพินิจ ความละเอียดรอบคอบ และความอุตสาหะพยายามในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเครื่องอุปการะส่งเสริมให้ทำการงานโดยไม่ผิดพลาดบกพร่อง และสำเร็จลุล่วงได้โดยตลอด ส่วนที่สามได้แก่ ความมีปัญญาคือความรู้ชัดและเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณาสิ่งที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่างให้เป็นไปโดยถูกต้อง เทียงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิตและการงานไปแต่ในทางที่เจริญ เป็นประโยชน์จนบรรลุความสำเร็จที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์...”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

31 ตุลาคม 2528

“...ผู้มีความรู้ย่อมตั้งใจปรารถนาจะมีอนาคตที่มั่นคงและรุ่งโรจน์ การทำงานสร้างอนาคตนั้น นอกจากจะต้องใช้วิชาความรู้ที่เจนจัดเป็นหลักแล้ว บุคคลยังจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติพิเศษอีกหลายด้านเป็นเครื่องอุดหนุนและส่งเสริมความรู้ของตนอย่างมากด้วย คุณสมบัติที่สำคัญข้อแรก คือจะต้องเป็นคนที่ทำตัวทำงานอย่างมีหลักการ มีเหตุผล มีระเบียบ และมีความสุจริตเป็นธรรม

ข้อสอง ต้องมีความเข้มแข็งอดทน มีความเพียรพยายามอย่างสูงและสม่ำเสมอ ทั้งในการทำงานและการสร้างสมความดี แม้จะมีความเหนื่อยยาก หรือมีอุปสรรคขัดขวางมากมาย เพียงใดก็ไม่ย่อท้อถอยหลัง

ข้อสาม ต้องสนใจศึกษาค้นคว้าหาวิชาและความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ให้ลึกซึ้งและกว้างขวางรอบด้านไว้สำหรับใช้เทียบเคียงประกอบการพิจารณาตัดสินปัญหาต่างๆ ในการทำงาน

ข้อสี่ ซึ่งสำคัญที่สุดต้องสามารถควบคุมกายใจ คือการกระทำความคิดของตนให้สงบหนักแน่นและมั่นคงในความเป็นกลางอยู่เสมอ แม้ในเวลาที่มีเหตุชวนให้วุ่นวายสับสน ก็สามารถทำกายทำใจให้สงบหนักแน่นเป็นกลาง ไม่มีอคติเจือปนนี้ จะช่วยให้เกิดสติระลึกรู้ถึงเหตุถึงผล ถึงข้อเท็จจริง ถึงความถูกผิดของเรื่องทั้งปวง จึงเป็นอุปการะสำคัญของการคิดพิจารณาปัญหาต่างๆ เพราะช่วยให้มองเห็นปัญหาได้กระจ่างแจ่มชัด ช่วยให้เราสามารถตัดสินใจได้ โดยถูกต้องเที่ยงตรง เป็นธรรม เป็นประโยชน์เสมอไม่อับจน..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10 กรกฎาคม 2529

"...วิชาการที่บัณฑิตทั้งหลายได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะวิชาการเหล่านั้นมีเนื้อหาประกอบด้วยหลักวิชาและทฤษฎีต่างๆ เป็นอันมาก ซึ่งล้วนเป็นหลักความจริงที่ได้พิสูจน์และสรุปลงเป็นกฎเกณฑ์ที่จะยึดถือได้แน่นอน ผู้ที่มีหลักวิชาหรือทฤษฎีอยู่จึงอาจนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดถึงการประกอบ

กรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวงของตนให้สำเร็จ ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมีปัญหายุ่งแต่จะนำหลักวิชาทั้งหลายไปใช้ให้สำเร็จประโยชน์ที่ต้องการได้อย่างไร จึงจะแนะนำข้อควรปฏิบัติให้สักสามข้อ ข้อแรกควรจะได้เรียนรู้และเข้าใจหลักวิชาทุกอย่างอย่างถูกต้อง และกระจ่างแจ่มแจ้งโดยตลอด ข้อสอง ควรพยายามนำหลักวิชานั้นๆ มาพิจารณาเทียบเคียงใช้ในงานประจำวันของตนเองอยู่ตลอดเวลาให้เป็นนิสัย เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความชำนาญในการที่จะนำหลักทฤษฎีมาปฏิบัติได้อย่างคล่องตัว ข้อสาม ควรฝึกหัดนำความคิดจิตใจของตนให้มั่นคงเที่ยงตรงเป็นกลาง มีเหตุผล มีความจริงใจและบริสุทธิ์ใจเพื่อให้เกิดวิจรรณญาณที่ละเอียดรอบคอบ และชัดเจนแม่นยำสามารถวินิจฉัยเรื่องราวและปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเมื่อท่านทั้งหลายฝึกหัดปฏิบัติได้ครบกระบวนการดังนี้ ก็จะสามารถทราบชัดว่าควรนำหลักวิชาข้อใดมาใช้กับงานประเภทใดให้พอเหมาะพอดี ซึ่งย่อมจะเกื้อกูลให้ปฏิบัติหน้าที่การทำงานทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งความองอาจมโหฬารในชีวิตทุกๆ ประการ..."

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

17 กรกฎาคม 2530

"...การทำงานใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็กควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมาย ขอบเขตและหลักการไว้ให้แน่นอน เพราะจะช่วยให้สามารถปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรงและถูกต้องพอเหมาะพอดี เป็นการป้องกันและขจัดความล่าช้า ความสับสนเปลี่ยนแปลง ความเสียเปล่าทุกอย่างได้สิ้นเชิง และเมื่อปฏิบัติดำเนินงานสู่เป้าหมายนั้นผู้มีการศึกษา

ต้องไม่ละทิ้งหลักวิชา ไม่ละทิ้งความคิดพิจารณาตามเหตุผล และความชอบธรรมถูกต้องเพราะการละเลยต่อสิ่งเหล่านั้นจะทำให้ปฏิบัติผิดพลาดไม่ได้ผลหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ยิ่งถ้าเป็นการจ้องใจปฏิบัติทวนหลักการ หลักวิชา และหลักความชอบธรรม ด้วยอคติอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะมีผลเป็นการทำลายเกียรติภูมิของตน พร้อมทั้งทำลายประโยชน์และความเจริญมั่นคงของส่วนรวมไปทันที บัณฑิตจะออกไปทำการงานสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้แก่ตนเองแก่ชาติบ้านเมือง ขอให้ระมัดระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้มาก อย่ายอมให้ความประมาทลุ่มหลงเข้าครอบงำความคิดจิตใจได้ ก็จะสามารถตั้งอยู่ในความเป็นบัณฑิตอย่างเหนียวแน่นและสามารถบำเพ็ญประโยชน์ช่วยตัวช่วยส่วนรวมให้เจริญก้าวหน้าได้ยิ่งๆ ขึ้นไป..."

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

24 ธันวาคม 2530

"...บัณฑิตที่สำเร็จใหม่เมื่อได้เข้าทำงานอาจรู้สึกไม่มั่นใจว่าจะสามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ความจริงข้อนี้ ไม่น่าจะมีสิ่งใดควรวิตกกังวล เพราะการทำงานกับการเล่าเรียนนั้นมิได้แตกต่างกันมากนัก การเรียนก็เป็นงานอย่างหนึ่ง คืองานสร้างสมความรู้ความคิดให้เพิ่มพูน และพัฒนาองกามขึ้นในตนเอง จัดเป็นกิจขั้นต้นที่แต่ละคนทำเพื่อประโยชน์เฉพาะตัว

ส่วนการทำงานนั้นเป็นกิจขั้นต่อไปได้แก่นำวิชาความรู้และความคิดที่มีอยู่ไปประกอบกิจการงานเป็นอาชีพให้สำเร็จประโยชน์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งแก่ตนเองและแก่ส่วนรวม

บัณฑิตทั้งหลายได้พากเพียรศึกษาจนได้รับปริญญา น่าจะทราบดีว่าตนเองต้องปฏิบัติฝึกฝนมากมายเพียงใด ต้องใช้ความอดทน ความรับผิดชอบ ความคิดวินิจฉัย และคุณสมบัติอื่นๆ ประกอบพร้อมกันเพียงไหน จึงจะเล่าเรียนได้สำเร็จและก้าวหน้าทันก้าวหน้าในการเล่าเรียนได้อย่างไร ก็ก้าวหน้าในการทำงานได้โดยทำนองเดียวกัน ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าการทำงานนั้นยิ่งใหญ่และยืนยาวกว่าการเรียนที่ผ่านมาแล้วมาก ท่านจะต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ยิ่งขึ้นต้องมีความอดทนพยายามมากขึ้นและต่อเนื่องไม่ขาดสาย ต้องมีความคิดอ่านอย่างหนึ่งที่เป็นของคู่กัน ได้แก่ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งอธิบายได้ว่าในชีวิตของคนเราแต่ละคนต้องผ่านพบเรื่องราวและเหตุการณ์หลายหลากมากมายมาตั้งแต่เกิด หลายเรื่องหลายสิ่งเป็นปัญหาที่ต้องนำมาขบคิดหาเหตุผลความกระจ่างจริง เพื่อยุติแก้ไข ประสบการณ์ในการพิจารณาแก้ปัญหาเหล่านี้ ย่อมสั่งสมเพิ่มพูนขึ้น เป็นความรู้ความฉลาดอันกว้างขวางลึกซึ้ง ซึ่งถ้ารู้จักนำมาปรับใช้ควบคู่กับความรู้ทางวิชาการให้ถูกต้องพอเหมาะพอดี ด้วยความเพ่งพินิจโดยละเอียดรอบคอบแล้ว จะยังประโยชน์แก่การปฏิบัติงานอย่างวิเศษสุด..."

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

21 ธันวาคม 2532

"...บัณฑิตทั้งหลายนับว่าได้รับการศึกษาอบรมมาสมบูรณ์รอบด้านเป็นที่คาดหวังได้อย่างยิ่งว่าจะเป็นการกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญและการแก้ไขปัญหามิชอบพวกร่องต่างๆ ให้แก่สังคมได้โดยถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ทันการณ์ทันเวลา ดังนี้ บัณฑิตจึงมีหน้าที่และความรับ-

ผิดชอบเกิดขึ้นต่อส่วนรวมในอันที่จะต้องปฏิบัติตน ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ตามที่ทุกฝ่ายคาดหวังไว้ เพื่อความสำเร็จของท่าน ข้าพเจ้ามีแนวปฏิบัติที่จะแนะนำแต่ละคนให้ทำ ดังนี้

ขั้นแรก ก่อนปฏิบัติงานทุกครั้งควรจะใช้ความรู้ความฉลาดพิจารณาถึงภาระความมุ่งหมาย และขอบเขตของงานให้เห็นชัด เพื่อจะได้ทราบว่า ควรใช้หลักวิชา หรือทฤษฎีส่วนใด ข้อใด มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และจะควรวางหลักเกณฑ์ ขั้นตอนปฏิบัติอย่างไร ให้งานดำเนินไปอย่างถูกต้องและสะดวกรวดเร็วทันกำหนด เมื่อลงมือปฏิบัติก็พยายามทำให้เต็มกำลังตามหลักการด้วยความละเอียดรอบคอบความตั้งใจจริง และความอุตสาหะสม่ำเสมอตั้งแต่ต้นจนตลอด ความเข้าใจ ชัดเจนในงาน พร้อมทั้งวิธีและขั้นตอนปฏิบัติที่ดีนี้จะทำให้ท่านสามารถดำเนินงานให้สำเร็จได้ตามเป้าหมายประสงค์ จึงขอให้พยายามฝึกฝนความสามารถในการทำงาน ทำหน้าที่ของแต่ละคนให้เจนจัดขึ้นโดยลำดับ ไม่ช้าไม่นานนักก็จะประสบความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองได้ทั่วทุกคน...

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

13 กรกฎาคม 2533

“...ในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อปัญหาเกิดขึ้น ต้องรีบแก้ไข อย่างทันท่วงทีให้พอกพูนลูกกลมจนแก้ยาก ขอให้ทุกคนระลึกว่าปัญหาทุกอย่างมีทางที่จะแก้ไขได้ ถ้าแก้คนเดียวไม่ได้ก็ช่วยกันคิดช่วยกันแก้หลาย ๆ คน หลาย ๆ ทาง ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นจักได้ไม่กลายเป็นอุปสรรคขัดขวาง และบั่นทอนทำลายความเจริญและความ

สำเร็จของการทำงาน ตัวการที่จะทำให้แก้ปัญหาไม่ออก ทั้งทำให้ปัญหายากยิ่งขึ้นนั้น คือจิตใจ และความคิดที่ถูกอคติครอบงำ

คนเราเมื่อมีอคติแล้ว มักมองไม่เห็นความจริง หรือถึงจะเห็นก็ไม่ยอมรับ และเมื่อไม่เห็นหรือไม่ยอมรับความจริงแล้ว ก็ทำให้ไม่ทราบต้นเหตุของปัญหา และแก้ปัญหาไม่ออก ยิ่งไปกว่านั้นยังจะถูกอคติซ้ำเติมให้เข้าใจผิด และก่อปัญหาให้ใหญ่โตซับซ้อนไม่สิ้นสุด วิธีแก้ปัญหานั้น ก่อนอื่นจำเป็นต้องทำให้มันคง เป็นกลางให้ได้ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและพิจารณาหาเหตุให้ทราบแจ้งชัด การเห็นเหตุของปัญหาอย่างถูกต้องชัดเจน จะช่วยให้คิดเห็นทางแก้ไขและทราบว่าการแก้ไขปัญหานั้นๆ ควรจะกระทำโดยวิธีใด จะกระทำโดยลำพังตนเอง หรือต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากผู้อื่น ฝ่ายใดอย่างไรบ้าง จึงขอให้บัณฑิตนำวิธีแก้ปัญหามาใช้ในการทำงานตามที่กล่าวนี้ ไปคิดพิจารณาดูให้ได้ ประโยชน์สำหรับการสร้างงานสร้างอนาคต อันเจริญมั่นคงของท่านในวันข้างหน้า...”

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

19 ธันวาคม 2534

“...ณ โอกาสสำคัญที่พบกันก่อนจะออกไปเริ่มต้นชีวิตการทำงานนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะแสดงความคิดฝากแก่ท่านไว้สักข้อหนึ่ง

เมื่อเวลาศึกษาอยู่นั้น วิชาการย่อมมีความสำคัญเป็นเอก เพราะเป็นทั้งตัวงาน ทั้งจุดมุ่งหมายของทุกคน แต่เมื่อออกไปประกอบอาชีพการทำงานแล้ว จุดหมายสำคัญจะไปอยู่ที่งานกับผลสำเร็จของงานวิชาการนั้นต้องถือเป็นปัจจัย

หรือเป็นอุปกรณ์สำหรับจะใช้ปฏิบัติ แต่ละคนจึงควรเข้าใจให้ชัดว่า การที่ได้อุตสาหกรรมศึกษาความรู้ต่างๆ มาเป็นอันมากทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรแท้จริงคือการสะสมรวบรวมอุปกรณ์และความชำนาญในการใช้อุปกรณ์นานาชนิดนั้นๆ ไว้ สำหรับนำออกใช้ปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนั่นเองแต่โดยเหตุที่งานแต่ละอย่างๆ ไม่เหมือนกันเมื่อนำหลักวิชาการออกใช้จึงจำเป็นต้องเลือกสรรก่อน คือ ต้องพิจารณาหยิบยกมาเฉพาะเรื่องเฉพาะส่วนที่เหมาะสมตรงกับงานมาใช้ยิ่งไปกว่านั้น ยังจะต้องระวังใช้ให้ถูกกับเรื่องกับโอกาสกับสถานการณ์และประโยชน์อันพึงประสงค์ของกิจที่ทำด้วย มิใช่จะยึดติดกับหลักทฤษฎีสถานเดียว จะทำให้งานไม่สำเร็จผลสมบูรณ์หวังว่าท่านทั้งหลายจะได้หยิบยกเอาความคิดนี้ไปคิดวินิจฉัยต่อไปให้เป็นประโยชน์แก่การทำงานและชีวิตของท่าน...

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

17 ธันวาคม 2535

"...ความจริงคนไทยเป็นคนที่มีฉลาดสามารถ โดยเฉพาะผู้ได้รับการศึกษาดีเช่นท่านทั้งหลายย่อมมีความรู้และหลักวิชาแน่นหนา มีความคิดอ่านกว้างไกล มีกำลังกายกำลังใจ เข้มแข็งสมบูรณ์ มีเจตนาแรงกล้าที่จะสร้างสรรค์ และมีความเฉลียวฉลาดที่จะใช้เหตุผลวินิจฉัยแก้ไขปัญหาได้ดีพอตัว น่าจะรวมกันปฏิบัติแก้ไขสถานการณ์ไม่ปรกติ นั่นคือ เมื่อความรู้ ความคิดมีอยู่ควรนำมาเชื่อมโยงกันเข้าให้พร้อมพรั่ง ประสมประสานปรับปรุงความรู้ความคิดนั้นด้วยความเพ่งพินิจ และวิจรรณญาณที่ละเอียดรอบคอบ แล้วนำออกใช้ให้ได้ผลเห็นจุดใด

บกพร่องก็พยายามแก้ไข ปรับเปลี่ยนที่จุดนั้นเห็นจุดใดที่อยู่ก็พยายามส่งเสริมให้มั่นคงยิ่งขึ้น ถ้าทุกฝ่ายทุกคนพร้อมกันปฏิบัติงานของชาติโดยทำนองนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นเป็นลำดับและเชื่อได้แน่นอนว่าจะเอาชนะอุปสรรค ปัญหาความไม่ปรกติทั้งปวงได้ ทั้งจะสามารถจรรโลงรักษาและนำพาประเทศไทยให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญเป็นอิสระได้โดยสวัสดิ์..."

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

17 ธันวาคม 2536

"...การศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มุ่งให้บุคคลมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบกิจการงานในชีวิตนั้น ถือว่าเป็นการศึกษาในระบบผู้ศึกษาจะได้รับความรู้ถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ และจากการศึกษาค้นคว้าทางตำราเป็นหลัก ต่อเมื่อได้ออกไปทำงานได้ประสบเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ให้ต้องขบคิดมากมายแล้ว จึงเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้ในสิ่งทั้งปวงที่เรียกว่าประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น ประสบการณ์ชีวิตนี้เป็นป่อเกิดแห่งความรู้ และความฉลาดจัดเจนที่มีค่า ซึ่งถ้าได้รู้จักนำมาใช้ด้วยความรู้เท่าถึงเหตุผล และด้วยความรอบคอบระมัดระวังแล้ว จะยังประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคมอย่างวิเศษสุด

ดังนั้น การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาภายหลังสำเร็จจากมหาวิทยาลัย จึงมีความสำคัญยิ่งยวดในการสร้างเสริมผู้ผ่านการศึกษาระบบมาแล้ว ให้มีปัญญาและความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับ สภาวะแท้จริงของชีวิต พร้อมทั้งดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญ

มันคงได้ บัณฑิตทุกคนผู้จะได้มีส่วนสร้างสมประสบการณ์ชีวิต
ร่วมกันต่อไปในวันข้างหน้า ควรจะได้ทราบ ภาระหนักในหลัก
ความจริงข้อนี้ แล้วตั้งใจพยายามใช้ปัญญาความสามารถจาก
ประสบการณ์ ควบคู่กับความรู้ความสามารถทางวิชาการที่มีอยู่
ประคับประคองรักษาสิ่งที่ดีสิ่งที่ดีงามและสถานภาพของบ้านเมืองไว้
พร้อมกับคิดอ่านปรับปรุงแก้ไข ให้วิวัฒนาการไปตามวิถีทางที่ถูกต้อง
เพื่อประเทศชาติของเราจักได้มีความเจริญมั่นคงและดำเนิน
ก้าวหน้าไปในโลกได้ด้วย ความ ปลอดภัย เป็นอิสระ..."

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

15 ธันวาคม 2537

"...บัณฑิตทั้งหลายไม่ควรจะลืมว่าการออกไปทำงานจริงๆ
นั้นต่างกับการทำกิจกรรมใน ขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย
มาก ข้อสำคัญก็คือแต่ละคนจะต้องลงมือทำงานด้วยตนเอง ด้วย
ความรู้ ความอดทนและความคิดวินัยของตน ทั้งจะต้องรับ
ผิดชอบอย่างจริงจังในผลสำเร็จหรือล้มเหลวของงาน โดยไม่มีครู
บาอาจารย์ หรือผู้อาวุโสคอยชี้แนะและติดตามช่วยเหลือ นอก
จากนั้น ยังจะต้องทำงานร่วมมือกับผู้อื่น ฝ่ายอื่นอีกเป็นอันมาก
ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาปฏิบัติในมหา
วิทยาลัยอันเป็นพื้นฐานอยู่ อาจไม่เพียงพอสำหรับปฏิบัติกิจการ
งานให้สำเร็จ ประโยชน์แก่ตน แก่งานและ แก่ส่วนรวมได้โดยสมบูรณ์
จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องขวนขวาย ศึกษาค้นคว้าหาความ
รู้และประสบการณ์เพิ่มเติมให้ตัวเองให้มาก รวมทั้งต้องรู้จักสมาคม
ผูกมิตรกับผู้อื่น ฝ่ายอื่น ตลอดจนบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวางด้วย
จึงจะช่วยให้งาน ที่ทำดำเนินไปได้ ราบรื่นและสำเร็จประโยชน์
ตามที่ประสงค์..."

เอกสารอ้างอิง

1. ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. กรุงเทพฯ : หอรัชนัยการพิมพ์, 2538. 121 หน้า
2. พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : หจก.ธนประดิษฐ์ 2534. 83 หน้า (จุลสารทางวิชาการอันดับที่ 1/2534 หอประวัติ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย))
3. พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช จัดทำโดย ผู้จัดทำหนังสือปกสีน้ำเงิน. กรุงเทพฯ : คณะทำงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริร่วมกับธนาคารทหารไทย จำกัด, ม.ป.ป. 256 หน้า
4. สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช กับการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2530. 279 หน้า

สิ่งอนุสรณ์และถาวรวัตถุที่มีผู้จัดทำถวาย

‘ดิเรกคุณาภรณ์’

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใหม่

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หมายถึง อาภรณ์หรือเครื่องประดับที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้แก่บุคคล เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับหรือตกแต่งเสื้อผ้าอาภรณ์

ประเทศไทยมีเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ในสมัยนั้นยังมิได้พระราชทานให้แก่บุคคลทั่วไปอย่างแพร่หลายนัก มาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีพระราชดำริให้จัดสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อพระราชทานแก่ข้าราชการทั่วไป และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในรัชสมัยต่อมา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ในแต่ละรัชสมัยนั้นจะมีชื่อกำกับ เรียกกันว่าเป็น ‘ตระกูล’ และตระกูลของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่รู้จักกันดีคือ ‘ตระกูลจุลจอมเกล้า’ ‘ตระกูลมงกุฎไทย’ และ ‘ตระกูลช้างเผือก’ ตระกูลจุลจอมเกล้า เป็นที่รู้จักดีเนื่องจากสตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในตระกูลนี้จะใช้คำนำหน้าว่า “คุณหญิง” หรือ “ท่านผู้หญิง” ตามลำดับชั้นตรา ถ้าเป็นผู้ชายสมัยก่อนจะมีบรรดาศักดิ์เป็นชั้น พระยาหรือเจ้าพระยา แต่มาสมัยนี้ได้มีการยกเลิกบรรดาศักดิ์ดังกล่าวแล้ว ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้จึงไม่มีสิทธิใช้คำนำหน้านาม

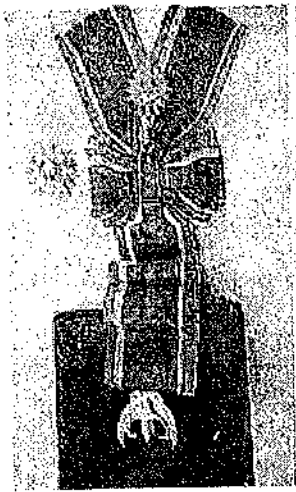
สำหรับตระกูลมงกุฎไทยและตระกูลช้างเผือกนั้นเป็นตระกูลที่ข้าราชการรู้จักดี เพราะปกติจะพระราชทานแก่ข้าราชการตามคุณงามความดีและอาวุโสในราชการเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ตระกูลมงกุฎไทยมีตั้งแต่ชั้นต่ำถึงชั้นสูง ชั้นสูงคือสายสะพายสีน้ำเงิน ส่วนตระกูลช้างเผือกก็มีตั้งแต่ชั้นต่ำถึงชั้นสูง ชั้นสูงคือ สายสะพายสีแดงมาในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาให้มีการสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้นอีกตระกูลหนึ่งคือ ราชมิตราภรณ์เพื่อพระราชทานแก่ประมุขต่างประเทศ พระราชอาคันตุกะที่มาเยือนประเทศไทย

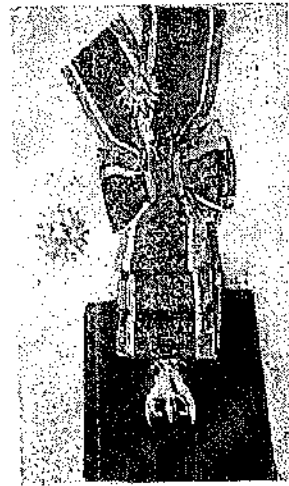
เครื่องราชอิสริยาภรณ์อีกตระกูลหนึ่งที่กำลังขึ้นในรัชสมัยปัจจุบันคือ รัตนาภรณ์ ซึ่งเป็นเหรียญบำเหน็จความชอบในพระองค์ และจะสร้างขึ้นในทุกรัชกาลเพราะฉะนั้นจะมีเหรียญรัตนาภรณ์ประจำรัชกาลต่างๆ เหรียญรัตนาภรณ์นี้จะทรงพระราชทานแก่ผู้ใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือไม่ก็ตาม แล้วแต่จะพิจารณาคุณความดีส่วนพระองค์

และในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้รัฐบาลดำเนินการจัดสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ขึ้น สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบ ให้แก่พ่อค้าประชาชน ที่ได้มีส่วนร่วมทำคุณประโยชน์ในการช่วยเหลือราชการแผ่นดินเป็นการเฉพาะ และพระราชทานชื่อเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้นว่า “เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์”

ที่มาของการสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ สายสะพายสี่เหลี่ยมสำหรับบุรุษ

ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ สายสะพายสี่เหลี่ยมสำหรับสตรี

ตระกูลนี้ เนื่องจากแต่เดิมนั้นผู้ที่ทำคุณความดีไม่ว่าจะเป็นข้าราชการที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามลำดับอายุราชการ หรือผู้ที่ไม่ได้เป็นข้าราชการแต่ได้ทำคุณงามความดี ด้วยการบริจาคเงินเพื่อการกุศลก็จะได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ใน 2 ตระกูลนี้เหมือนกัน ซึ่งก็มีปัญหาเพราะข้าราชการจะรู้สึกน้อยใจว่า ต้องรับใช้ราชการ นานกว่าจะได้เครื่องราชอิสริยาภรณ์แต่ละชิ้น แต่ผู้บริจาคเงินหากบริจาคเงินเป็นจำนวนมากอาจได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในลำดับขั้นที่สูงกว่าผู้ที่ได้รับราชการมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ทำคุณงามความดีในการสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถนำหลักเกณฑ์การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลมงกุฎไทยหรือช้างเผือกมาใช้ได้

ดังนั้น ในปี พ.ศ.2534 รัฐบาลจึงได้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใหม่ แยกจากตระกูลมงกุฎไทยและตระกูลช้างเผือก เพื่อพระราชทานให้แก่ผู้ที่ทำคุณงามความดีแก่ประเทศชาติ ศาสนา และประชาชนเป็นหลัก

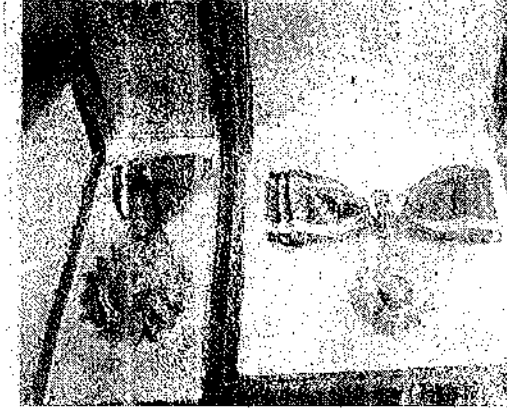
โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาและไม่ใช้เรื่องทางราชการโดยตรง ทรงพระราชทานชื่อและพระราชทานอธิบายว่า เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ หรือ ความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน หลังจากได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในปี พ.ศ.2534 แล้ว ได้ใช้เวลาอีก 4 ปี ในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การขอรับพระราชทาน ดังนั้นในปี พ.ศ.2538 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ จึงมีการประกาศใช้ ซึ่งเป็นการประกาศในโรกาสเดียวกับการเฉลิมฉลองพิธีกาญจนาภิเษกในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ 50 ปี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์

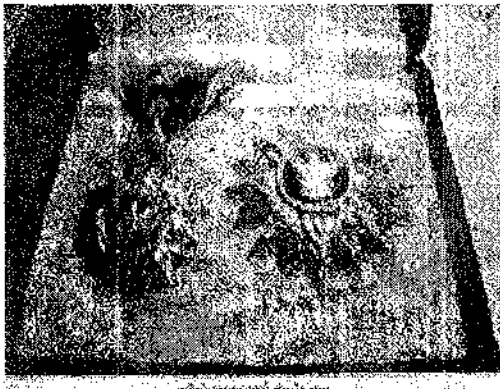
มีองค์ประกอบสำคัญเป็นรูปครุฑและมีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ “ภปร.” อยู่ด้านหลัง

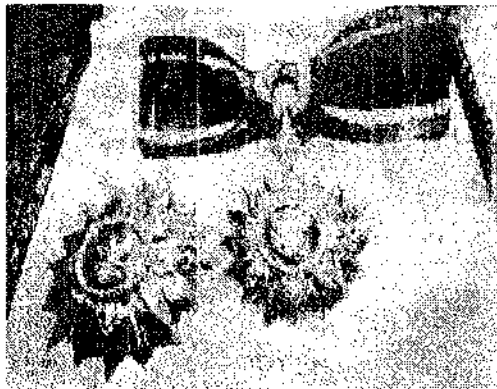
เหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์
(ซ้ายสำหรับบุรุษ-ขวาสำหรับสตรี)

ตติยดิเรกคุณาภรณ์
(ซ้ายสำหรับบุรุษ-ขวาสำหรับสตรี)

ทุติยดิเรกคุณาภรณ์ สำหรับบุรุษ

ทุติยดิเรกคุณาภรณ์ สำหรับสตรี

ดวงตราและดารา ซึ่งเป็นที่หมายสำคัญว่า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ ให้สร้างขึ้นสำหรับพระราชทานแก่ผู้กระทำความดีความชอบเป็นการเฉพาะในรัชสมัยปัจจุบัน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์แบ่งเป็น 7 ชั้น คือ

- ชั้นที่ 1 ปฐมดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ ป.ภ.
- ชั้นที่ 2 ทุติยดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ ท.ภ.

- ชั้นที่ 3 ตติยดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ ต.ภ.
- ชั้นที่ 4 จตุตถดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ จ.ภ.
- ชั้นที่ 5 เบญจดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ บ.ภ.
- ชั้นที่ 6 เหรียญทองดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ ร.ท.ภ.
- ชั้นที่ 7 เหรียญเงินดิเรกคุณาภรณ์
อักษรย่อ ร.ง.ภ.

หลักเกณฑ์การขอพระราชทาน

(1) ผู้ที่มีผลงานอันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ประเทศ ศาสนา และประชาชน โดยส่วนราชการ ที่ได้รับประโยชน์ต้องรับรองผลงาน ความดีความชอบ และปกติจะเริ่มขอพระราชทานชั้น ร.ง.ภ. หากมี ผลงานดีความชอบเพิ่มเติมอาจขอพระราชทานเลื่อนชั้นตราตาม ลำดับได้ โดยเว้นระยะเวลาขึ้นตราละ 5 ปี

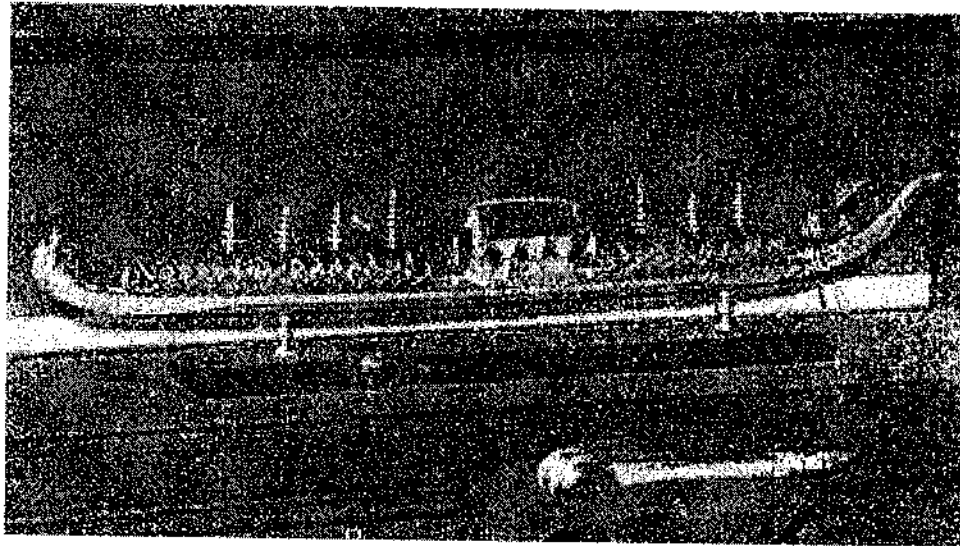
(2) ผู้ที่กระทำความดีความชอบที่เป็น การบริจาคทรัพย์สินเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้านศาสนา การศึกษา การสาธารณสุข การแพทย์ การพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ หรือความมั่นคง ของชาติ โดยมีหลักเกณฑ์กำหนด วิธีการรับรองการบริจาคทรัพย์สิน และกำหนดชั้นตราตามเกณฑ์วงเงินทรัพย์สินที่บริจาคเพื่อสาธารณ- ประโยชน์ คือ

ร.ง.ภ.	-	100,000	บาท
ร.ท.ภ.	-	200,000	บาท
บ.ภ.	-	500,000	บาท
จ.ภ.	-	1,500,000	บาท
ต.ภ.	-	6,000,000	บาท
ท.ภ.	-	14,000,000	บาท
ป.ภ.	-	30,000,000	บาท

เสาวรส รัตนเกียรติ "เปิดโฉมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลใหม่
"ติเรกคุณาภรณ์" มติชน (3 พ.ย. 38) 29

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9

เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบรอบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 กองทัพเรือได้มีดำริในขั้นต้นว่าจะทำโครงการสร้างและซ่อมเรือพระราชมหาลำใหม่ ซึ่งในโครงการประกอบด้วย การสร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ ซึ่งเรือลำนี้ใช้ขนานนามว่าเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ เป็นต้นแบบเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

วัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้ ก็คือการเฉลิมพระเกียรติ โดยการสร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ซึ่งเรือเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณอันเป็นมงคลนามตามประวัติ จำนวน 1 ลำ ซึ่งมีฐานะเป็นเรือพระที่นั่งรองทอดบัลลังก์ก็ัญญาเทียบท่า เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช และ เรือพระที่นั่งเอกษัตริย์ ซึ่งน้อมเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การสร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ ขนเรือเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณ โดยใช้ต้นแบบเดิมที่เป็นฝีมือช่างยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 ซึ่งตัวเรือชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา คงเหลือแต่โครงหัวเรือประกอบด้วยพญาสุบรรณ (พญาครุฑ) และพระนารายณ์ซึ่งอยู่ในสภาพดี

ที่สำคัญจะเป็นการอนุรักษ์เรือลำนี้ไว้ในกระบวนเรือพระราชมหาลำใหม่ ทำให้กระบวนเรือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจะได้อนุรักษ์ฝีมือช่างยุครัตนโกสินทร์ไว้มิให้สูญหาย

สำหรับความเป็นมา นั้น เรือนารายณ์ทรงสุบรรณ เป็นเรือพระที่นั่งกิ่ง ประเภทเรือรูปสัตว์ กล่าวคือ เป็นเรือที่แกะสลักหัวเรือเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ทั้งสัตว์จริงและสัตว์ในเทพนิยาย

เรือบรูปสัตว์ปรากฏขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระองค์ทรงแก้เรือบเป็นเรือบไซเรือบรูปสัตว์ต่างๆ เพื่อให้ตั้งปืนใหญ่ที่หัวเรือได้

เรือบรูปสัตว์มาจากตราประจำตำแหน่งของเสนาบดี เช่น ราชสีห์ คชสีห์ นาค ฯลฯ

นอกจากนี้ เรือบพระที่นั่งก็มีหัวเรือบเป็นรูปสัตว์ตามพระราชลัญจกร เช่น เรือบครุฑ อย่างพระราชลัญจกร "พระครุฑพ่าห์" หัวเรือบแต่เดิมทำเป็นรูปครุฑเท่านั้น ซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์หมายถึงเรือบพระที่นั่งแห่งพระมหากษัตริย์ผู้อยู่ในฐานะสมมติเทพนั่นเอง

ความเป็นมาของเรือบนารายณ์ทรงสุบรรณนั้น มีชื่อเดิมว่า "มงคลสุบรรณ" พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธทรงพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ต่อขึ้นตามแบบอย่างสมัยอยุธยา โดยมีพระราชประสงค์ตามที่ปรากฏความในพระราชพงศาวดารว่า "ไว้เป็นเกียรติยศ สำหรับแผ่นดิน"

ลักษณะของเรือบนี้มีความยาว 17 วา 3 คอก กว้าง 5 คอก 5 นิ้ว ลึก 1 คอก 6 นิ้ว กว้าง 6 คอก 6 นิ้ว พื้นท้องเรือบภายนอกทาสีแดง กว้างมีพาย 65 คน

โขนเรือบแต่เดิมจำหลักไม้รูปพญามุขหรือพญาครุฑยุดนาค เท่านั้น มีช่องกลมสำหรับติดตั้งปืนใหญ่อยู่ที่หัวเรือบใต้ตัวครุฑ

จวบจนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลพระอวมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 มีพระราชดำริให้เสริมรูป พระนารายณ์ประทับยืนบนหลังพญามุขหรือพญาครุฑ เพื่อความสง่างามของลำเรือบ และเพื่อให้ต้องตามคติในเทพปกรณัมของศาสนาพราหมณ์ว่า พญามุขหรือพญาครุฑนั้นเป็นเทพพาหนะของพระนารายณ์

เทวรูปพระนารายณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ 4 นั้น สร้างด้วยไม้จำหลักบิตทองประดับกระจกสีขาบ (สีน้ำเงินเข้ม) มี 4 พระกร ทรงเทพศาสตราในพระกรทั้ง 4 คือ ศรี คทา จักร สังข์

เมื่อเสริมรูปพระนารายณ์แล้ว โปรดเกล้าฯ ให้ขนานนามเรือบนี้ใหม่ว่า "นารายณ์ทรง-

สุบรรณ” จากหลักฐานประเภทบันทึกการจัดกระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคในสมัยรัตนโกสินทร์ พบหลักฐานการนำเรือพระที่นั่งมณฑลสุบรรณหรือนารายณ์ทรงสุบรรณลำนี้ เข้าร่วมในกระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคเป็นครั้งสำคัญ 2 ครั้ง คือ

กระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคในการเสด็จเลียบพระนครของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 เนื่องในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2394 ซึ่งในขณะนั้นเรือลำนี้ยังไม่มีการเสริมรูปพระนารายณ์ทั้งยังคงมีชื่อมณฑลสุบรรณ

และอีกครั้งหนึ่งในการจัดกระบวนการพยุหยาตราทางชลมารค เนื่องในการพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศสยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2429 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

ส่วนเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงานและฝีพายประจำเรือนั้น มีปรากฏข้อความในพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 ตอนที่ว่าด้วยการเสด็จเลียบพระนครทางชลมารคใน พ.ศ.2394 ดังนี้

“เรือมณฑลสุบรรณ เรือศรีสุบรรณหงส์ นักราชถือธงหักทองขวางหน้าเรือท้ายเรือ มีกลองชนะทำด้วยเงินล้าละ 5 คน เจ้าพนักงานเป็นยานกำกับลำ นุ่งบูมสวมเสื้อเข้มขาบโพกขลิบทองฝีพายล้าละ 65 คน ฝีพายใส่เสื้อสักหลาดขลิบไหมด หมวกกลีบลำดวน กางเกงมีกรวยเชิงใช้พายทอง

สันนิษฐานว่าตัวเรือนารายณ์ทรงสุบรรณคงเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา จึงไม่พบหลักฐานการนำออกมาร่วมในกระบวนการพยุหยาตราทางชลมารคในรัชกาลต่อมา คงเหลือแต่โขนเรือซึ่งตามประวัติศาสตร์ทราบว่ากระทรวงทหารเรือเก็บรักษาไว้จนถึงปี 2496 จึงมอบให้กรมศิลปากรเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน

โขนเรือนารายณ์ทรงสุบรรณ เป็นงานประณีตศิลป์ชิ้นเอกชิ้นหนึ่งของสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่งานแกะสลักและปิดทองประดับกระจกได้พัฒนาไปจนถึงขั้นสูงสุด มีการคิดวิธีการประดับกระจกและลวดลายในการประดับกระจกขึ้นอีกหลายแบบ

นอกจากนี้โขนเรือลำนี้ยังมีความสำคัญในด้านความหมายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเหตุที่ลักษณะอันงดงามของโขนเรือลำนี้ สะท้อนคติความเชื่อในการเทิดทูนสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชของชาวไทยโบราณว่าทรงเป็นสมมติเทพ คือปางอวตารของพระผู้เป็นเจ้าตามคติพราหมณ์ที่มีอิทธิพลต่อภูมิปัญญาและความเชื่อของคนไทยร่วมกับคติพุทธศาสนา

พระผู้เป็นเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ที่ได้รับการเคารพบูชายังมีสองพระองค์ คือ พระอิศวร และพระนารายณ์

สำหรับคติความเชื่อในเรื่องสมมติเทพคนไทยตั้งแต่โบราณนั้นถือว่าองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นปางอวตารขององค์พระเป็นเจ้าทั้งสองรวมอยู่ในพระองค์เดียวกัน

แต่ความเป็น “พระนารายณ์เจ้า” ซึ่งเป็นเทพผู้ครองพิภพรักษาโลกนั้นจะได้รับนำมาเป็นสาระของสัญลักษณ์ และชนบราชประเพณีมากเป็นพิเศษ

ดังเช่น การสร้างรูปพระนารายณ์ทรงสุบรรณ เป็นลายหน้าพระอุโบสถของพระอารามหลวง หรือพระมหาปราสาทราชมณเฑียร การสร้างรูปสัตว์อันเป็นเทพพาหนะคือครุฑ และสัตว์อันเป็นเทพบัลลังก์คืออนันตนาคราชเป็นโขนเรือพระที่นั่ง และเรือพระราชพิธีหลายลำ ตลอดจนการสร้างพระแสงจักรและพระแสงตรีเป็นเครื่องประกอบในพระแสงธวัชวรุณ

สำหรับพระองค์สมเด็จพระมหากษัตริย์-เจ้าก็ล้วนเป็นการเทิดทูนและยกย่องพระองค์ ให้มีพระราชสถานะและพระบรมเดชานุภาพดุจองค์พระนารายณ์ทั้งสิ้น

ดังนั้น การต่อเรือซึ่งมีโขนเรือเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณนี้ย่อมเกี่วข้องในหามงคลวโรกาสพระราชพิธีกาญจนาภิเษก จึงนับว่าเป็นการเหมาะสมเพราะเท่ากับเป็นการเทิดพระเกียรติและเสริมส่งพระบรมเดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามคติธรรมเนียมที่บรรพชนไทยได้ยึดมั่นสืบต่อมาแต่โบราณ

อนึ่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเรือพระที่นั่งที่ต่อใหม่นี้ว่า “เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9”

ซึ่งจักปรากฏเป็นสัญลักษณ์แห่งพระบรมเดชานุภาพ และเป็นพระเกียรติยศสำหรับแผ่นดินสืบไปชั่วกาลนาน

สำหรับแนวความคิดในการสร้างเรือพระราชพิธีนั้น คณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการซ่อมและสร้างเรือพระราชพิธี อันประกอบด้วยข้าราชการกองทัพเรือและข้าราชการระดับสูงของกรมศิลปากร ซึ่งมีหน้าที่อำนวยความสะดวกประสานงาน กำกับการตรวจสอบ และประเมินงบประมาณรวมทั้งกำหนดระยะเวลาและกำลังพลที่จะใช้ในการสร้างเรือพระราชพิธีได้เสนอรายงานต่อกองทัพเรือว่ามีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทัพเรือ ดังนี้

การสร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ โขนเรือเป็นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณนั้น จะมีขนาดเท่าลำเดิม ได้แก่ ตัวเรือกว้าง 3.20 เมตร ยาว 44.30 เมตร กินน้ำลึก 1.10 เมตร น้ำหนัก 20 ตัน

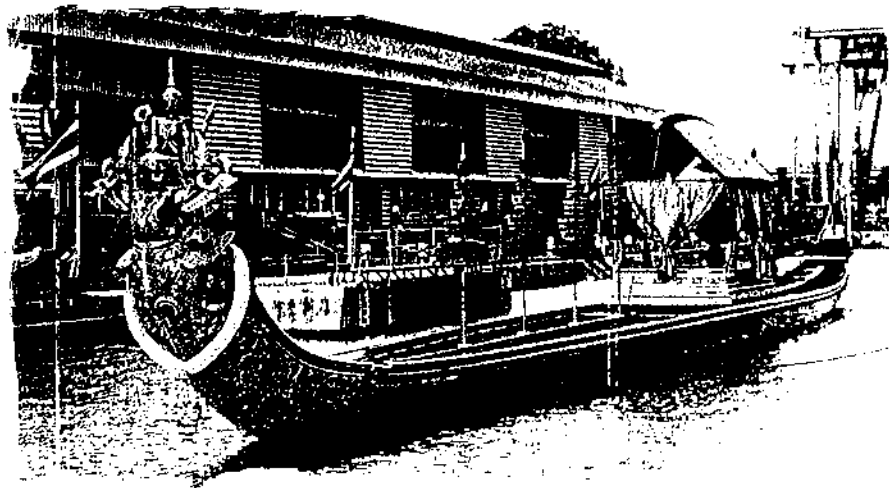
ส่วนฝีพายซึ่งเรือลำเดิมใช้ 65 นายนั้น มีแนวความคิดที่จะใช้ฝีพายเพียง 50 นาย

การที่กองทัพเรือและกรมศิลปากรมีความเห็นว่า เรือพระที่นั่งลำใหม่ที่จะสร้างขึ้นนี้ควรมีฝีพายเพียง 50 นาย ด้วยเหตุผลที่ว่า

ต้องการพื้นที่สำหรับทอดบัลลังก์กัญญา และพื้นที่ประดับเครื่องสูงทั้งหลายให้กว้างกว่าเท่าที่เป็นอยู่เดิม เพื่อให้สมพระเกียรติเมื่อใช้เป็นเรือพระที่นั่ง

ฝีพาย 50 นาย นับว่าเพียงพอจะขับเคลื่อน บังคับควบคุมเรือได้โดยปลอดภัย และทำความเร็วได้ทันเรือพระราชพิธีอื่นๆ ในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งลำทรงใช้ฝีพายเพียง 50 นาย โดยที่เรือมีขนาดใกล้เคียงกัน จึงเห็นว่าเรือพระที่นั่งลำใหม่นี้ไม่ควรมีฝีพายเกินกว่าเรือพระที่นั่งลำทรง

การใช้ฝีพาย 50 นาย เป็นการแสดงความหมายสอดคล้องกับวโรกาสครบ 50 ปีแห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน สำหรับโขนเรือนั้น แต่เดิมในชั้นต้นกองทัพเรือได้มีแนวความคิดจะนำโขนเรือเก่ามาซ่อมตกแต่ง แต่เมื่อได้ทบทวนและได้ตรองโดยรอบคอบใหม่อีกครั้งหนึ่งแล้วเห็นว่าการสร้างโขนเรือใหม่จะมีความเหมาะสมกว่า เนื่องจากจะสามารถบันทึกให้ปรากฏในประวัติศาสตร์ได้ว่า เรือพระที่นั่งลำใหม่นี้ได้สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช महाराज รัชกาลที่ 9 โดยสมบูรณ์ทั้งลำ

ในโอกาสจัดสร้างโขนเรือใหม่ดังกล่าว กองทัพเรือได้หารือกับกรมศิลปากรแล้วมีความเห็นว่าควรที่จะปรับปรุงออกแบบใหม่ให้สวยงามกว่าของเดิม เช่น ส่วนนอกและจงอยปากครุฑ

พร้อมกับเพิ่มความสูงของโขนเรือขึ้นอีกประมาณ 50 เซนติเมตร เพื่อให้ดูเด่นเป็นสง่าเช่นเดียวกับเรือพระที่นั่งลำอื่นๆ ดังนั้น โขนเรือตามแบบเรือเดิมซึ่งสูง 3.85 เมตร จึงเพิ่มขึ้นเป็น 4.35 เมตร และสัดส่วนนี้จะทำให้โขนเรือสูงพอดีรับกับท้ายเรือดูสวยงามยิ่งขึ้น

กองทัพเรือได้ประสานงานกับกรมศิลปากร เขียนรูปโขนเรือในอัตราส่วน 1:1 เฉพาะลายเส้นไม่มีลวดลายให้กรมอุทยานเรือเพื่อจะได้โคลนหุ่นขึ้นรูป เพื่อว่าจ้างแกะสลักลวดลายต่อไป โดยกองทัพเรือเป็นผู้จัดหาไม้ซุงรวมกับไม้ที่จะต้องใช้ในการต่อเรือและซ่อมเรือตามโครงการ

สำหรับรูปแบบเรือพระที่นั่งนั้น กองทัพเรือได้ออกแบบโครงสร้างตัวเรือและส่วนประกอบต่างๆ โดยกรมศิลปากรเป็นผู้เขียนลวดลาย และงานที่ทำคู่ขนานกันไปก็คือการสร้างบัลลังก์กัญญา ซึ่งจะเสร็จในเดือนมีนาคม 2538

ส่วนหางของเรือนั้น กรมอุทยานเรือจะโคลนไม้เพื่อว่าจ้างแกะสลัก รวมทั้งไม้แก้มเรือ เพื่อดำเนินการและแกะสลักทั้ง 4 แก้ม

เมื่อโขนเรือตัวเรือบัลลังก์กัญญาหางเรือพร้อมเกรินไม้แก้มเรือทั้ง 4 แก้ม เสร็จเรียบร้อยแล้วกองทัพเรือจะได้ดำเนินการประกอบส่วนต่างๆ เข้าด้วยกันจะใช้เวลาประมาณ 7 เดือน คือแล้วเสร็จในประมาณเดือนตุลาคม 2538 จากนั้นจะมีเวลาเหลือไว้ 15 วันสำหรับการแก้ไขเล็กๆ น้อยๆ ถ้าหากมี

ดังนั้น ในกลางเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๘ กองทัพเรือจะนำเรือฟาสีริงทวีป ออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเรือพระราชพิธีที่ปากคลองบางกอกน้อยไปเก็บไว้ที่โรงเรือพระราชพิธีทำวาสุกรีซึ่งกองทัพเรือได้ประสานกับกรมศิลปากรแล้ว

จากนั้น กองทัพเรือจะเปิดน้ำเข้าอยู่เรือนบูรียหมายเลข ๑ ชั้นใน ซึ่งใช้สร้างเรือพระที่นั่งลำใหม่ เพื่อทดลองเอียงเรือหาอาการทรงตัวของเรือ ซึ่งอาจมีการแก้ไขเล็กน้อยเมื่อเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเรือพระราชพิธีที่ปากคลองบางกอกน้อย โดยให้อยอดแทนเรือฟาสีริงทวีปแล้วดำเนินการสร้างเรือขึ้นสุดท้าย คือลงรักปิดทอง ประดับกระฉก ทำพื้นห้องเรือ คาดว่าจะแล้วเสร็จในประมาณเดือนเมษายน ๒๕๓๙ และคาดว่าจะนำเรือขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทันในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๙ หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกินวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙

ข้อมูลเรือพระที่นั่งพระนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙

ขนาดของตัวเรือ

ความยาวทั้งหมด L.O.A.	44.30 เมตร
ความยาวแนวหน้าหน้าบรรทุก	
เต็มที่ L.W.L.	34.60 เมตร
ความกว้างของเรือ B.M.L.D	3.20 เมตร
ความลึกของเรือ D.M.L.D	1.10 เมตร
กินน้ำลึก T	0.40 เมตร

ระวางขับน้ำบรรทุกเต็มที่ 4

FL.	20 ตัน
ฝิพาย	50 ฝิพาย

ค่าใช้จ่ายในการสร้างเรือ

ประมาณ 11.7 ล้านบาท ซึ่งกองทัพเรือรับผิดชอบออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ลักษณะการวางฉัตร	เว้น 2 กระหงต่อ 1 ฉัตร
กัญญาเรือ	เช่นเดียวกับเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์
ลวดลายปลั่งกักัญญา	ออกแบบลวดลายใหม่
หลังคากัญญา	ออกแบบลายทองแผ่ลวดใหม่
ส่วนที่เป็นศิลปกรรม	กรมศิลปากรรับผิดชอบ โดยกองทัพเรือออกค่าใช้จ่าย
ส่วนที่เป็นโครงและหุ่นลำเรือ	กองทัพเรือรับผิดชอบทั้งหมด
เฉพาะโขนเรือนารายณ์-ทรงสุบรรณ	เนื้อไม้ แกะสลัก ลงรัก ปิดทองประดับกระฉก

ส่วนที่เป็นศิลปกรรม

ผู้ออกแบบได้พิจารณาลวดลายจากโขนเรือนารายณ์ทรงสุบรรณที่มีอยู่เล็กน้อย ซึ่งมีหลักฐานได้ว่าเรือลำนี้เป็นเรือแกะสลักไม้ลงรักปิดทองประดับกระฉกตลอดทั้งลำเรือ ลวดลายเป็นลายพุดตานพื้น

ส่วนท้ายเรือ

ลักษณะท้ายเรือคล้ายเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช แต่ส่วนเหนือมาลัยท้ายเป็นสร้อยหางครุฑ ส่วนปลายหางสุดของท้ายเรือเป็นกนกหางครุฑ ท้องลายของท้องหางเป็นขนครุฑ

สีพื้นเรือหรือสีท้องเรือนารายณ์ทรงสุบรรณ

เป็นสีแดงชาด (ตามแบบเดิม)

กัญญาเรือผ้าคาดหลังคาเรือนารายณ์ทรงสุบรรณ

เป็นทองแผ่ลวด ลายโคมแย่งพื้นแดงลายจั่วและลายผ้าม่าน โดยรอบประดับด้วยทองแผ่ลวด ลักษณะลวดลายเช่นเดียวกับหลังคา

ตัวปลั่งลึงก์กัญญา

เป็นลวดลายแกะสลักลงรักปิดทองประดับกระจกแผงพนักรังแกะสลักลวดลายเป็นรูปครุฑขุดนาคร ลงรักปิดทอง ประดับกระจก ส่วนภายในเหมือนเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์

ลูกแก้วรับซื้อ

เป็นไม้แกะสลักลงรักปิดทองประดับกระจก เสา 2 ต้นทาสีดำ

ฉากกั้นพาย

ลงรักปิดทอง

*หมายเหตุ ระยะเวลาดำเนินการ 1 มิถุนายน 2537 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2539

“พระนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ 9 เรือพระที่นั่งลำแรกแห่งรัชกาลปัจจุบัน” มติชน (9 ก.ย. 38) 17

พระพุทธมหาวชิรอุตตโมภาสศาสดา

"พระพุทธมหาวชิรอุตตโมภาสศาสดา" เป็นนามพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันมีความหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระศาสดาที่รุ่งเรืองสว่างประเสริฐดุจดั่งพระมหาวชิระ

วัตถุประสงค์ในการจัดสร้างพระพุทธรูปพระพุทธมหาวชิรอุตตโมภาสศาสดา เพื่อให้เป็นพระพุทธรูปแกะสลักหินประจำรัชกาลที่ 9 และเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลที่ทรงครองราชย์ 50 ปี

โดยเมื่อเริ่มแรกในปี พ.ศ.2527 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลสังฆปริณายก ได้เริ่มศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดสร้างพระพุทธรูปแกะสลักขึ้นที่หน้าผาเขาสีจรรย์ ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี อยู่

ห่างจากวัดญาณสังวรารามไปทางใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร เขาสีจรรย์มีความสูงประมาณ 169 เมตร แต่เดิมเขาสีจรรย์ได้ถูกการระเบิด เพื่อนำหินไปใช้ประโยชน์มาเป็นเวลาหลายปีส่วนที่เหลืออยู่เป็นหน้าผาสงชั้น เหมาะที่จะแกะสลักพระพุทธรูปไว้บนหน้าผาหิน เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างบุญนียสถานทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์เขาสีจรรย์ให้คงสภาพที่ควรเป็น

จนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน 2533 คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดรูปแบบพระพุทธรูปแกะสลักที่หน้าผาเขาสีจรรย์ โดยได้มอบหมายให้กรมทรัพยากรธรณีสำรวจร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการแกะสลักหินจากประเทศสาธารณรัฐประชาชน

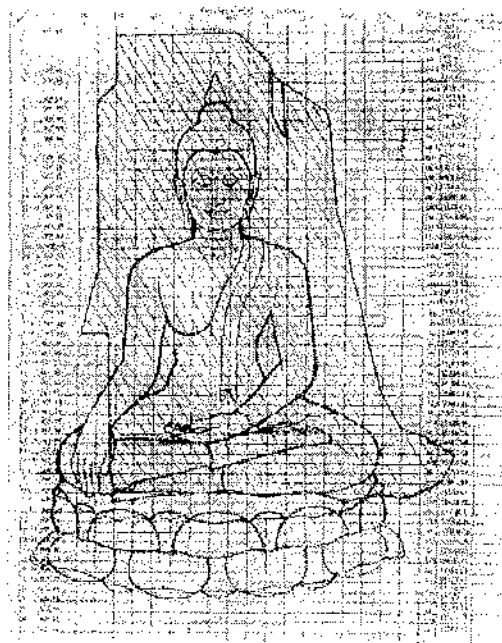
จีน(เสฉวน) เกี่ยวกับคุณลักษณะสภาพหินหน้าผา เขาชี้จรรยาว่าสามารถสร้างพระพุทธรูปในเนื้อหิน ตามธรรมชาติของเขาชี้จรรยาได้เฉพาะแบบหุ่นต่ำ หรือลายเส้น คณะกรรมการจึงได้ทำเป็นโครงการ แล้วนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงทราบและพระราชวินิจฉัย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม ๒๕๓๕ และเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยแบบพระพุทธรูปแล้ว สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลสังฆปริณายก ได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารให้ทรงเป็นองค์ประธานอำนวยการโครงการ พร้อมกันนี้ กปร. ก็ได้ดำเนินการขอใช้ประโยชน์จากกองทัพเรือ (ฐานทัพสัตหีบ) และกรมที่ดิน

พระพุทธรูปหาวชิรอุตตโมภาสศาสดาเป็นพระพุทธรูปนั่งปางมารวิชัย เลียนแบบพระพุทธรูปนารายณ์พิตร ขนาดองค์พระพุทธรูปสูง 109 เมตร มีฐานบัวรวมความสูงทั้งหมด 150 เมตร ความกว้าง 100 เมตร อาจารย์กนก บุญโพธิ์แก้ว รองอธิบดีกรมศิลปากรได้ออกแบบได้กล่าวถึงแนวคิดในการออกแบบว่า ต้องการให้พระพุทธรูปมีความสวยงามได้สัดส่วนตามพุทธลักษณะ เป็นศิลปะผสมผสานระหว่างศิลปะสุโขทัยกับเชียงแสน คือมีรูปแบบองค์พระพุทธรูปแบบสุโขทัยซึ่งมีลายเส้นที่ดูแล้วสบายตา สบายใจ โดยทั่วไปแล้วพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยจะไม่มีฐานบัวรองรับแต่ได้ออกแบบ มีความขึ้นขอบศิลปะของทั้งสุโขทัยและเชียงแสน จึงได้นำฐานบัวของเชียงแสนมาผสมผสานกันเป็นรูปแบบเฉพาะ ส่วนสาเหตุที่ออกแบบเป็นปางมารวิชัย เพราะพระสุโขทัยส่วนมากเป็นปางมารวิชัยและมีจังหวะของรูปทรงที่พอเหมาะกับพื้นที่บนหน้าผา

ในครั้งแรกได้ออกแบบได้ออกแบบพระพุทธรูปเป็นทรงหุ่นต่ำ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยว่าสมควรจัดสร้างเป็นแบบลายเส้น แต่ให้มีความลึกและชัดเจนเป็นรูปพระพุทธรูปได้ในระยะไกล จะดีกว่าการสร้างแบบหุ่นต่ำ ซึ่งจะมีปัญหาในการบำรุงรักษาและความคงทน เนื่องจากเป็นภูเขาหินปูน

ส่วนแนวความคิดในการออกแบบภูมิทัศน์โดยรอบพื้นที่ประมาณ 193 ไร่ แบ่งออกเป็น 4 แนวคิด คือ บริเวณลานหินหน้าองค์พระ ได้ออกแบบตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสและความคิดในการป้องกันอันตรายจากหินบริเวณใกล้เคียงองค์พระ โดยจัดทำเป็นสระบัวขนาดใหญ่สองระดับ ลดหลั่นขึ้นตามแนวระดับธรรมชาติมีสิ่งเชื่อมโยงสระน้ำสองระดับด้วยน้ำตก เพื่อให้เกิดความกลมกลืน และเน้นความโดดเด่นขององค์พระพุทธรูป นอกจากนี้ยังได้ออกแบบเป็นลักษณะสวนหิน โดยใช้หินที่มีอยู่ในพื้นที่มาจัดวางให้เกิดองค์ประกอบที่เหมาะสม

บริเวณพื้นที่ดินด้านหน้าองค์พระซึ่งโอบล้อมด้วยถนนทางเข้าหน้าผาได้มีการปรับระดับเป็นเนิน และเป็นทางเข้าได้ถึง 3 ทาง คือ จากถนนด้านหน้า จากบริเวณด้านหลังที่จอดรถ และจากบริเวณลานหินหน้าพระพุทธรูป เพื่อใช้เป็นพื้นที่ตั้งอาคารอเนกประสงค์และศาลาชมวิวนอกจากนี้กรมป่าไม้ยังได้ทำการปลูกป่าเลียนแบบธรรมชาติตามแบบภูมิสถาปัตย์ของกรมโยธาธิการที่ดำเนินการออกแบบไว้อย่างสวยงาม ซึ่งป่าไม้นี้จะมีไม้ในพุทธประวัติ 18 ชนิด และพรรณไม้มงคลอีก 9 ชนิด สำหรับต้นไม้ในพุทธ-

ประวัติ ได้แก่ ต้นโพธิ์ ต้นนิโครธ หรือไทรนิโครธ ต้นจิก ต้นเกด ต้นหว้า ต้นกุ่มบก ประดู่ลาก สีเสียด สะเดาอินเดีย ตะเคียนทอง มะม่วง มะขามป้อม ส้ม ปาริชาติ ปาริฉัตร หรือ ทองหลวงต่าง ไม้ตาล ฝ้าย และสาละ เป็นต้น

สวนพรรณไม้มงคลมี ต้นกันเกรา สัก ทองหลวง ทองหลวงลาย หรือทองหลวงต่างๆ ราชพฤกษ์ หรือคูณ กัลปพฤกษ์ พยุง ขนุน ทรงบาดาล และไม้สีสุก เป็นต้น

ส่วนพื้นที่ด้านข้างขององค์พระพุทธรูป ได้จัดเป็นส่วนบริการประชาชน ประกอบด้วย สระบัวขนาดใหญ่รายล้อมด้วยศาลาอเนกประสงค์ ศาลาพักผ่อน ลานจอดรถและสวนสนามหญ้าที่ร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกเรียงราย

ในส่วนของการดำเนินการก่อสร้างองค์พระนั้น ได้มีการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์มาประยุกต์และผสมผสานกันสร้างงานศิลปะด้วยการวาดแบบด้วยแสงเลเซอร์ที่

ฉายแสงไปที่หน้าผาแล้ววาดด้วยสีฝุ่น จากนั้นจึงระเบิดแกะสลักตามแบบลายเส้นที่กำหนดไว้

รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ์ ลิ้มสุวรรณ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผู้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติงานเลเซอร์ ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างภาพด้วยแสงเลเซอร์ว่า เป็นการทำงานประสานกัน 2 ส่วน ระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์กับเครื่องอาร์กอนเลเซอร์ที่ให้แสงสีเขียว ซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดที่สุด

การดำเนินงานเริ่มต้นด้วยการนำภาพพระพุทธรูปที่ได้จากการออกแบบป้อนเข้าเครื่องสแกนเนอร์เมื่อภาพไปปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ หากต้องการแก้ไขรายละเอียดส่วนใดสามารถทำได้ในเวลาอันรวดเร็ว หลังจากนั้นก็ภาพพระพุทธรูปเข้าคอมพิวเตอร์แล้ว จะถูกโปรแกรมส่งไปยังเครื่องสแกนเนอร์อีกชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยมอเตอร์ 2 ตัว โดยมอเตอร์แต่ละตัวมีกระจก

ขนาดเล็กประมาณ 1 มิลลิเมตรติดไว้ มอเตอร์ จะทำหน้าที่หมุนกระจกด้วยความเร็ว 600 ครั้ง/วินาที โดยลักษณะการหมุนจะเป็นไปตามโปรแกรมคำสั่งที่ตั้งในคอมพิวเตอร์

กระจกทั้งสองแผ่นบนเครื่องสแกนเนอร์ จะทำหน้าที่เป็นตัวสะท้อนลำแสงอาร์คอนเลเซอร์ ที่ถูกยิงออกจากเครื่องกำเนิด ซึ่งรูปแบบการหมุนของกระจกตามโปรแกรมคำสั่งจะทำให้ลำแสงเลเซอร์สะท้อนและไปปรากฏบนจอรับภาพ คือ หน้าผาเขาชีจรรย์ในรูปแบบต่างๆ ตามต้องการ

การกำหนดระยะห่างจากเครื่องเลเซอร์ กับจอภาพนั้น ขึ้นอยู่กับขนาดของภาพที่ต้องการให้ปรากฏ ซึ่งการปฏิบัติงานครั้งนี้ได้ตั้งห้องปฏิบัติการเลเซอร์ห่างจากหน้าผาเขาชีจรรย์ ซึ่งเป็นจอรับภาพประมาณ 215 เมตร

สำหรับเครื่องเลเซอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานครั้งนี้ บริษัทอินเตอร์เนชั่นแนลบลาสเตอร์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทรับเหมาปรับหน้าผาและแกะสลักสิ่งก่อสร้างจากประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นเครื่องเลเซอร์ที่ให้กำลังแสงสูงสุดที่ใช้งานอยู่ในประเทศไทย คือให้กำลังแสงเลเซอร์สูงถึง 20 วัตต์ และทำงานต่อเนื่องได้นานถึง 3 ชั่วโมง

แม้อุปกรณ์เลเซอร์จะมีข้อจำกัดในการทำงานต่อเนื่องได้เพียง 3 ชั่วโมง แต่ก็สามารถวาดภาพตามแสงเลเซอร์ที่ฉายไปบนหน้าผาเป็นรูปพระพุทธรูปได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเพียง 2 วัน คือระหว่างเวลา 19.00 น. ถึง 01.00 น. ของวันที่ 6-7 มกราคม ที่ผ่านมา

ส่วนการเตรียมการปรับพื้นผิวหรือ

หน้าผาให้มีความเรียบและเหมาะต่อการวาดภาพตามแสงเลเซอร์นั้น เนื่องจากหน้าผาเขาชีจรรย์เป็นเขาหินปูนที่เปราะกร่อน และบอบช้ำจากการถูกระเบิดมาก่อน การถล่มหรือการแตกหักในส่วนหนึ่งส่วนของหน้าผาเป็นสิ่งที่เกิดได้ไม่ยากนักซึ่งจะเป็นอันตราย ต่อผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียหรือเอไอที จึงได้แนะนำให้บริษัทรับเหมาทำการเย็บหน้าผาด้วยเหล็กเส้นตามขนาดและตำแหน่งที่ได้จากการคำนวณทางวิศวกรรม เพื่อเสริมความแข็งแรงและการยึดเกาะของหน้าผาก่อนที่จะส่งผู้ปฏิบัติงานขึ้นไปวาดรูปด้วยสีฝุ่นและสีพลาสติคตามแนวของแสงเลเซอร์ที่ฉายขึ้นไปบนหน้าผา

และหลังจากที่ภาพวาดลายเส้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการแกะสลักลายเส้นตามขนาดที่กำหนดไว้ตามแบบ โดยใช้วิธีการระเบิดหินตามเส้นด้วยเครื่องเจาะขนาด 45 Cfm สำหรับงานหยาบหรือส่วนของลายเส้นขนาดใหญ่ สำหรับงานละเอียดจะใช้เครื่องเจาะที่เรียกว่า Hand Breaker เพื่อเก็บรายละเอียดของงาน

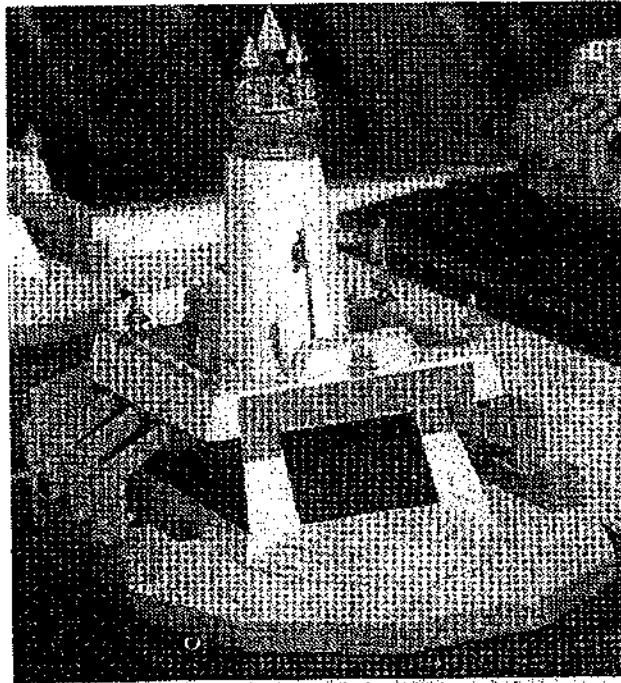
และเมื่อวันที่ 24 มกราคม ๒๕๖๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีกตุมุจฺจนวาระเปิดในการแกะสลักส่วนยอดพระเกตุของพระพุทธรูปมหาชีรอุตตโมภาส เป็นปฐมฤกษ์ และคาดว่าจะการดำเนินงานก่อสร้างจะแล้วเสร็จทันร่วมเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสมหามงคลที่จะมาถึงในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๑

เอกสารอ้างอิง

1. ณาตยา แววีร์คุปต์ “ครั้งแรกของโลกใช้เลเซอร์ร่างรูปพระใหญ่สูงเท่าตึก 70 ชั้น มหัศจรรย์บนหน้าผาเขาชีจรรย์” มติชน (24 ม.ค. 39) 23
2. มน จรรย์รงค์ “พระพุทธรูปมหาวิรุฒโตโมภาสศาสดา” ประจำรัชกาลที่ 9 แห่งเขาชีจรรย์” บ้านเมือง (4 ก.พ. 39) 21
3. วิวัฒน์ กิจสม “พระพุทธรูปมหาวิรุฒโตโมภาสศาสดา” พระเกษสลัง หิน...เฉลิมพระเกียรติ” เดลินิวส์ (17 ก.พ. 39) 24

ประกาศการกาญจนานภิเษก

เนื่องในวโรกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ กองทัพเรือได้จัดโครงการขึ้นรวม ๗ โครงการ น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระองค์ท่านในพิธีการกาญจนานภิเษก

โครงการจัดสร้างประกาศการกาญจนานภิเษกบริเวณแหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต เป็นหนึ่งในเจ็ดโครงการที่กองทัพเรือจัดสร้างถวายร่วมกับพลสกนิกรชาวไทย โดยมี พลเรือเอก วิญญูณ สันติวิสิฐ รองผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นประธานกรรมการอำนวยการโครงการที่กองทัพเรือจะน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายในมหามงคลวโรกาสอันสำคัญยิ่ง โดยร่วมกับหน่วยราชการและประชาชนชาวภูเก็ต ร่วมกันแสดงความจงรักภักดีในการจัดสร้างประกาศการกาญจนานภิเษกขึ้น

การจัดสร้างประกาศการกาญจนานภิเษกบริเวณแหลมพรหมเทพจากการพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่างๆ กล่าวคือ

นอกเหนือจากพื้นที่บริเวณดังกล่าวเนินชมวิวแหลมพรหมเทพ ตำบลราไวย์ อำเภอเมืองภูเก็ต เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก

ทางกองทัพเรือจึงได้พิจารณาจัดสร้างประกาศขึ้นร่วมกับชาวภูเก็ต เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติแด่พระองค์ท่านและได้ขอพระราชทานชื่อประกาศแห่งนี้ว่า "ประกาศการกาญจนานภิเษกแหลมพรหมเทพ" ตามที่ขอพระมหากรุณาธิคุณ

การก่อสร้างประกาศดังกล่าวใช้งบประมาณในการก่อสร้างประมาณ ๒๔ ล้านบาท และนับว่าเป็นสิ่งก่อสร้างถาวรวัตถุที่จะมีคุณประโยชน์เนืองนิตย์ในอนาคตโดยกรมช่างโยธาทหารเรือได้ว่าจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัดทรัพย์สิน

สัปดาห์ก่อสร้างทำการก่อสร้าง ซึ่งได้ลงนามในสัญญาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2538 และได้เริ่มลงมือก่อสร้างวันที่ 26 ธันวาคม 2538 โดยกำหนดส่งมอบภายใน 180 วัน ซึ่งคาดว่าจะการก่อสร้างทั้งหมดจะแล้วเสร็จตั้งแต่วันที่ 180 วัน ประมาณเดือนกรกฎาคม 2539 นี้

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการจัดสร้างอาคารแห่งนี้ ต้องใช้เงินถึง 24 ล้านบาท ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าสามารถร่วมบริจาคสมทบทุนในการก่อสร้างเพื่อร่วมเทิดพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดีได้ที่กองทัพอากาศที่ 3 ฐานทัพอากาศ พังงา สำนักงานจังหวัดภูเก็ต หอการค้าจังหวัดภูเก็ต และที่สถานีทหารเรือ สทร.3 ภูเก็ต

สำหรับขนาดและความหมายของอาคารกาญจนาภิเษกที่จะจัดสร้างมีรายละเอียดประกอบด้วย

1. รูปทรงของอาคาร ด้านหน้าเป็นบันไดทางขึ้นมีห้องโถงทางเข้าด้านหลังโถงเหนือทางเข้าด้านหน้ามีตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ด้านข้างตราสัญลักษณ์ประดับธงชาติ ด้านใต้ตราสัญลักษณ์เป็นเครื่องแสดงเวลาระบบไฟฟ้า ขนาด 1.50 คูณ 7.00 เมตร ชั้นล่างภายในเป็นห้องโถงโคมไฟ 1 ห้อง และห้องแสดงนิทรรศการทางอุทกศาสตร์ และจะมีแท่นจารึกชื่อของผู้ที่จะให้การสนับสนุนบริจาคเงินซึ่งมองเห็นได้เมื่อเข้ามาภายในอาคาร มีบันไดโค้งครึ่งวงกลมขึ้นมาจากห้องโถงโคมไฟไปยังคาน้ำฟ้าชั้นบนสามารถชมทิวทัศน์โดยรอบบริเวณได้ จากระดับคาน้ำฟ้าชั้นบนมีบันไดเวียนขึ้นไปยังโถงโคมไฟและระเบียงคาน้ำฟ้าโถงโคมไฟ

2. วัสดุที่นำมาสร้าง จะใช้ชนิดที่มีคุณภาพดีเยี่ยมมีความสวยงามและความทนทานสูง โดยใช้โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กกรุหินแกรนิต กระเบื้องสะท้อนแสง 2 ชั้นสีทอง กระเบื้องเจียระไน กรอบอะลูมิเนียมสีทองโลหะปิดทองคำหรือหุ้มทองคำและทองเหลือง

3. ลักษณะ ขนาด และความหมายที่สำคัญ โคมไฟเป็นกระเบื้องเจียระไนที่ประกอปกันเป็นกระเบื้อง 10 ด้านเป็นรูปผลึกแก้ว ภายในมีโคมไฟหมุนส่องสว่างรอบทิศ เปรียบประดุจพระบารมีส่องสว่างไปรอบทิศ ฐานรับโคมไฟประกอบด้วยโลหะปิดทองคำหรือหุ้มทองคำ 10 เส้น มีความหมายถึง ทศพิธราชธรรมในแต่ละด้านคือ 1. ทาน 2. ศีล 3. บริจาค 4. ความซื่อตรง (อาชวะ) 5. ความอ่อนโยน (มีหะ) 6. ความเพียร (ตบะ) 7. ความไม่โกรธ (อักโธระ) 8. การไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) 9. ความอดทน (ขันติ) และ 10. ความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) โดยจะสลักข้อความดังกล่าวพร้อมบทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงทศพิธราชธรรม 10 ประการ ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระบรมพุทธานุสา ซึ่งพระราชนิพนธ์ที่พระมหากษัตริย์ราชเจ้าทรงปฏิบัติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงบำเพ็ญอย่างไพบูรณ์เต็มในทุกประการ ดังตามชาติราชประเพณี นับแต่เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติตราบเท่าถึงกาลปัจจุบัน ส่วนโลหะปิดทองคำหรือหุ้มทองคำ มีความหมายถึงปีกาญจนาภิเษก ความสูง 50 ฟุต มีความหมายถึง ทรงครองราชย์มาครบ 50 ปี เส้นผ่าศูนย์กลางฐานกว้าง 9 เมตร มีความหมายถึงรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี มองเห็นได้ไกล 39 กิโลเมตร มีความหมายถึงในปี 2539 ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี

เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2539 ที่ผ่านมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ทรงวางศิลาฤกษ์ประกาศการกาญจนาภิเษก แหลมพรหมเทพ ณ บริเวณแหลมพรหมเทพ ตำบลราไวย์ อำเภอเมืองภูเก็ต และนับจากนี้ไปอีกประมาณ 3 เดือน บริเวณแหลมพรหมเทพ ณ หลังเนินชมวิว สิ่งก่อสร้างที่ล้ำค่าทางจิตใจของพสกนิกรชาวไทย ร่วมกับกองทัพเรือ จัดสร้างถวายจะตั้งเด่นสง่าเป็นถาวรวัตถุที่ทรงคุณค่าทั้งการใช้สอยและจิตใจสืบไป

บุญรัตน์ อภิวันทนากร "เทิดพระเกียรติองค์ภูมิพลครองราชย์ 50 ปี ชาวภูเก็ตร่วมทัพเรือสร้าง "ประกาศการกาญจนาภิเษก" ข้าวสด (6 พ.ค. 39) 13

**บรรณานุกรมหนังสือที่เกี่ยวกับพระราชประวัติและ
พระราชกรณียกิจใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ที่มีในสำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต**

กระแสพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-
อดุลยเดช [ม.ป.ท | ม.ป.พ., 25—].

กัลยาณิวัฒนา, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้า, เจ้านายเล็กร-ยุวกษัตริย์ : พระราช
ประวัติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อทรงพระเยาว์ 2468-2489. สมเด็จพระเจ้าพี่นาง
เธอกัลยาณิวัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์, 2531.

การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน : ประมวลเอกสารสำคัญทางการเมืองระหว่าง 6-22
ตุลาคม 2519. บรรณาธิการโดย ปฐม มณีโรจน์, สุนทร เกิดแก้ว. กรุงเทพฯ :
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520.

กำหนดการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม-
ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดโรงโหล่งฟืนส์ของบริษัท บีโตร์เคมี
แห่งชาติ จำกัด และกลุ่มอุตสาหกรรมบีโตร์เคมี กลุ่มที่ 1 ณ นิคม
อุตสาหกรรมมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง วันอังคารที่ 21 มกราคม
2535. กรุงเทพฯ : บริษัท บีโตร์เคมีแห่งชาติ, 2535.

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระราชทาน
แก่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2498-2535. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2536.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. คณะ
อนุกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล. ประมวลกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในมหามงคลสมัย พระราชพิธีบำเพ็ญ
พระราชกุศลพระชนมพรรษาเสมอสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช วันที่ 7 มกราคม
2528. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ, 2528.

คีตมหาราชสดุดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับธนาคารทหารไทย,
2530.

โครงการตกแต่งปรับปรุงคูน้ำและบริเวณโดยรอบสวนจิตรลดา. จัดทำโดยคณะกรรมการ
อำนวยการจัดงาน การตกแต่งปรับปรุงคูน้ำและบริเวณโดยรอบสวน
จิตรลดา. กรุงเทพฯ : บริษัทเซลล์โนประเทศไทย, [2530?].

โครงการหลวงภาคเหนือ. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 25—].

จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหภาพพม่า 2-5 มีนาคม 2503. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2529.

จากฟ้าสู่ดิน เล่ม 9. รวบรวมโดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนัก-
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2537.

จากฟ้าสู่ดิน เล่ม 8. รวบรวมโดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนัก-
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2536.

จากฟ้าสู่ดิน เล่ม 7. รวบรวมโดยสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขา-
ธิการ นายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535.

จิตวิทยาความมั่นคง 2538. บรรณาธิการโดย มรกต ชินเครือ. กรุงเทพฯ : สมาคม
จิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2538.

จิตวิทยาความมั่นคง 2533. บรรณาธิการโดย ประณต นันทิยะกุล. กรุงเทพฯ :
สมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2533.

จิตวิทยาความมั่นคง 2532. บรรณาธิการโดย ประณต นันทิยะกุล. กรุงเทพฯ :
สมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2532.

จิตวิทยาความมั่นคง 2531. บรรณาธิการโดย ประณต นันทิยะกุล. กรุงเทพฯ :
สมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2531.

จิตวิทยาความมั่นคง 2530. บรรณาธิการโดย ประณต นันทิยะกุล. กรุงเทพฯ :
สมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2530.

จิตวิทยาความมั่นคง 2529. บรรณาธิการโดย ประณต นันทิยะกุล. กรุงเทพฯ : สมาคมจิตวิทยาความมั่นคงแห่งประเทศไทย, 2529.

จุมพล รอดคำดี และคนอื่นๆ. รายงานการวิจัยโครงการศึกษาและประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์โครงการนำพระทัยจากในหลวงตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.], 2532.

ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์. เฉลิมฉลอง 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 25—].

ดรรชนีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พ.ศ. 2489-2529. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, 2533.

ทรงเป็นบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2534.

หศพิศราชธรรม. บรรณาธิการโดย ทรงวิทย์ แก้วศรี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ, 2530.

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. แต่สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.], 2534.

ธานินทร์ ภิรมย์วิเชียร. พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2519.

ธุรกิจบัณฑิตย์, มหาวิทยาลัย. ศูนย์วัฒนธรรม. ในหลวงของเรา. บรรณาธิการโดย แผนกส่งเสริมและเผยแพร่ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2530.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. เปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2537.

นบองค์ภูมิตี “ภูมิพล”. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2531.

นวมหาราช. จัดทำโดย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2531.

นวมราชสุดี. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2532.

นำพระทัยจากในหลวงเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสานเขียว). กรุงเทพฯ : ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศชร.), [253-].

ในหลวงกับงานช่าง. กรุงเทพฯ : คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสมาคมนิสิตเก่าวิศวกรรมศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

บรรณานุกรม เรื่อง พระบรมราชจักรีวงศ์ : ประมวลรายชื่อหนังสือเล่มและวิทยานิพนธ์เล่ม 3 พ.ศ. 2529-2534. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, 2536.

บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ เล่ม 2 (Biography on the Royal Chakri Dynasty's publications Volume II. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2535.

บันทึกเหยี่ยวข่าว ณ สมรภูมิกษัตริย์ราชดำเนิน พฤษภาคม 2535. กรุงเทพฯ : สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2535

บุญชนะ อัดถากร. บันทึกการปฏิบัติ 1-3 เมษายน 2524 กับข้าพเจ้า. [กรุงเทพฯ] : มูลนิธิบุญชนะ อัดถากรเพื่อการศึกษาและวิจัย, 2525.

ประกอบ ไชยประการ, ประยุทธ์ สิทธิพันธ์ และสมบูรณ์ คนฉลาด. 9 พระมหากษัตริย์ไทยครองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. กรุงเทพฯ : รวมข่าว, [2525?].

ประเทศไทยกับโลกมุสลิม. รวบรวมโดยศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยและสถาบันศึกษาตะวันออกกลางและโลกมุสลิม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, [25—].

ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ, 2530.

ประมวลกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลพระชนมพรรษาเสมอสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช วันที่ 7 มกราคม 2528. จัดโดย คณะอนุกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ, 2528.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับอุดมศึกษาที่พระราชทาน
ในโอกาสต่างๆ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๒๑ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๓๐.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๓๑.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทาน ในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๓๖. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๓๗.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๓๒. รวบรวมโดย สำนักราชเลขาธิการ สำนัก
พระราชวัง. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง,
๒๕๓๓.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๓๑. รวบรวมโดย สำนักราชเลขาธิการ สำนัก
พระราชวัง. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง,
๒๕๓๒.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี
พุทธศักราช ๒๕๓๐. รวบรวมโดย สำนักราชเลขาธิการ สำนัก
พระราชวัง. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง,
๒๕๓๑.

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ
อันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องกฎหมาย ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๙ จนถึง
๒๕๒๙. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

ประเวศ วะสี. บทเรียนจาก ๑๘ พฤษภาคม มหาวิปโยคกับการฟื้นฟูบูรณะ
ชาติบ้านเมือง. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา, ๒๕๓๕.

ปราโมทย์ นาคทรรพ. จดหมายถึงนายเข้ม เย็นยิ่ง : ปรึกษาการเมืองไทย.
กรุงเทพฯ : ปราโมทย์, ๒๕๓๔.

แผนงานหลัก โครงการน้ำพระทัยจากในหลวงเพื่อพัฒนาภาคตะวันออก-
เฉียงเหนือตามพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๕. กรุงเทพฯ ส.ศิริ
การพิมพ์, [๒๕๓-].

พระบรมราชจักรีวงศ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สยามรัฐ, [๒๕๓-].

พระบรมราชจักรีวงศ์กับกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้าง

เอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี, 2532.

พระบรมราโชวาท. บรรณาธิการโดย ทรงวิทย์ แก้วศรี และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ, 2530.

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส. กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, 2531.

พระบรมราโชวาทและพระดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. กรุงเทพฯ : คณะทำงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริร่วมกับธนาคารทหารไทย, [2527?].

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ 5 ธันวาคมหาราช ครั้งที่ 12, 2531.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชกับงานพัฒนา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.), 2530.

พระเผด็จ ทตตชีโว. ทศพิศราชธรรมธรรมะพระผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี : มูลนิธิธรรมกาย, 2530.

พระมหาสมทวิง สารณะ. พระราชกรณียกิจ : คำกลอนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชฉบับชนะการประกวด. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2531.

พระร่มเกล้าของไทย (Our beloved King). กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, 2530.

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพิมพ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเนื่องในโอกาสวันรัชดาภิเษก 9 มิถุนายน 2514. กรุงเทพฯ : สโมสรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2514.

พระราชกรณียกิจพระมหากษัตริย์คุณ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราช เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม 9 มิถุนายน 2489- 5 ธันวาคม 2530. รวบรวมโดยคณะกรรมการรวบรวมและเรียบเรียงพระราชกรณียกิจฯ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๓๔ - กันยายน ๒๕๓๕. กรุงเทพฯ :

สำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๕.

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๒๙ - กันยายน ๒๕๓๐. กรุงเทพฯ :

สำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๓.

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๒๘ - กันยายน ๒๕๒๙. กรุงเทพฯ :

สำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๒.

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๒๗ - กันยายน ๒๕๒๘. กรุงเทพฯ :

สำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๑.

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

วันจันทร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๒. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, ๒๕๓๓.

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่อง

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม
๒๕๒๕. กรุงเทพฯ : ธนาคารกรุงเทพ, ๒๕๒๖.

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลใน

โอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต วันอังคารที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๓. กรุงเทพฯ :
สำนักพระราชเลขานุการ สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๖.

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคล

ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔.
กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๕.

พระราชประวัติพระมหากษัตริย์ไทยและสมเด็จพระบรมราชินีนาถทุกพระ

องค์. รวบรวมโดย ชัชวาลย์ ณ นคร. กรุงเทพฯ : ราชฯ, ๒๕๒๕.

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทร-

มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรม
ราชินีนาถ. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการโครงการหนังสือที่ระลึก
พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก, ๒๕๓๕.

พระราชอัจฉริยภาพของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, ๒๕๓๘.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. ไทยมอไทย : หัตถ์จากต่างแดน. บรรณาธิการโดย พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. กรุงเทพฯ เคล็ดไทย, ๒๕๒๔.

พิธีถวายอาศิรวาทพนมมิตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันฉัตรมงคล ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙. กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๙.

เพ็ญพระพิริยะเกินจะรำพัน. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, [๒๕๖-].

เพลินพิศ กำราญ. พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๒๗.

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (His majesty's photographic portfolio. กรุงเทพฯ : บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ทิสโก้, ๒๕๓๒.

ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : สมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทย และสมาคมสร้างสรรค์ไทย, ๒๕๓๕.

๒๐ ทศวรรษรัตนโกสินทร์ : รวมบทวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในช่วง ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์. รวบรวมโดย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.

เย็นศิระเพราะพระบริบาล. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๖-].

รัชดาภิเษกสมรส. รวบรวมโดย กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕-].

รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. จัดทำโดยคณะทำงานติดตามและประเมินผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก. กรุงเทพฯ : คณะทำงานติดตามและประเมินผลการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก, [๒๕๖๖?].

ไลออนส์คูไลต์ กรุงเทพฯ, สโมสร. สมุดภาพการเสด็จพระราชดำเนินสหรัฐ-
อเมริกาและแคนาดา 6 มิถุนายน -4 กรกฎาคม ๒๕๑๐. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๑.

วรรณดี สรรพจิต. บารมีพระร่มเกล้า. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและ
ประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

วันนักประดิษฐ์ ประจำปี ๒๕๓๘. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่ง
ชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๓๘.

วันพัฒนา ๒๕๓๗. กรุงเทพฯ : กองการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย,
๒๕๓๗.

วารี อำไพวรรณ. พระภูมิพลมหาราช. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, (๒๕๓๐).

วิภาวดีรังสิต, ม.จ. ตามเสด็จป่าสักสถาน. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, ๒๕๓๗.

ศิลปากร, กรม. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์. พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก
พ.ศ. ๒๕๓๑. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรม
ศิลปากร, ๒๕๓๑.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. แนวพระราชดำริแก้รัชกาล. พิมพ์
ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๗.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมศิลปากร. ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. สอง
พระมหากษัตริย์นักพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย,
๒๕๓๑.

สตีเวนสัน, วิลเลียม. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. แปลโดย พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๓๗.

สมชาย พุ่มสะอาด. สมเด็จพระภูมิพลมหาราชของชาติไทย (โครงการอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ). พิมพ์ครั้งที่ ๒. [กรุงเทพฯ] : สมาคม
ทหารตำรวจนอกการแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๒.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). ทศบารมีทศพิชราชธรรม. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๑.

สมภาพ จันทรประภา. พระราชศัทธิธา. กรุงเทพฯ : สโมสรไลออนส์ใน
ประเทศไทย, ๒๕๑๗.

สมัย สุทธิธรรม. ดอยคำ : เรื่องราวของโครงการหลวงที่ได้รับรางวัลแมก-
ไซไซ ปี ๒๕๓๑. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ.], ๒๕๓๑.

สมุดภาพเดือนตุลา. บรรณาธิการโดย วัฒนชัย วินิจจะกุล. พิมพ์ครั้งที่ ๔.
กรุงเทพฯ : ทางไท, ๒๕๓๓.

สโมสรไลออนส์ในประเทศไทย. โครงการต่างๆ ตามพระราชประสงค์ :
ฉัตรมงคลรำลึก ๒๕๒๐. กรุงเทพฯ : สโมสรไลออนส์ในประเทศไทย,
๒๕๒๐.

สวนสุนันทา, วิทยาลัยครู. คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เฉลิม
รัชมังคลาภิเษก. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๑.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. เครื่องราชอิสริยาภรณ์
ไทย (Royal orders and decorations of the Kingdom of
Thailand). กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ๒๕๓๐.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. เครื่องราชอิสริยาภรณ์
ไทยฉบับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๒๓. กรุงเทพฯ :
ศิริมิตรการพิมพ์. ๒๕๒๓.

สำนักพระราชวัง. สำนักราชเลขาธิการ. สมุดภาพโครงการตามพระราชดำริ.
กรุงเทพฯ : คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี,
๒๕๒๕.

สุกรี เจริญสุข. ๙๙ ปีเพลงสรรเสริญพระบารมี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๐.

สุชีต ณ สงขลา. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน : โครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ. [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๓-].

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. คั่นช่องส่องเจ้า. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ลายสือไทย,
๒๕๒๘.

เสด็จเยือนสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๐๓. กรุงเทพฯ : สำนักพระราชวัง, ๒๕๓๕.

เสด็จ เยือนสาธารณรัฐเวียดนาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหภาพมา
ลาอีเซีย ฟิลิปปินส์. กรุงเทพฯ : สำนัก-
พระราชวัง, ๒๕๓๔.

เสริมเกียรติ วิถีไทย. พระบรมมหาราชวังของไทย. กรุงเทพฯ : กอง
วรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

๕ ธันวาคมหาราช ลานพระบรมรูปทรงม้าปี ๒๕๓๒. กรุงเทพฯ : คณะผู้จัด
ทำหนังสือ ๕ ธันวาคมหาราช ปี ๒๕๓๒, ๒๕๓๒.

ออต, วิลเลียม. ดิโตะ แปลโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล-อดุลยเดช.
กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๓๗.

อัครศิลปิน (Supreme artist) กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย,
๒๕๓๐.

อุดม ประมวลวิทย. ๕๐ กษัตริย์ไทย. พิมพ์ครั้งแรก. พระนคร : โอเดียน-
ลโตร์, ๒๕๐๘.

Great celebrations for a great king. edited by Rosenthal, Laurie.
Bangkok : Nation Pub., [1988].

His Majesty King Bhumibol Adulyadej : a selection of articles from
Sawasdee Magazine 1986-1988. Bangkok : Thai Airways
International, [1988?].

The music of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. [s.l.] : Katavethin
Foundation, 1989.

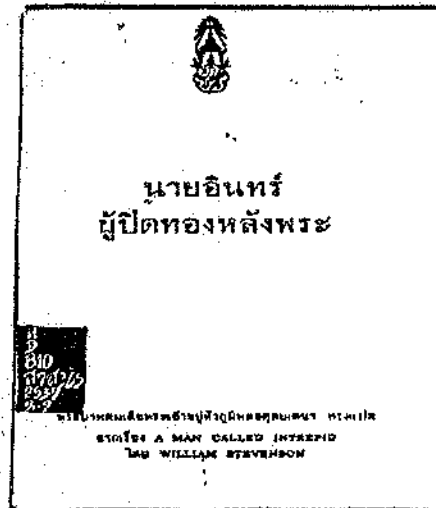
Office of the Prime Minister. Government Public Relations Department
Foreign News Division. Royal barges. Bangkok : Seven,
[1995?].

Reforestation project in commemoration of the Royal Golden
Jubilee. Bangkok : The Armed Forces Information office.
Superme command Headquarters, [25—].

Tanin Kraivixian. His Majesty King Bhumibol Adulyadej :
compassionate monarch of Thailand. Bangkok :
Katavethin Foundation, 1982.

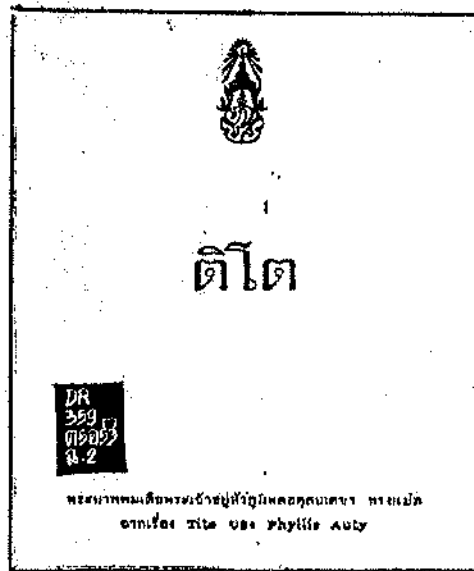

แนะนำหนังสือ

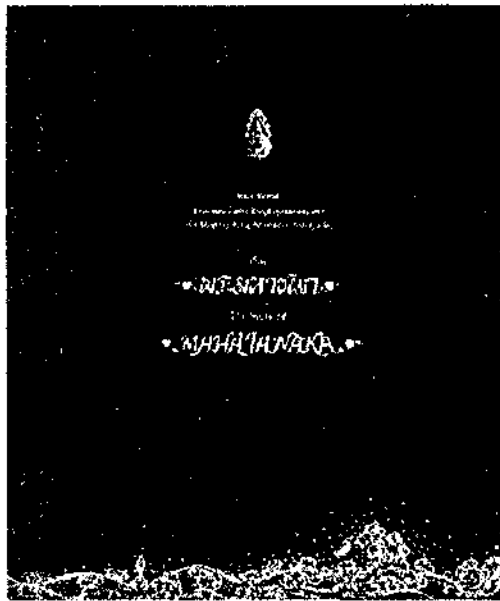
สตีเวนสัน, วิลเลียม. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง, 2537, 603 หน้า.

นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระเป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงแปลมาจากเรื่อง "A man Called Intrepid" ของ William Stevenson "นายอินทร์" หรือ Intrepid เป็นนามรหัสของหัวหน้าฝ่ายราชการลับ คือเซอร์ วิลเลียม สตีเฟนสัน เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้ความรู้เรื่อง ความเป็นไปของการดำเนินราชการลับระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และยังให้ข้อคิดคมคาย วาทีๆ ของนักการเมือง แนวปฏิบัติของนักการทหาร ผู้ดำเนินงานด้านการรบ และให้แนวคิดในเรื่องของผู้ที่ทำสงครามลับว่าต้องมีพื้นฐานความรู้กว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง มีความคิดรอบคอบ ทำงานโดยรู้หลัก รู้ทั้งเขารู้ทั้งเรา และยังให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ข้อเท็จจริงบางอย่างที่เกิดขึ้นในสงครามโลก และทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้ง 2 ฝ่ายด้วย

ออดี, ฟิลลิส. ติโต. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง, ๒๕๓๗, ๑๒๑ หน้า.

ติโตเป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงแปลมาจากเรื่อง Tito ของ Phyllis Auty เนื้อหากล่าวถึงประวัติของ โยเซป โบรซ หรือที่รู้จักในนามของ ติโต ซึ่งเป็นรหัสเฉพาะตัว ติโตเป็นอดีตผู้นำประเทศยูโกสลาเวีย ได้กล่าวถึงชีวิตในวัยเยาว์จนกระทั่งการได้อำนาจจากการปฏิวัติและจากการที่เขาได้เป็นผู้นำขบวนการปฏิวัติในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทำให้ติโตได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากชาวยูโกสลาเวีย ติโตเป็นบุคคลที่ทำให้รัฐยูโกสลาเวีย ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ มารวมตัวกันเป็นปึกแผ่น รวมตัวเป็นประเทศยูโกสลาเวียได้หลังจากเสร็จสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ติโตจึงเป็นทั้งรัฐบุรุษ และอัจฉริยะบุคคลที่น่านับถือเป็นที่ยอมรับนับถือของนานาชาติ และจากเรื่องนี้เรายังได้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ของยุโรป และของโลก รวมทั้งข้อคิดต่างๆ ที่สามารถจะเรียนรู้ได้จากตัวของติโตเองด้วย

ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. พระมหานก.
กรุงเทพฯ: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง, 2539, 140 หน้า.

พระมหานกเป็นพระราชนิพนธ์ที่ทรงประพันธ์ขึ้นเองทั้งเล่ม เป็นพระราชนิพนธ์ธรรมดาที่ทรงค้นคว้ามาจากพระไตรปิฎก แต่ได้ทรงคิดดัดแปลงในบางส่วน เพื่อให้เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันมีทั้งหมด 37 บท เนื้อเรื่องกล่าวถึง พระมหานกซึ่งเป็น 1 ในทศชาติของพระพุทธเจ้าได้มุ่งเดินทางโดยเรือไปค้าขายยังดินแดนสุวรรณภูมิที่มีความเจริญแต่เรือเกิดอับปางกลางทะเล ลูกเรือที่ไม่มีความเพียรในการว่ายน้ำ ก็จมน้ำตายหมด เหลือแต่พระมหานกที่มีความเพียรพยายามในการว่ายน้ำ นานถึง 7 วัน 7 คืนจนกระทั่งนางมณีเมขลา มาพบและได้ช่วยเหลือจนรอดชีวิต และพระองค์ท่านยังได้ทรงนิพนธ์เรื่อง การอนุรักษ์ธรรมชาติ การเกษตรกรรม และการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงเข้าไปในเนื้อเรื่องด้วย ในเรื่องนี้พระองค์ท่านทรงเน้นในเรื่องความเพียรที่บริสุทธิ์ซึ่งถือเป็นคุณธรรมสำคัญ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต พระราชนิพนธ์ฉบับนี้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษควบคู่กันในฉบับเดียว รวมทั้งแผนที่ฝีพระหัตถ์รูปเขียนโดยศิลปินผู้ทรงคุณวุฒิ และเหรียญพระมหานกที่ทำพิธีชัยมังคลาภิเษกแล้ว (ตัวเล่มหนังสือพระมหานก จะออกเผยแพร่ในต้นเดือนกันยายน ศกนี้)

ท้ายเล่ม

ลงนามถวายพระพร-ลงนามถวายชัยมงคล

คำที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ยังใช้ลักลั่นกันอยู่คำหนึ่ง ก็คือคำที่ประกาศเชิญชวนให้ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทั่วไปไปลงนามถวายพระพร แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ว่าจะในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันขึ้นปีใหม่หรือแม้แต่ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร อย่างในเดือนมีนาคม 2538 นี่เป็นต้นทางราชการก็มักจะใช้คำว่า ลงนามถวายพระพร อยู่เสมอ แม้แต่สำนักพระราชวังเองก็ยังใช้เช่นนี้ แต่เมื่อเร็วๆ นี้ ทางราชการได้เคยประกาศเปลี่ยนแปลงถ้อยคำให้ใช้ว่าลงนามถวายชัยมงคล แทน ลงนามถวายพระพร แต่ก็ดูจะไม่เป็นที่นิยม ทั้งนี้เพราะเราได้ยินคำว่า ลงนามถวายพระพร มาหลายสิบปีแล้วนั่นเอง

คำว่า ถวายพระพร นั้น ตามปกติเป็นคำที่พระสงฆ์ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการอนุโมทนาหรือตอบรับเป็นต้นพวกเราที่เป็นคฤหัสถ์จึงไม่ควรใช้คำว่า ถวายพระพรอย่างเดียว กับพระสงฆ์ จึงได้ขอให้ใช้คำว่า ถวายชัยมงคล แทนปัญหาที่อาจมีว่าที่ใช้คำว่า ถวายชัยมงคล นั้นมีเหตุผลอย่างไร มีที่มาที่ไปอย่างไร ที่พอจะยึดถือเป็นหลักฐานหรือเป็นแนวปฏิบัติได้

ข้าพเจ้าเคยอ่านพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่อง “การประชุมพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการถวายชัยมงคล” มีข้อความซึ่งข้าพเจ้าขออัญเชิญมาเสนอ ดังนี้

“ธรรมเนียมนี้ได้เกิดขึ้นเมื่อเฉลิมพระชนมพรรษาใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีชวด ฉศก 1226 นั้น เสด็จพระราชดำเนินออกบนพระที่นั่งเสด็จนคร พระที่นั่งอนันตสมาคมอย่างแขกเมืองใหญ่ ฝ่ายพระบรมวงศานุวงศ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนนราธิวาส เป็นผู้ที่ทรงอ่าน คำถวายชัยมงคล ฝ่ายข้าราชการ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (บุญศรี ต้นสกุลบุรณศิริ) ซึ่งยังเป็นเจ้าพระยาธรรมอิกรักษ์เป็นผู้อ่าน ด้วยท่านทั้ง 2 นี้ เป็นผู้มีความอายุมากกว่าพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการทั้งปวง เมื่อเจ้านายอ่านคำถวายชัยมงคลแล้วถวายบังคม 3 ครั้งเหมือนอย่างขุนนางเป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้เคยเห็น ข้าราชการก็เหมือนกัน แต่ไม่มีพระราชดำรัสอันใด เป็นแต่พระราชทานพรอย่างเล็กน้อยแล้วก็เสด็จขึ้น ในเวลาประชุมใหญ่นั้น พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จลงมา เพราะเป็นเวลาทรงพระประชวรอยู่ ข้างจะชูปหมอกมากอยู่แล้ว แต่ครั้นเวลาเย็นทรงพระอุตสาหะเสด็จมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ไม่ทรงทราบเวลานั้นข้าราชการก็ไม่รู้มีใคร ข้าพเจ้าเดินดูเครื่องตกแต่งในพระที่นั่งอนันตสมาคมอยู่ไม่ทันรู้ตัว เสด็จขึ้นมาจับศีรษะ สิ้น เหลียวหลังไปจึงเห็นตกใจเป็นกำลัง รับสั่งให้เข้าไปกราบทูลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกมา พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าถวายของและถวายชัยมงคล ครู่หนึ่งก็เสด็จกลับด้วยไม่ทรงสบาย ดูเหมือนจะ

เป็นครั้งสุดท้ายที่ได้เสด็จลงมาพระบรมมหาราชวัง
ในเวลานั้น คนต่างประเทศก็มีถวายชัยมงคล
เหมือนกัน แต่เป็นคนละเวลากับข้าราชการ ไม่ได้
ได้เสด็จขึ้นพระที่นั่งและไม่รู้จะเป็นการพรักพร้อม
กันครั้งเดียวกัน..."

นอกจากนั้นในพระราชนิพนธ์เรื่อง "การ
แจกทาน" ก็มีคำว่า คาถาถวายชัย อยู่ด้วย
ข้าพเจ้าขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ในตอนเริ่มต้น
ของเรื่อง "การแจกทาน" มาเสนอเพื่อประกอบ
การพิจารณา ดังนี้

"แจกทานนี้ ได้มีในการเฉลิมพระชนม-
พรรษา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อปีชวด ฉศก 1226 ครั้งหนึ่งในแผ่นดิน ปัจจุบัน
นี้ตั้งแต่เริ่มมีการเฉลิมพระชนมพรรษามาก็ได้
เคยพระราชทานผ้า 2 ส้ารับ เงิน 10 ตำลึง แก่
ข้าราชการที่สูงอายุ มีกำหนดเท่าปีพระชนมายุทวี
ขึ้นทุกปีตามลำดับ แบ่งเป็นฝ่ายหน้ากึ่งหนึ่ง
ฝ่ายในกึ่งหนึ่ง ฝ่ายหน้านั้นเป็นข้าราชการที่
เข้ามาในการเฉลิมพระชนมพรรษาโดยมาก แต่
ฝ่ายในมักเป็นข้าราชการที่ชรา พิกัดไม่ได้ทำ
ราชการแล้ว มาแต่บ้านบ้าง แต่เรือนบ้าง จึง
โปรดให้มีสำหรับเลี้ยงอาหารด้วย แต่ก่อนมา เมื่อ
ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานต่อพระหัตถ์แล้ว ก็ถวาย
พรตามใจตัวเองกล่าว บางทีก็หนึ่งเคยๆ ไปบ้าง
ครั้งเมื่อพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจาร-
ยางกูร) ท.จ. คนนี้เป็นผู้กะบัญชีข้าราชการฝ่าย

หน้า เห็นว่าเมื่อข้าราชการได้รับพระราชทาน
แล้วถวายพรอย่างไหลๆ เลื่อนๆ บ้าง ไม่ได้
ถวายพรบ้าง ราคามหาหลายปี จึงได้คิดผูก
คาถาถวายชัยเป็นภาษามคธ และแปลเป็นคำ
ไทยให้ว่าทุกคน คือว่า ชยตุ ชยตุ เทโว นิรามโย
นิรูปทุโว ที่ชาโยโก อโรโค จ โสตุธินา เนตุ เมทนี
ขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเจริญ
พระชนมายุยิ่งกว่าร้อยพรรษา คำถวายชัยเช่นนี้
ได้ใช้อยู่แต่ข้าราชการฝ่ายหน้าข้าราชการ ฝ่าย
ในยังบ่นพึมพำๆ หรือ นิ่งๆ อยู่อย่างเก่า
เพราะไม่มีใครแนะนำสั่งสอน ทรงพระราชดำริว่า
ครั้งจะให้ท่องให้บันตามแบบ ข้าราชการฝ่ายหน้า
ก็จะเป็นที่เดือนร้อนเพราะอยู่ข้างจะชรา หลงไหล
พันเพื่อน หรือซึ่มซาบอย่างยังอยู่ด้วยกันโดยมาก
จึงโปรดให้เป็นไปตาม อย่างแต่ก่อน ส่วนที่แจก
ทานราชนั้น พระ-ราชทานตามพระชนมายุ
วันกำหนดขึ้นวันละสลึงแต่เดิมมา ถ้าปีใดเป็นปี
ที่มีพระราชกุศลพิเศษ ก็พระราชทานมากขึ้นอีก
ส่วนหนึ่ง

จากหลักฐานดังกล่าว ซึ่งเป็นหลักฐาน
ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงควรที่ทาง
สำนักพระราชวังหรือสำนักราชเลขาธิการควรจะ
ได้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่าควรใช้คำว่า ถวาย
ชัยมงคล แทนคำว่า ถวายพระพร ด้วย

ราชอาคันตุกะ - พระราชอาคันตุกะ

ในช่วงที่ ขพนฯ หนูฮัก พมสะหวัน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภรรยาได้มาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะ “ราชอาคันตุกะ” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 14-19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ นี้ สื่อมวลชนทั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์หลายฉบับได้เสนอข่าวดังกล่าว เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ใช้คำว่า พระราชอาคันตุกะ และหนังสือพิมพ์ฉบับประจำวันวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ จำนวน 4 ฉบับ ก็ใช้คำดังกล่าวถึง 3 ฉบับ ดังปรากฏในคำบรรยายภาพ ดังนี้

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้การต้อนรับนายหนูฮัก พมสะหวัน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะที่พลับพลาเจษฎาภิดินทร์ ผ่านฟ้า เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม

- พระราชอาคันตุกะ - เมื่อเวลา 13.30 น. ณ กองบัญชาการกองทัพอากาศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินให้การต้อนรับ ขพนฯ หนูฮัก พมสะหวัน ประธานสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภรรยา เนื่องในโอกาสเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 14-19 กุมภาพันธ์

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม-

บรมราชกุมารี ทรงต้อนรับ ท่านหนูฮัก พมสะหวัน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเดินทางเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะ เมื่อวันที่ 14 ก.พ. ที่ท่าอากาศยานกองทัพอากาศ

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ต้อนรับ นายหนูฮัก พมสะหวัน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและภริยานานี้

เพียงหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับเท่านั้น ก็ลงนามสกุล ของ ขพนฯ หนูฮัก ถึง 3 แบบ ใช้ว่า พมสะหวัน พูนสะหวัน และ พุมสะหวัน จึงไม่ทราบ ว่านามสกุลที่ถูกต้องของ ขพนฯ หนูฮัก คือ คำไหน

ข้อความที่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปต้อนรับก็ใช้ต่างกัน ใช้ว่า ทรงให้การต้อนรับ เสด็จพระราชดำเนินให้การต้อนรับ ทรงต้อนรับ และเสด็จฯ ต้อนรับ

คำนำหน้า ขพนฯ หนูฮัก ก็ใช้ต่าง ๆ กัน ใช้ว่า นายหนูฮัก ขพนฯ หนูฮัก และท่านหนูฮัก

คำที่จะนำมากล่าวถึงในที่นี้ ก็คือคำว่า พระราชอาคันตุกะ และ ราชอาคันตุกะ ซึ่งปรากฏว่าทั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ใช้คำว่า พระราชอาคันตุกะ สำหรับ ขพนฯ หนูฮัก ตรงกัน เรื่องนี้เคยมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากว่า ในกรณีใดควรใช้ พระราชอาคันตุกะ ในกรณีใดควรใช้ราชอาคันตุกะ และในกรณีใดควรใช้คำว่า อาคันตุกะ เท่านั้น

เรื่องนี้ ม.ล.เบ็ญ มาลากุล ได้เคยเขียนอธิบายไว้แล้ว จึงขอสรุปเพียงสั้นๆ ว่า

ถ้าอาคันตุกะที่มาเยือนประเทศไทยในฐานะเป็นอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นเป็นพระมหากษัตริย์หรือพระบรมราชินี ก็ให้ใช้ว่า พระราชอาคันตุกะ เช่น สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ เป็นพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าอาคันตุกะที่มาเยือนเป็นสามัญชนเช่น นายหนุ่ย หนุ่ย พมสะหวัน ก็ให้ใช้ว่า ราชอาคันตุกะ โดยไม่ต้องมี คำว่า พระ นำหน้า ให้ใช้ว่า นายหนุ่ย หนุ่ย พมสะหวัน เป็นราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน ไปเยือนประเทศที่มีพระมหากษัตริย์ หรือ พระบรมราชินีเป็นประมุขก็ให้ใช้ว่า

ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะ เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระราชอาคันตุกะของสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒

ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน ไปเยือนสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีประธานาธิบดีเป็นสามัญชนก็ให้ใช้ว่า ทรงเป็นอาคันตุกะ เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น อาคันตุกะของประธานาธิบดีบิลล์ คลินตัน

ในกรณีที่ ขพลฯ หนุ่ย หนุ่ย พมสะหวัน มาเยือนประเทศไทยในฐานะเป็นอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงควรใช้ว่า เป็นราชอาคันตุกะเท่านั้น ไม่ต้องมีคำว่า พระ นำหน้า เพราะ ขพลฯ หนุ่ย หนุ่ย พมสะหวัน เป็นสามัญชน มิใช่เป็นพระมหากษัตริย์

จำนงค์ ทองประเสริฐ “ราชอาคันตุกะ-พระราชอาคันตุกะ” จัดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ๕,

๔๕ (ก.พ. ๓๘) ๑ - ๒

รากแก้วของแผ่นดิน

เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม	พระสุรเสียงโปรยคำทั่วฟ้า
แว่วสถิตย้อยในใจประชา	ชุบวิญญาปวงข้าชาวไทย
ข้าพระองค์ได้ร่มเศวตฉัตร	เจิดจรัสเปล่งประกายสดใส
พระผู้ครองบัลลังก์ครองดวงใจ	ของข้าไทยได้รับนวมินทร์
ทรงเป็นเลิศประเสริฐทุก ๆ ศาสตร์	ทรงเป็นปราชญ์ชาญฉลาดทุก ๆ ศิลป์
ทรงเป็นรากแก้วของแผ่นดิน	ไทยทั้งล้วนร่วมเย็นทั่วปฐพี
มหากษัตริย์ที่เลื่องลือทั่วหล้า	มหาราชที่พันฝ่าไปทุกที่
มหาราชที่ทรงเปี่ยมด้วยบารมี	ราชวงศ์จักรีคู่แผ่นดิน
ขอทวยเทพปกป้ององค์ราชันย์	ขอสวรรค์ประสาทพรภูมิินทร์
ทุกหัวใจทั่วในผืนแผ่นดิน	ถวายสิ้นแด่พระผู้ทรงธรรม